

Omgevingsvisie Lansingerland 2.0

De raad van de gemeente Lansingerland;

Na het voorstel gelezen te hebben

Op basis van de argumenten

4 november 2025:

- de Omgevingsvisie 2.0 bevat het strategische en integrale beleid over de fysieke leefomgeving voor de lange termijn (i.c. 2050);
- met de Omgevingsvisie 2.0 start het cyclisch werken volgens de Omgevingswet;
- de Omgevingswet verplicht de gemeenteraad voor 1 januari 2027 een omgevingsvisie vast te stellen die aan alle eisen inclusief digitale voldoet.

26 februari 2026:

- de inhoud van Omgevingsvisie 2.0 wijzigt niet met het aanpassen van de visiekaart;
- uit het juridisch advies blijkt dat de Omgevingsvisie 2.0 kan worden gewijzigd met toepassing van artikel 16.24, tweede lid;
- de visiekaart moet worden aangepast zodat deze juist wordt weergegeven in het DSO.

Rekening te houden met

- artikel 3.1 Omgevingswet (4 november 2025)
- artikel 16.24, tweede lid, Omgevingswet (26 februari 2026)

Besluit(en):

Artikel I

1. De beantwoording van de zienswijzen die zijn ingediend over de ontwerp Omgevingsvisie 2.0 én de daaruit volgende aanpassingen (inclusief ambtshalve) ten opzichte van de ontwerp Omgevingsvisie 2.0 conform bijgaande Nota van beantwoording vast te stellen (4 november 2025).

2. De Omgevingsvisie Lansingerland 2.0 (T25.00524) met bijlagen waaronder de Leefomgevingsfoto Lansingerland (T25.03610) en de (milieu)effectbeoordeling (T25.00471) gewijzigd vast te stellen. [*de Leefomgevingsfoto Lansingerland en de (milieu)effectbeoordeling zijn in te zien via: <https://www.lansingerland.nl/direct-regelen/wonen-verhuizen-verbouwen/wonen/omgevingsvisie-lansingerland/33153/>*]

Met de volgende wijzigingen (aangenomen amendementen):

A2025-029

Pagina 43: Ambitie: Ruimte bieden aan bedrijven die bijdragen aan brede welvaart en bestaande economische clusters versterken.

Aan het eind van de eerste alinea, achter '...voor de economie', *toe te voegen:* Zware industrie (vergelijkbaar met milieucategorie 5 en 6) past niet bij deze ambitie en is uitgesloten. Bij het inpassen van nieuwe bedrijvigheid is de handreiking van de VNG rondom milieuzoneringen leidend in het uitwerken van onderliggende beleidsstukken (omgevingsprogramma, omgevingsplan).

Pagina 71: Warmoeziersweg.

De tekst van de tweede alinea, startend met 'We faciliteren de...' *te vervangen door:* We faciliteren de transformatie naar bedrijvigheid met ruimte voor bedrijven met hogere milieubelasting in het oostelijke deel van de Warmoeziersweg om hiermee de rest van de polder toekomstbestendig te maken.

Dit mag echter niet ten koste gaan van de gezonde leefomgeving in Lansingerland. We wegen dan ook altijd het effect van deze activiteiten op aangrenzende (woon)gebieden af en beschermen de kwaliteit van de leefomgeving, de bereikbaarheid en de (verkeers-)veiligheid van deze aangrenzende gebieden.

Zware industrie (vergelijkbaar met milieucategorie 5 en 6) is uitgesloten. Bij het inpassen van nieuwe bedrijvigheid is de handreiking van de VNG rondom milieuzoneringen leidend in het uitwerken van onderliggende beleidsstukken (omgevingsprogramma, omgevingsplan). De gemeente heeft een faciliterende rol en gaat niet over tot onteigening van woningen of bedrijven.

Het opwaarderen van het warmtenet en het robuuster inrichten van het gezamenlijke wateropslagsysteem speelt hier een belangrijke rol.

Pagina 71: Chrysantenweg.

De tekst van de tweede alinea, startend met 'De kleine omvang...' te vervangen door:

De kleine omvang van de glastuinbouwpolder maakt revitaliseren onmogelijk. Daarom transformeren we het gebied naar circulaire Horti Science gerelateerde bedrijvigheid met mogelijkheden voor een hogere milieubelasting. Zo versterken we de rest van het Horti Science Cluster. Dit mag echter niet ten koste gaan van de gezonde leefomgeving in Lansingerland. We wegen dan ook altijd het effect van deze activiteiten op aangrenzende gebieden af en beschermen de kwaliteit van de leefomgeving, de bereikbaarheid en de (verkeers-)veiligheid van deze aangrenzende gebieden. Zware industrie (vergelijkbaar met milieucategorie 5 en 6) is uitgesloten. De gemeente heeft een faciliterende rol en gaat niet over tot onteigening van woningen of bedrijven. Bij het inpassen van nieuwe bedrijvigheid is de handreiking van de VNG rondom milieuzoneringen leidend in het uitwerken van onderliggende beleidsstukken (omgevingsprogramma, omgevingsplan). Zo versterken we de rest van het Horti Science Cluster. Voor de transformatie van het gebied is een betere verbinding naar de A12 nodig. We kijken daarbij ook of we bij kunnen dragen aan de groenblauwe ribben.

Pagina 71: Molenweg.

De volledige tekst onder dit kopje te vervangen door:

Molenweg is een klein kassengebied in het meest zuidoostelijke puntje van de gemeente, grenzend aan bedrijvenpark Oudeland. We verkennen in het omgevingsprogramma Economie de mogelijkheden van transformatie naar Horti Science gerelateerde bedrijvigheid. Dit mag echter niet ten koste gaan van de gezonde leefomgeving in Lansingerland. We wegen dan ook altijd het effect van deze activiteiten op aangrenzende gebieden af en beschermen de kwaliteit van de leefomgeving, de bereikbaarheid en de (verkeers-)veiligheid van deze aangrenzende gebieden. Zware industrie (vergelijkbaar met milieucategorie 5 en 6) is uitgesloten. Bij het inpassen van nieuwe bedrijvigheid is de handreiking van de VNG rondom milieuzoneringen leidend in het uitwerken van onderliggende beleidsstukken (omgevingsprogramma, omgevingsplan). De gemeente heeft een faciliterende rol en gaat niet over tot onteigening van woningen of bedrijven. Transformatie naar een andere vorm van bedrijvigheid is niet mogelijk totdat het omgevingsprogramma Economie is vastgesteld waarin de verkenning is uitgewerkt.

Pagina's 17 en 70: kaart: Figuur 3.1: Visiekaart en Figuur 4.10: Koers glastuinbouw

Het kaartmateriaal te wijzigen zodat het transformatiegebied Molenweg uitsluitend het gebied beslaat met de huidige functie van 'agrarisch glastuinbouw' of 'bedrijf'.

A2025-031

Pagina 71: Warmoeziersweg.

De tekst van de tweede alinea, na de zin "Het opwaarderen van het warmtenet en het robuuster inrichten van het gezamenlijke wateropslagsysteem speelt hier een belangrijke rol." *aan te vullen met:*

"Tussen de bedrijven in het transformatiegebied en de woningen langs de Jakob Marislaan en Oosteindseweg willen we de groenstructuur versterken met een groene buffer."

(4 november 2025)

3. De Omgevingsvisie 2.0 te wijzigen met toepassing van artikel 16.24, tweede lid, van de Omgevingswet enkel op de volgende punten:

- a. Aan de visiekaart op pagina's 17 en 90 de transformatiegebieden rond de Chrysantenweg in Bleiswijk, de Molenweg in Berkel en Rodenrijs en de Warmoeziersweg in Bergschenhoek toe te voegen.
- b. Aan de visiekaart op pagina's 17 en 90 het FES-gebied toe te voegen.

(26 februari 2026)

zoals is aangegeven in Bijlage A.

Artikel II

In navolging van artikel 1 de Omgevingsvisie 1.0, vastgesteld op 24 februari 2022, in te trekken.

Artikel III

Dit besluit treedt in werking op de dag nadat dit bekend is gemaakt.

Deze raadsbesluiten zijn vastgesteld door de raad van de gemeente Lansingerland in zijn openbare vergadering van 4 november 2025 en 26 februari 2026.

Bijlage A

Omgevingsvisie gemeente Lansingerland

1. Inleiding

1.1. *Waarom een Omgevingsvisie 2.0?*

In februari 2022 heeft de gemeenteraad de Omgevingsvisie Lansingerland 1.0 vastgesteld. In deze visie is beschreven wat we als Lansingerland willen zijn. Daarbij is op hoofdlijnen antwoord gegeven op de volgende vragen:

- Welke ambities hebben we voor het toekomstig Lansingerland? Hoe willen we dat Lansingerland er in 2040 uitziet?
- Welke uitdagingen en ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen kent Lansingerland?
- Welke keuzes maken we vandaag om het toekomstige Lansingerland vorm te geven?

Al in de Omgevingsvisie 1.0 werd de komst van Omgevingsvisie 2.0 aangekondigd. Een aantal onderwerpen zijn ook doorgeschoven naar een nieuwe versie. De eerste gebruikservaringen met de Omgevingsvisie 1.0 zijn opgedaan. Er is dan ook alle reden om de omgevingsvisie door te ontwikkelen. Hier komt bij dat Nederland zich in een fase in de ruimtelijke ordening bevindt met vele opgaven en vraagstukken. Denk hierbij aan de opgaven op het gebied van energietransitie, het klimaat en wonen.

Eind 2023 heeft de gemeenteraad het startsein gegeven voor de Omgevingsvisie 2.0. Hierbij heeft zij de volgende uitgangspunten meegegeven:

- De drie pijlers uit de omgevingsvisie 1.0, te weten Verbonden in de metropool, Vindingrijk en ondernemend en Gezond samen leven blijven de basis;
- Gelet op de klimaatdoelen richt de omgevingsvisie 2.0 op 2050 in plaats van 2040;
- Het bepalen van de sturingsfilosofie; dit is in hoofdstuk 6.2. Sturingsfilosofie van de voorliggende visie uitgewerkt;
- Meer aandacht voor het thema ondergrond;
- De opgaven zijn groot en ingrijpend; scherpe keuzes in de omgevingsvisie zijn daarom noodzakelijk;
- Het opnemen van de hoofdzaken van milieubeleid en ambities op dit vlak in versie 1.0 tegen het licht houden, waarbij de resultaten van de LER worden benut.

Daarnaast heeft de gemeente aangegeven de uitvoering van de omgevingsvisie en opgaven te willen onderbrengen in zes zogeheten omgevingsprogramma's, te weten:

- a. Kwaliteit van de leefomgeving
- b. Wonen
- c. Economie
- d. Horti Science
- e. Energietransitie en circulaire economie
- f. Mobiliteit

Om een goede relatie te leggen tussen de omgevingsvisie (de wat-vraag) en de omgevingsprogramma's (de hoe-vraag) vormen deze thema's een rode draad in deze Omgevingsvisie 2.0. In hoofdstuk 6. Van visie naar uitvoering wordt een verdere uitleg gegeven aan de omgevingsprogramma's.

1.2. *Doelstellingen van de omgevingsvisie*

In deze omgevingsvisie is de strategische koers voor Lansingerland tot 2050 met betrekking tot de fysieke leefomgeving beschreven. Daarmee dient de Omgevingsvisie 2.0 een aantal functies:

- Als afwegingskader: De eerste functie is de beoordeling van initiatieven. Het gemeentebestuur beoordeelt of initiatieven, die niet toelaatbaar zijn op grond van het omgevingsplan, passen in de omgevingsvisie.
- Als aanjager voor initiatieven: De tweede functie van de omgevingsvisie is die van stimuleringskader voor wenselijke ontwikkelingen (uitnodigingsplanologie). De omgevingsvisie kan een aanzet zijn voor partijen en burgers om bepaalde initiatieven te ontwikkelen die aansluiten bij de wensen, doelen en ambities van de omgevingsvisie.
- Als basis voor de omgevingsprogramma's waarin de doelen en ambities concreet worden uitgewerkt naar acties en maatregelen die hieraan uitvoering geven (van het 'wat' naar het 'hoe').

1.3. Wettelijk kader: de Omgevingswet

De Omgevingswet, die op 1 januari 2024 in werking is getreden, verplicht gemeenten om over één omgevingsvisie te beschikken. Daarbij worden de volgende inhoudelijke eisen gesteld:

- a. Een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving;
- b. De hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied;
- c. De hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid.

De fysieke leefomgeving is alles wat we buiten zien en voelen: bijvoorbeeld hoe onze gemeente eruitziet, wat de kwaliteit is van de lucht en welke voorzieningen en bedrijven er zijn. De beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving is opgenomen in bijlage 1. De eisen onder punt -b- en -c- zijn respectievelijk in hoofdstuk 3. De koers van Lansingerland en hoofdstuk 4. Gebiedsgerichte uitwerking van voorliggende visie verwerkt.

Hiermee wordt tevens invulling gegeven aan de maatschappelijke doelen van de Omgevingswet (artikel 1.3 Ow):

Deze wet is, met het oog op duurzame ontwikkeling, de bewoonbaarheid van het land, en bescherming en verbetering van het leefmilieu, gericht op het in onderlinge samenhang:

- a. *Bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, ook vanwege de intrinsieke waarde van de natuur, en*
- b. *Doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften.*

Met de vaststelling van de Omgevingsvisie 2.0 vervalt de eerdere omgevingsvisie (1.0).

Vorzorgsbeginselen

In de Omgevingswet zijn vier beginselen opgenomen, waarmee in de omgevingsvisie rekening gehouden moet worden, namelijk:

- Het voorzorgsbeginsel;
- Het beginsel van preventief handelen;
- Het beginsel dat milieubelastingen bij voorrang aan de bron bestreden moeten worden;
- Het beginsel dat de vervuiler betaalt.

Deze beginselen beschermen de fysieke leefomgeving tegen onevenredig nadelige gevolgen van activiteiten en komen uit het milieurecht zoals dat voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet gold. De doorvertaling van de beginselen vindt plaats bij de uitwerking van het omgevingsvisiebeleid in de omgevingsprogramma's en/of het omgevingsplan.

1.4. Proces en Participatie

Door het organiseren van verschillende participatie-, consultatie- en afstemmingsprocessen hebben we voldaan aan de eisen die de Omgevingswet stelt ten aanzien van het betrekken van burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden. Daarnaast geldt dat het ontwerp van deze visie ter inzage wordt gelegd, waarbij eenieder in de gelegenheid wordt gesteld om te reageren.

De participatie hebben we vormgegeven op basis van het beleid dat we hiervoor als gemeente hebben opgesteld en hanteren (Visie Burgerparticipatie Lansingerland; Samen besturen).

Hieronder beschrijven op welke wijze we de participatie heeft plaatsgevonden.

Dialoogbijeenkomst

Op 10 juni 2024 heeft een dialoogbijeenkomst plaatsgevonden. Iedereen in Lansingerland was uitgenodigd om mee te doen. Daarnaast is een aantal maatschappelijke instanties benaderd en uitgenodigd, alsmede raadsleden (in de rol van toehoorder).

Tijdens de dialoog werd met elkaar nagedacht over de toekomst en wat daarvoor belangrijk werd gevonden, aan de hand van de zes eerdergenoemde thema's.

Online enquête

De online enquête is met opzet na afloop van de dialoogbijeenkomst opgesteld. Op deze manier konden resultaten van de dialoogbijeenkomst breed worden getoetst. De enquête is in augustus/september gehouden en door 753 leden van het panel Lansingerland Peilt ingevuld. Anderen konden ook meedoen door middel van een open link die breed was gecommuniceerd. Hier gaven 469 mensen gehoor aan. Het totale aantal deelnemers is groot genoeg om betrouwbare uitspraken te kunnen doen. De resultaten zijn dus representatief voor de gemeente Lansingerland.

Het participatieverslag is opgenomen als bijlage 2.

Sessies met de gemeenteraad

Gedurende het proces is er een aantal sessies georganiseerd voor en met gemeenteraad om hen te kunnen informeren, consulteren en de gewenste richting op te halen. De bijeenkomsten met de gemeenteraad waren tevens consulterend van aard. In september en december 2024 zijn in respectievelijk een beeldvormende en oordeelsvormende raadsvergadering een aantal dilemma's voorgelegd en besproken die richting gaven aan de Koers van Lansingerland. Deze hadden betrekking op onderwerpen waarover in de op dat moment geldende beleidslijn nog onvoldoende koers was vastgelegd om deze goed te kunnen borgen in deze omgevingsvisie van Lansingerland.

Besluitvorming en zienswijzen

PM: deze paragraaf wordt na de tervisielegging van de ontwerp omgevingsvisie 2.0 ingevuld.

1.5. Relatie met de Samenlevingsvisie

Hoewel de omgevingsvisie gaat over de ruimtelijke/fysieke leefomgeving zijn er veel relaties met het domein samenleving. Denk bijvoorbeeld aan maatschappelijke voorzieningen, gezondheid en bewegen, het langer zelfstandig wonen van ouderen of een openbare ruimte die is afgestemd op minder-validen. Deze voorbeelden hebben allemaal impact op de fysiek leefomgeving. Wij hebben daarom onze samenlevingsvisie betrokken in deze omgevingsvisie, daar waar relevant en mogelijk. In de onderstaande afbeelding is de relatie tussen de Samenlevingsvisie en omgevingsvisie gevisualiseerd. In de uitwerking en uitvoering van onze 'parapluisies' stemmen we de maatschappelijke en fysieke invalshoeken op elkaar af (de 'overlap'), zodat onze twee parapluisies samen ons gemeentelijk kader vormen voor alle beleidsinitiatieven.

Figuur 1.1: Relatie omgevingsvisie met samenlevingsvisie.

1.6. Leeswijzer

In hoofdstuk 2. De positionering van Lansingerland lichten we de ruimtelijke ontstaansgeschiedenis en de vier kernkwaliteiten (het DNA) van onze gemeente toe, een korte beschrijving van de positionering van Lansingerland in de regio en de relatie met het beleid van rijk en provincie.

In hoofdstuk 3. De koers van Lansingerland gaan we in op de Koers van Lansingerland met 2050 als horizon. Dit doen aan de hand van de drie pijlers, waarbij de koers c.q. ambities op de 6 beleidsthema's uiteengezet wordt. Hierbij hanteren wij de volgende volgorde:

- Gezond samen leven;

- Verbonden in de metropool;
- Vindingrijk en ondernemend.

In hoofdstuk 4. Gebiedsgerichte uitwerking worden deze ambities gebiedsgericht vertaald. Hoofdstuk 5. Afwegingskader bevat het afwegingskader, waarmee initiatieven beoordeeld kunnen worden op de passendheid in deze omgevingsvisie. Tenslotte gaan we in hoofdstuk 6. Van visie naar uitvoering in op de wijze waarop de visie tot uitvoering wordt gebracht. Hierbij komen de beleidscyclus, de omgevingsprogramma's, de sturingsfilosofie en het grondbeleid aan de orde. Tevens wordt aangegeven op welke wijze we onze visie actueel houden.

2. De positionering van Lansingerland

2.1. Lansingerland in historisch perspectief

Het verleden en het nu als basis voor de toekomst

Het ontstaan van Lansingerland en de verdere ontwikkeling is in sterke mate bepaald door onze ligging. Door de geschiedenis heen is te zien hoe de kernen zijn ontstaan in het landschap, maar ook hoe het landschap om de kernen heen is veranderd.

Veenontginning

Net als een groot deel van de regio, bestond Lansingerland uit uitgestrekte veengebieden. Die gronden zijn uiteindelijk ontgonnen door het veen af te graven en het gebied te ontwateren via sloten. De ontginning vond plaats vanaf drie bestaande hoger gelegen delen in het landschap met toegankelijke oeverwallen, die zich uiteindelijk ontwikkelden tot de kenmerkende linten die nu door onze gemeente lopen.

Na een periode van het afgraven van veen voor brandstof (turfwinning), ontstonden er grote plassen. Deze werden drooggemalen in zogenaamde droogmakerijen. Er ontstonden grote polders met rechtlijnige, geometrische structuren zoals we die nu kennen. Het landschap vormt vanuit het verleden de indeling en het uiterlijk van onze gemeente. Vanuit de, hoog in het landschap liggende, linten zijn onze kernen ontstaan en de structuur van de droogmakerijen vormden de basis voor de ontwikkeling van het lager liggende omliggende gebied. De geometrische structuren zijn op veel plekken nog zichtbaar, bijvoorbeeld in onze kenmerkende groen- en waterstructuren.

Figuur 2.1: Schematische weergave van de cultuurhistorische elementen van lansingerland en het omliggende landschap en omgeving door de tijd.

Groeikernen in een metropool

Na verloop van tijd is de bebouwing uitgegroeid tot een aantal volwaardige dorpen en buurtschappen, zoals we die vandaag kennen. Bergschenhoek en Berkel en Rodenrijs werden in 1993 aangewezen tot VINEX-locaties. Nog steeds worden hier grote uitbreidingen gerealiseerd.

De linten hebben een mix van wonen en werken en zijn de tegenhanger van de Vinex- en wat ouder nieuwbouwwijken. Daar is de woonfunctie vrijwel exclusief en is er voor het grootste deel gebouwd in grote series, opgebouwd uit gelijkende woningen. Vanwege onvoldoende verkeerscapaciteit tussen Rotterdam, Zoetermeer en Delft is de N470 aangelegd. De aanleg van de Hofplein-Spoorlijn, de verbinding tussen Rotterdam Hofplein en Den Haag Scheveningen, vond plaats in 1907-1908. Deze lijn betekende een doorsnijding van het landschap aan de westkant van de huidige gemeente. Op deze lijn reden op 1 oktober 1908 de eerste elektrische treinen in Nederland. Berkel kreeg aan deze lijn twee stations. Vanaf 2006 is de lijn geschikt gemaakt voor de Randstad Rail Erasmuslijn (metro). De Hogesnelheidslijn Zuid, Amsterdam-Antwerpen via Rotterdam en Breda is de meest recent aangelegde spoorlijn (2009 in gebruik genomen). Op 1 januari 2007 is de gemeente Bleiswijk samengegaan met de gemeenten Bergschenhoek

en Berkel en Rodenrijs in de nieuwe gemeente Lansingerland. Berkel en Rodenrijs en Bergschenhoek blijven gescheiden door de oorspronkelijke Landscheiding, de hsl-lijn en het Annie M.G. Schmidtpark. Bleiswijk en Bergschenhoek worden gescheiden door landschap en glastuinbouw, maar blijven verbonden via het historische lint.

Figuur 2.2: Schematische weergave van de ontwikkeling van lansingerland en omgeving door de tijd.

Regionale positionering

De regio is uitgegroeid tot een metropool van formaat. Lansingerland ligt midden in die metropool, en is door de komst van snelwegen, metro, trein en HOV-busbaan goed verbonden met de regio (HOV staat voor Hoogwaardig Openbaar Vervoer). Aan de randen van de gemeente zijn omvangrijke open en groene gebieden die grotendeels met elkaar en met de groene gebieden in de regio zijn verbonden. De glastuinbouwsector, die sinds het begin van de twintigste eeuw een belangrijke rol speelt in deze regio, heeft zich ontwikkeld tot een internationaal relevant cluster.

Vandaag de dag is een regionaal perspectief en onze positionering in de regio daardoor alleen maar belangrijker geworden. Lansingerland ligt centraal in de metropoolregio Rotterdam Den Haag, tussen de groengebieden van het Groene Hart en Midden-Delfland. Daarmee biedt Lansingerland inwoners en ondernemers 'het beste van twee werelden': groen, rust en voorzieningen met de stad op een steenworp afstand. Die positie in de regio is bepalend voor onze ontwikkeling tot nu toe; maar ook voor onze toekomst. De metropoolregio is inmiddels uitgegroeid tot ruim 2,4 miljoen inwoners, en zal ook de komende jaren nog sterk doorgroeien. Regionale ontwikkelingen hebben effect op en vragen om ruimte in onze gemeente.

Figuur 2.3: Regionale positionering lansingerland

2.2. Onze identiteit: de kracht van Lansingerland

Vier kernkwaliteiten

Onze gemeente is vrij jong, maar onze ruimtelijke identiteit komt voort uit de historie van deze plek in combinatie met recente ontwikkelingen. We hebben die identiteit samengevat in vier kernkwaliteiten.

Het zijn de kenmerken die ons Lansingerland maken, en de reden dat zoveel mensen hier met plezier wonen en ondernemen. Die identiteit en bestaande kwaliteiten vormen, samen met de kwaliteiten die we toe willen voegen, daarom de basis van deze omgevingsvisie.

Figuur 2.4: Infographic 4 kernkwaliteiten lansingerland

Lansingerland biedt al zijn inwoners **gemoedelijk wonen in de metropool**. Het herkenbare karakter van Lansingerland dat bewoners zo waarderen zit onder meer in het woningaanbod van hoge kwaliteit, in aantrekkelijke groene, waterrijke woonwijken, in de karakteristieke historische centra en linten, in de ruimte en in het groen. De kernen, linten en buurtschappen variëren in karakter en woonmilieu, en vullen elkaar goed aan. Ook zijn er sterke voorzieningencentra en hebben we passend sport-, cultuur- en recreatievoorzieningen. De groene gebieden om de kernen, waaronder de Groenzoom en Landschapspark De Rotte, zorgen ervoor dat iedere inwoner een mooie groene achtertuin heeft en bieden veel mogelijkheden voor ontspanning en beweging. Dit alles terwijl we midden in de metropoolregio liggen. Lansingerland is goed bereikbaar en aangesloten op allerlei (boven)regionale netwerken voor zowel openbaar vervoer, auto als fiets. Die ligging in en verbondenheid met de regio is een van onze krachtige kenmerken.

Lansingerland heeft een **gezonde en sterke samenleving**. Onze gemeente is een van de jongste in Nederland, het percentage werkloosheid is relatief laag en inwoners hebben over het algemeen een goed opleidingsniveau. Goede sociale contacten, een sterk verenigingsleven, een betrokken maatschappelijk middenveld en veel vrijwilligers zorgen voor een sterke samenleving. We bieden ruimte om te spelen, te bewegen en te ontmoeten. Goede voorzieningen, activiteiten voor alle leeftijden en toegankelijkheid voor iedereen dragen hieraan bij. Een prettige leefomgeving heeft een goede invloed op het welbevinden en geluk van mensen. Een gezonde, veilige en aantrekkelijke fysieke leefomgeving kan dus bijdragen aan het herstel van veerkracht van inwoners in de knel. Meer veerkracht kan leiden tot het terugdringen van zorgkosten.

Lansingerland huisvest ook **betrokken ondernemers, impactvolle familiebedrijven en vernieuwende wereldspelers**. Dankzij verschillende bedrijventerreinen en een logistiek cluster rond de A12 heeft het bedrijfsleven zich ontpopt tot een sterke motor voor economische groei en innovatie in de regio. Er zijn kleine en grote bedrijventerreinen met een lokale en regionale functie. Deze bieden plaats aan een veelheid aan bedrijvigheid, van Horti Science tot midden- en kleinbedrijf tot grote logistieke bedrijven. Gezamenlijk dragen zij aanzienlijk bij aan de werkgelegenheid in Lansingerland. Dit cluster levert een grote bijdrage aan de lokale economie en arbeidsmarkt. Lokale ondernemers zijn uitgegroeid tot wereldspelers. Bedrijvenparken zoals Oudeland en Prisma en Het Horti Science Park met o.a. de Wageningen Universiteit & Research (WUR), huisvesten wereldmarktleaders en diverse toonaangevende innovatieve (glastuinbouw)bedrijven en genieten internationaal aanzien vanwege hun innovatieve producten en diensten. Ook ligt hier het grootste warmtenet in een Nederlands glasgebied. Tegelijkertijd hebben we een sterke en betrokken middenstand. Onze kernen zijn levendig door een kenmerkende mix aan winkels en voorzieningen, en weinig leegstand.

Lansingerland kent een **afwisselend polderlandschap**. De gemeente wordt omringd door omvangrijke open polderlandschappen, en recreatiegebieden. Aan de oostkant is de Rotte met aangrenzende groengebieden onderdeel van het grote samenhangende landschapspark de Rotte, van oorsprong tot dam en van open polders tot in de stad. Via het Triangelpark en de Vlinderstrik aan de zuidkant loopt de verbinding door naar het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. Onderdeel daarvan is ook de Groenzoom, een recreatiegebied met het karakter van een open oudhollands polderlandschap aan de westkant van de gemeente. Het Annie M.G. Schmidtpark is een bijzonder park aan de oude Landscheiding, de naamgever van onze gemeente. Het doet dienst voor de hele gemeente. De kernen worden onderling en intern verbonden door een stevige groen- en waterstructuur, die bovendien onmisbaar is in haar positieve bijdrage aan de leefkwaliteit. De landschappelijke structuren van de gemeente maken de ontstaansgeschiedenis

van onze omgeving zichtbaar: onder meer in de historische dorpskernen, met meer of minder zichtbare ringvaarten, en in de karakteristieke linten, vaarten, kades en andere landschappelijke elementen en monumenten.

2.3. Relatie met beleid andere overheden

Inleiding

De gemeente moet bij het opstellen van haar omgevingsvisie rekening houden met het beleid van hogere overheden op de fysieke leefomgeving. Daarom hebben we dit beleid in deze paragraaf op hoofdlijnen beschreven.

Naast het beleid van hogere overheden, worden er ook afspraken tussen overheden gemaakt. Daar waar wij met andere overheden dergelijke afspraken maken, zullen wij deze moeten nakomen. Dit kan door deze te vertalen in ons instrumentarium, zoals het agenderen hiervan in deze omgevingsvisie of het opnemen van maatregelen in de omgevingsprogramma's, of het vastleggen in omgevingsplanregels.

Nationale regie op ruimtelijke ordening

Vanwege de grote ruimtelijke opgaven waar Nederland voor staat neemt het Rijk (hernieuwde) regie op de ruimtelijke ordening. Het realiseren van samenhang in het nationaal ruimtelijk beleid en versnelling van de uitvoering loopt via het programma NOVEX, programma Mooi Nederland en een aanscherping van de NOVI. De input uit de nationale programma's leidt tot een nieuwe Nota Ruimte, deze vervangt uiteindelijk de huidige Nationale Omgevingsvisie (NOVI).

Het Rijk stelt in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) dat Nederland in de toekomst een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving moet bieden en economisch moet kunnen floreren. Met de NOVI wordt toegewerkt naar de verdere ontwikkeling van het Stedelijk Netwerk Nederland. De ontwikkeling vindt plaats in lijn met de ambities van de integrale verstedelijkingsstrategie: zo veel mogelijk in bestaand stedelijk gebied, klimaatbestendig en natuurinclusief, waarbij grote open ruimten tussen de steden hun groene karakter behouden. Daarbij wordt erkend dat de druk op de ruimte en de leefomgeving voortdurend om een afweging van verschillende belangen vraagt. De opgaven waar we voor staan komen samen in vier prioriteiten die samenhangen met grote transities:

- Ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie
- Duurzaam economisch groeipotentieel
- Sterke en gezonde steden en regio's
- Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied

Deze vier prioritaire opgaven kunnen alleen in samenhang verder worden gebracht wanneer er aandacht is voor thema's die hier dwars doorheen lopen, zoals omgevingskwaliteit, gezondheid, cultuurhistorie, klimaatadaptatie, biodiversiteit, water, bodem, (nationale) veiligheid en milieukwaliteit. Hierbij worden drie inrichtingsprincipes gehanteerd die helpen om een zorgvuldige afweging te maken:

- combineren boven enkelvoudig;
- kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal en;
- afwentelen voorkomen.

De belangrijke onderwerpen uit de NOVI zijn nader uitgewerkt in een groot aantal nationale programma's. In de Uitvoeringsagenda is per 'prioriteit' opgenomen welke programma's er lopen en worden ontwikkeld.

De nieuwe Nota Ruimte en aankomende wetgevingstrajecten zullen een effect hebben op de ruimtelijke ordening in Nederland en daarmee ook op de ambities en kaders van de gemeente Lansingerland.

Programma NOVEX, ruimtelijke puzzel en ruimtelijk voorstel

Het programma NOVEX bestaat uit een aanpak per provincie en een aanpak per gebied (zestien zogenoemde NOVEX-gebieden). Lansingerland maakt onderdeel uit van NOVEX Zuidelijke Randstad. De nationale opgaven uit de NOVI, nationale programma's en Ruimtelijke Ordeningsbrief zijn per provincie samengebracht in een zogeheten startpakket. Dit vormde de basis voor het leggen van de 'ruimtelijke puzzel', waarin provincies samen met waterschappen en gemeenten de nationale opgaven ruimtelijk hebben vertaald, en gecombineerd in de specifieke provinciale context. Er zijn drie prioriteiten geformuleerd:

- Ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie;
- Duurzaam economisch groeipotentieel;
- Sterke en gezonde steden en regio's.

Overkoepelende opgaven zijn culturele identiteit en erfgoed, milieu, gezonde en groene leefomgeving. Voor alle opgaven geldt dat behoud van ruimtelijke kwaliteit een randvoorwaarde is.

Op basis van de ruimtelijke voorstellen van de provincies werken Rijk en provincies toe naar een 'ruimtelijk arrangement'. Daarin maken zij wederkerige, bestuurlijke afspraken die nodig zijn om de gelegde puzzel daadwerkelijk uit te voeren.

Nota Ruimte (Voorontwerp)

Vooruitlopend op de nieuwe Nota Ruimte heeft het Rijk een Voorontwerp opgesteld. Dit is een eerste ruimtelijke vertaling van de opgaven voor Nederland richting 2050 en volgt op de contourennotitie Nota Ruimte. Daarin zijn drie leidende principes opgenomen voor een rechtvaardige verdeling van de schaarse ruimte:

- Keuzes moeten niet leiden tot het afschuiven van problemen. Niet naar volgende generaties. Niet naar andere gebieden. Lasten en lusten moeten eerlijk worden verdeeld.
- Verder moet recht worden gedaan aan de schaarse en waardevolle ruimte. Waar het kan moeten functies slim en met kwaliteit gecombineerd worden.
- Er moet recht worden gedaan aan de eigenheid van de regio's: we beschermen en benutten wat er is en werken aan lokaal passende oplossingen.

Omgevingsvisie Provincie Zuid-Holland

In het Omgevingsbeleid heeft de provincie al het provinciale beleid en de regels voor de fysieke leefomgeving samengebracht. Het bestaat uit drie hoofdinstrumenten: de omgevingsvisie, het omgevingsprogramma en de omgevingsverordening (een soort provinciale omgevingsplan).

Op basis van het startpakket en de ruimtelijke puzzel die het Rijk heeft geformuleerd heeft de provincie Zuid-Holland een 'ruimtelijk voorstel' ('Ruimtelijke koers voor Zuid-Holland') uitgewerkt. De provincie schetst hierin een visie voor een toekomstbestendig Zuid-Holland met meer balans tussen people, planet en profit. Hier en nu, maar ook elders en later. Brede welvaart is daarom het kompas voor afwegingen en keuzes. Daarnaast worden water en bodem sturend, en is een hoge ruimtelijke kwaliteit de ambitie voor de inrichting van de leefomgeving. Om deze ambities te verwezenlijken hanteert de provincie vier sturende principes:

- Een toekomstbestendige leefomgeving is onze topprioriteit.
- We accepteren dat niet voor alles ruimte is in Zuid-Holland.
- We sturen op kwaliteit en maximale maatschappelijke toegevoegde waarde.
- We houden rekening met de maatschappelijke kosten en baten op de korte en lange termijn.

De uitgangspunten van het ruimtelijk voorstel van de provincie Zuid-Holland worden verwerkt in het provinciaal Omgevingsbeleid.

De provincie schetst in haar provinciale Omgevingsvisie in de volgende zeven vernieuwingsambities. Die zijn vervolgens verder uitgewerkt in beleidsdoelen en beleidskeuzes.

- Samen werken aan Zuid-Holland: inwoners, organisaties en bedrijven in een vroeg stadium betrekken bij besluiten.
- Bereikbaar Zuid-Holland: efficiënt, veilig en duurzaam over weg, water en spoor.
- Schone energie voor iedereen: op zoek naar schone energie, haalbaar en betaalbaar voor iedereen.
- Een concurrerend Zuid-Holland: diversiteit, de economische kracht van Zuid-Holland.
- Versterken natuur in Zuid-Holland: een aantrekkelijk landelijk gebied draagt bij aan de kwaliteit van de leefomgeving.
- Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland: versnellen van de woningbouw met behoud van ruimtelijke en sociale kwaliteit.
- Gezond en veilig Zuid-Holland: beschermen en bevorderen van een gezonde, veilige leefomgeving.

Metropoolregio Rotterdam-Den Haag

Lansingerland is onderdeel van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH). Deze regio in Zuid-Holland bestaat uit 21 gemeenten met samen ruim 2,4 miljoen inwoners^[1]. De Metropoolregio is een van de sterkst groeiende regio's van Nederland. Om hen te huisvesten zijn er ongeveer 240.000 extra woningen nodig in de regio. Die groei heeft ook effect op de vraag naar ruimte voor werklocaties, voorzieningen en mobiliteit. De verstedelijkingsopgave kan niet los worden gezien van de infrastructuur (onder- en bovengronds). Woningen bouwen kan alleen als rioleringen, openbaar vervoer, wegen en fietspaden daarop afgestemd zijn maar ook de leefomgeving leefbaar en aantrekkelijk is met voldoende groen en water voor ontspanning en klimaatadaptatie en voorzieningen etc. De groeiende bevolking en economie vereisen ook dat de energietransitie goed verloopt.

In de Strategische Agenda 2023-2026 van de MRDH gaat de aandacht uit naar de ruimtelijk-economische versterking van de regio en het verhogen van het welzijn en de welvaart van haar inwoners. In dit verband legt de MRDH de focus op het versterken van het economisch vestigingsklimaat en het verbeteren van de bereikbaarheid.

Om dat te bereiken werken de gemeenten in de MRDH samen aan vier regionale opgaven: groei van de regio, vernieuwing van de regio, kwaliteit van de regio en herstel van de regio. In de Strategische Agenda zijn die opgaven vertaald in zes concrete opdrachten, met de inzet, aanpak en verwachte resultaten:

- Investeren in bereikbaarheid;
- Toekomstbestendige economie stimuleren;
- Actieve en collectieve vormen van mobiliteit stimuleren;
- Vernieuwen van werklocaties.

Naast de samenwerking binnen de MRDH, die zich met name richt op de thema's economie en mobiliteit zijn er ook andere regionale samenwerkingsverbanden waar Lansingerland vanuit de thema's Energietransitie, Wonen, Horti Science en Kwaliteit van de Leefomgeving deel van uit maakt. Zo is zij bijvoorbeeld onderdeel van de energieregio Rotterdam Den Haag (RES), Samenwerkingsverband Wonen regio Rotterdam (SvWrr), Recreatieschap Rottmeren, etc.

Gezien onze ligging midden in de metropool zijn er verschillende thema's uit bovenstaande samenwerkingsverbanden die extra belangrijk voor ons als gemeente zijn. Het bewaken van belangrijke groen en blauwe structuren van regionale betekenis, de (inter)nationale rol van onze Horti Science-sector, klimaatopgaven door onze lage ligging, energietransitie-afspraken en een regionale woningbouwopgave zijn daar voorbeelden van. Als gemeente zoeken we met de betreffende partners naar een goede balans en een integrale afweging tussen de verschillende thema's.

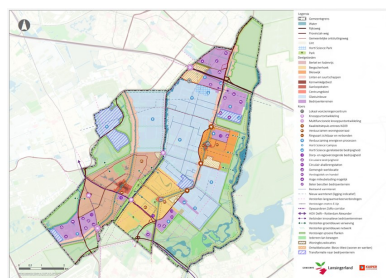
In de hoofdstukken 3. De koers van Lansingerland en 4. Gebiedsgerichte uitwerking beschrijven we onze ambities en koers, waarbij samenwerking met de diverse partners van groot belang is.

Uiteraard moet de gemeente zich houden aan algemene regels van het Rijk en de provincie bij de toepassing van het gemeentelijk instrumentarium. Het gaat hierbij om de Omgevingswet en in het bijzonder het Besluit kwaliteit leefomgeving en de provinciale omgevingsverordening. Laatstgenoemde bevatten namelijk instructieregels voor de gemeente. Daarnaast wordt de Europese dimensie steeds belangrijker met verordeningen en richtlijnen. Een voorbeeld hiervan is de Kaderrichtlijn Water (zie paragraaf 3.2.2. Verbonden in de metropool).

[1] 2.475.069 op 1 januari 2024 (bron: CBS).

3. De koers van Lansingerland

Visiekaart

Figuur 3.1: Visiekaart.

3.1. Introductie

Drie pijlers voor de leefomgeving

Op basis van de bestaande situatie van onze fysieke leefomgeving, onze kwaliteiten en de opgaven, trends en ontwikkelingen, richten we ons in dit deel van de visie op de toekomst. Hier tonen we onze ambities, waar we met Lansingerland naartoe willen en hoe we met de opgaven om willen gaan.

Als gemeente zetten we in op een ‘gezond, verbonden en vindingrijk Lansingerland in 2050’. We staan voor een groene, gezonde en duurzame leefomgeving, waar alle inwoners veilig en prettig wonen, werken, recreëren en zich verplaatsen. Om dat te realiseren is onze visie gebaseerd op drie pijlers:

‘Gezond samen leven’

We streven naar een samenleving waarin iedereen mee kan doen, in een leefomgeving die ieders gezondheid bevordert.

We dragen bij aan een vitale samenleving door focus te leggen op de bestaanszekerheid, gezondheid en kansengelijkheid van onze inwoners en op de veiligheid en leefbaarheid van onze wijken. We stimuleren een gezonde leefstijl in een passende omgeving. We ontwikkelen met karakter (waaronder woningbouw), passend bij onze identiteit.

‘Verbonden in de metropool’

We verbinden bewoners, innovatieve bedrijven en groene, met water dooraderde landschappen midden tussen de grote steden in de Randstad.

We beschikken over goed bereikbare en moderne mobiliteitsvormen. We beschikken over een toekomstbestendige omgeving. Hieronder wordt mede verstaan nabijheid van voorzieningen, op loop- en fietsafstand. Nabijheid als ordenend principe. We hebben sterke ruimtelijke structuren en ruime groengebieden.

‘Vindingrijk en ondernemend’

We werken aan een florierende economie die waarde voor inwoners creëert hier en nu, elders en later.

We versterken de gemeente als Home of Horti Science. We bieden ruimte aan bedrijven die lokaal bijdragen aan brede welvaart: welvaart die niet alleen rekening houdt met hier en nu, maar ook met elders en later. We stimuleren slimme verduurzaming. We zetten in op lokaal en regionaal werken en ondernemen. We gaan innovatief en toekomstbestendig om met onze schaarse ruimte.

Met de pijlers verbinden we onze leefomgeving, de samenleving en het ondernemerschap. Iedere pijler beschrijft belangrijke ambities voor de hele gemeente. Gezamenlijk vormen ze onze koers richting 2050. Per pijler beschrijven we wat die pijler betekent voor de verschillende beleidsthema’s. De thema’s vallen niet onder één pijler maar kunnen relevant zijn voor alle pijlers. De fysieke vertaling van de ambities is per pijler visueel weergegeven in een kaartbeeld. De belangrijkste elementen uit de kaarten per pijler vormen samen de omgevingsvisiekaart.

Bij de beschrijving van de ambities in de pijlers vanuit de verschillende beleidsthema’s zal blijken dat er meerdere ambities zijn die mogelijk wel en bij verdere uitwerking met elkaar in conflict kunnen komen. De ruimte is immers schaars en er zijn meerdere claims op deze ruimte. Wat gaat er dan voor? Wat heeft dan de prioriteit? Om daar antwoord op te geven, is paragraaf 3.3.7. Richtinggevende uitspraken opgenomen. Hierin worden richtinggevende uitspraken gedaan.

Idealiter zijn de drie pijlers met elkaar in evenwicht. Die balans is niet overal in Lansingerland hetzelfde. Een eigen koers per deelgebied zorgt ervoor dat de overkoepelende ambities gebiedsgericht kunnen worden doorvertaald (Hoofdstuk 4. Gebiedsgerichte uitwerking).

3.2. Koers op hoofdlijnen

3.2.1. Gezond samen leven

In Lansingerland staat het gezond samen leven centraal in 2050. We wonen, werken en ontspannen in een gezonde en aantrekkelijke omgeving. We dragen bij aan de bestaanszekerheid, gezondheid, kansengelijkheid, leefbaarheid en veiligheid van onze inwoners.

Nieuwe ontwikkelingen zijn van hoge kwaliteit, sluiten aan bij onze kenmerkende kwaliteiten en zijn gericht op een moderne toekomst in de metropoolregio. Samen met onze inwoners maken we werk van een duurzame woonomgeving. We sluiten hierbij aan op het thema gezondheid uit de Samenlevingsvisie. In de Samenlevingsvisie bestaat gezondheid uit drie elementen: een gezonde leefstijl, mentale veerkracht en netwerkkracht. Het gaat hierbij dus om brede uitleg van het begrip gezondheid.

Gezond leven in Lansingerland

Onze leefomgeving stimuleert een gezonde leefstijl voor iedereen. We gaan vervuiling van water, bodem en lucht tegen. We verbeteren de veiligheid op straat en de veiligheid bij calamiteiten. We stimuleren bewegen, gezonde voeding en mentaal welzijn. En we zorgen dat bedrijven in onze gemeente zich veilig en schoon kunnen ontwikkelen. Zo werken we aan een omgeving waarin iedere inwoner gezond kan leven.

In een groeiende gemeente midden in de Randstad betekent dit dat we bij de inrichting van de ruimte rekening houden met de gezondheidseffecten van ruimtelijke keuzes. We zorgen dat fietsen en lopen aantrekkelijker worden, door met logische routes onze infrastructuur veiliger en comfortabeler in te richten. We zorgen dat onze groene netwerken versterkt worden, door de ruimte voor natuur te verbinden en te beschermen en gestapeld te bouwen. We behouden en versterken de ruimtelijke kwaliteit. Dit betekent onder andere een aantrekkelijke buitenruimte waarin bewoners en werknemers graag bewegen en recreëren. De afwisseling tussen open en besloten omgevingen is dan ook van belang.

Samen leven in Lansingerland

In een verstedelijkt land als Nederland wonen we dicht op elkaar. Dat heeft veel voordelen. We hebben een passend voorzieningenniveau, kunnen ons eenvoudig verplaatsen en kennen een bruisend sociaal en cultureel leven. We zorgen dat iedere doelgroep een plek heeft om te wonen, met de zorg en voorzieningen die daarbij horen.

We gaan verkeersoverlast tegen, zodat iedereen veilig en zonder hinder over straat kan. En we ondersteunen mensen met een afstand tot werk of maatschappij, zodat iedereen mee kan doen in de samenleving. Daarnaast zorgen we ervoor dat de openbare ruimte een plek is waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Zo zorgen we dat er in Lansingerland plek is voor iedereen.

Afbeelding 3.2: Abstracte weergave pijler Gezond Samen Leven.

3.2.2. Verbonden in de metropool

Nabijheid van voorzieningen binnen 15 minuten lopen/fietsen en ov

Lansingerland streeft naar een omgeving, waarin de meeste essentiële voorzieningen als winkels, werkgelegenheid, onderwijs, zorg, groen, sport- en cultuurfaciliteiten te voet, met de fiets of met het openbaar vervoer binnen korte tijd bereikbaar zijn waardoor actieve en duurzame mobiliteitsvormen de logische keuze voor verplaatsingen worden in plaats van de auto. Auto's blijven daarbij wel onderdeel uitmaken van de omgeving, maar bepalen niet direct de schaal of vorm ervan.

Verbintenis tussen mensen

Dankzij de strategische ligging in de zuidelijke Randstad is Lansingerland een aantrekkelijk vestigingsgebied voor mensen en bedrijven. Mensen die in Lansingerland wonen zijn veelal werkzaam in grote omliggende steden als Rotterdam, Den Haag en Delft. Maar onze inwoners werken ook in Utrecht en Amsterdam. In Lansingerland is het bovendien belangrijk dat inwoners zich op een makkelijke manier tussen de woongebieden kunnen verplaatsen naar school en recreatie. Hierbij zetten we primair in op lopen, de fiets en het openbaar vervoer. Ook doelgroepenvervoer heeft hierin een rol, dat altijd een aanvulling is op het openbaar vervoer. Dit is ook nodig om de groei van gemeente en de regio op te vangen binnen de kaders van een gezonde leefomgeving met een veilige en groene openbare ruimte.

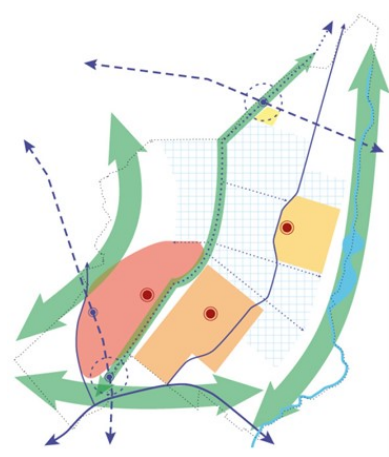
Verbintenis voor bedrijvigheid

Voor (vers)logistieke bedrijven is Lansingerland aantrekkelijk door de ligging langs de A12 en de A16. Om deze aantrekkelijkheid te behouden willen we inzetten op het versterken van het HOV-netwerk en het vergroten van de bereikbaarheid van onze gemeente. Goede verbindingen tussen werklocaties en mobiliteitscorridors zijn belangrijk voor het transport van goederen van logistieke bedrijven en voor de bereikbaarheid voor werknemers die daar werken.

Voor de economische ontwikkeling van gevestigde bedrijven is het van belang om de werklocaties in de gemeente goed te verbinden met (hoge)scholen en andere onderwijsinstellingen. De samenwerking tussen startende bedrijven die ontstaan op universiteiten en gevestigde bedrijven is gebaat bij een goede bereikbaarheid. Maar ook verbindingen tussen werklocaties dragen bij aan innovatie. Daar waar mensen van verschillende bedrijven, uit verschillende sectoren bij elkaar komen, ontstaan nieuwe ideeën en nieuwe bedrijvigheid. Vanuit dit perspectief willen we inzetten op het nauw verbinden van de Horti Science hotspots: het Horti Science Park, Bleizo-West en Klappolder/Chrysantenweg. Verder verwachten we dat de bedrijven onderling meer gaan samenwerken om oplossingen te vinden voor schaarste aan grondstoffen, energie en ruimte. Er zal in gezamenlijkheid gewerkt worden aan toekomstbestendige en duurzame bedrijventerreinen, waarbij energiehubs en circulaire hubs opgericht worden.

Verbintenis in het landschap

Het verbinden van mensen en bedrijven doen we niet alleen via de wegen. Ook via landschap en water maken we verbinding met elkaar en met omliggende gebieden. Het versterken van de watergangen en groenstructuren is essentieel voor de biodiversiteit in natuurgebieden. Daarnaast maken ze Lansingerland tot een aantrekkelijk woon-, recreatie- en verblijfsgebied. Het behouden van landschappelijke diversiteit en historische structuren zorgt daar ook voor. Alle hierna per beleidsthema geformuleerde ambities dragen bij aan de pijler verbonden in de metropool.

Afbeelding 3.3: Abstracte weergave pijler Verbonden in de Metropool.

3.2.3. Vindingrijk en ondernemend

Leidend principe Brede Welvaart

De economie van Lansingerland draagt bij aan de brede welvaart van alle inwoners van de gemeente. Dat betekent dat we extra aandacht geven aan en ons flexibel opstellen naar lokaal en regionaal gewortelde ondernemers die financieel en (im)materieel bijdragen aan een welvend Lansingerland. Daarnaast helpen zij ook bij het vergroten van de bestaanszekerheid, gezondheid, kansengelijkheid, leefbaarheid en veiligheid van onze inwoners zoals omschreven in de Samenlevingsvisie. Ook geven we extra aandacht aan (initiatieven van) ondernemers die bijdragen aan de opgaven in de fysieke leefomgeving zoals beschreven in de Omgevingsvisie 2.0. Kortom, we streven naar een economie die in 2050 duurzaam, gezond en inclusief is.

Beperkingen van economische groei

In veel economieën is elk jaar een hoger bruto binnenlands product (bbp) het streven. Dat wil zeggen: elk jaar meer verdienen met het fabriceren van producten en het leveren van diensten. Deze vorm van

materiële en financiële economische groei is duidelijk meetbaar en de definitie ervan is geen onderwerp van discussie. Deze economische groei leidt veelal tot een gemiddeld hoger inkomen en meer koopkracht. De financiële en materiële welvaart - welvaart uitsluitend gebaseerd op geldwaarde - stijgt hiermee.

Maar economische groei met meer geld als doel is niet zaligmakend wanneer we in een dichtbevolkt land een gezonde, duurzame leefomgeving willen doorgeven naar de toekomst. De hogere inkomsten zijn zelden evenredig verdeeld. Meer consumptie staat bovendien niet per definitie gelijk aan meer geluk.

Nieuwe economische groei

Breed gedragen is inmiddels de overtuiging dat we economische groei in een ander perspectief moeten zien. Niet enkel financiële welvaart telt, welzijn weegt net zo zwaar. Niet alleen het hier en nu telt, maar ook het effect op andere regio's en landen en voor latere generaties. We hebben het dan over brede welvaart.

We streven in Lansingerland naar een nieuwe invulling van de economische groei. Groei die rekening houdt met andere waarden dan alleen de financiële parameters. We sturen op economisch beleid dat ondernemers stimuleert niet alleen financieel en materieel bij te dragen aan een welvarend Lansingerland, maar dat ook helpt het welzijn van de inwoners van Lansingerland te vergroten. Daarmee werken we aan brede welvaart vóór Lansingerland.

Materiële welvaart
+ welzijn
+ elders en later
= BREDE WELVAART

Wat is brede welvaart voor Lansingerland?

De diverse transitie zoals de mobiliteitstransitie, de energietransitie en het klimaatadaptatie werken vragen om afstemming tussen beleidsterreinen, zodat we een gezond gebied met voldoende ruimtelijke kwaliteit doorgeven aan onze kleinkinderen. We wentelen negatieve gevolgen niet af naar volgende generaties of andere gebieden. We bevorderen een omgeving die ruimte biedt voor toekomstige transitie en het groeiend aantal inwoners, en die klimaatadaptatie, natuurinclusief en energiezuinig is.

In de Omgevingsvisie en de Samenlevingsvisie staan de opgaven van gemeente Lansingerland geformuleerd. Deze omvatten een leefbare, veilige en gezonde samenleving, bestaanszekerheid, kansgelijkheid, wonen, kwaliteit van de leefomgeving, mobiliteit, Horti Science, economie, duurzaamheid. Werken aan deze opgaven is het werken aan brede welvaart voor Lansingerland.

Afbeelding 3.4: Abstracte weergave pijler Vindingrijk en Ondernemend.

3.3. Thematische uitwerking

3.3.1. Wonen

Introductie

Wij vinden het van belang dat iedereen in Lansingerland een fijn thuis heeft in een fijne buurt. Dit draagt bij aan de gezonde samenleving. Als gemeente focussen we met name op het huisvesten van doelgroepen die daar niet zelfstandig in kunnen voorzien. Deze urgentie is groot omdat er voor vele groepen in onze samenleving het steeds moeilijker is om een betaalbare huur- of koopwoning te krijgen doordat er niet voldoende aanbod is aan betaalbare woningen. Doordat zij een onzekere woonsituatie hebben stellen veel mensen noodgedwongen hun levensplannen uit, zoals samenwonen en het krijgen van kinderen.

Woningbouwopgaven

Ambitie: We dragen bij aan de (regionale) woonopgaven

Gezond samen leven

Kwantitatief

De woningmarkt in Lansingerland is ook sterk afhankelijk van de ontwikkelingen op regionaal niveau. Zo is de gemeentelijke woningbouwopgave van de afgelopen decennia grotendeels gestoeld op de regionale vraag naar ruime eengezinswoningen nabij Rotterdam. Als gemeente positioneren we ons verder in de regionale woningmarkt. In de regio – maar ook lokaal – ligt een grote behoefte aan betaalbare woningen. In het Regioakkoord en de Woondeal zijn hier op regionaal niveau afspraken over gemaakt. Hiermee dragen wij met de geplande circa 11.000 woningen tot 2040 bij aan de kwantitatieve regionale woningbouw opgave.

Belangrijk vraagstuk voor de langere termijn (na 2040) is in hoeverre we een substantiële (regionale) woningbehoefte faciliteren als die daarna nog aanhoudt.

Kwalitatief

We streven daarom naar een gebalanceerde woningvoorraad door meer nadruk te leggen op het bouwen van betaalbare woningen. Een belangrijk streven daarbij is de groei van het aandeel midden- en sociale huur in de totale woningvoorraad. We gaan hierbij uit van minimaal 2/3 betaalbare woningen voor nieuwe ontwikkelingen van 5 woningen of meer. Bij minder dan 5 woningen, dat wij niet beschouwen als een kwantitatieve opgave, is het principe van 2/3 betaalbaar uiteraard eveneens toepasbaar. Echter, hierbij is maatwerk mogelijk. Echter, hierbij is maatwerk mogelijk, waarbij de initiatiefnemer dient aan te tonen dat de realisatie van 2/3 betaalbaar wel of niet passend is binnen het project. In beginsel bieden we geen ruimte aan aanvullende woningbouw-ontwikkelingen vanaf 40 woningen, tenzij dit significant bijdraagt aan onze kwalitatieve doelstellingen en huisvesting van bijzondere doelgroepen. Op dit beginsel wordt een uitzondering gemaakt voor sociale huurwoningen en middenhuurwoningen (in beheer bij een toegelaten instelling: als bedoeld in artikel 1 van de Woningwet en vallend onder de diensten van algemeen economisch belang als bedoeld in artikel 47 van de Woningwet).

Huishoudens met een laag- of middeninkomen

Ambitie: Voldoende blijvend betaalbare woningen voor lage- en middeninkomens

Gezond samen leven

We zetten ons sterk in voor een blijvend betaalbare woningvoorraad, waarbij woningen ook in de toekomst of na mutatie betaalbaar blijven. Dit doen we met name door het aandeel middenhuur en sociale huur in onze woningvoorraad te vergroten. Daarnaast houden we ook oog voor betaalbare koop. Dit houdt ook in dat we meer kleinere woningen toevoegen om deze betaalbaar te kunnen houden voor jongeren, starters en kleinere huishoudens, en omdat we in de gemeente relatief weinig kleine woningen hebben. We hanteren voor deze betaalbare woningen prijscategorieën die landelijk zijn afgesproken en hebben daarbij een staffel toegevoegd om binnen de betaalbaarheidsgrenzen differentiatie te realiseren. Bovendien vinden we betaalbare woonlasten van belang.

We werken naast het bouwen van woningen ook aan het beter benutten van de bestaande woningvoorraad om extra betaalbare (tijdelijke) en energiezuinige woonruimten toe te voegen. Bovendien blijven we werken aan maatregelen om de doorstroming op de woningmarkt te bevorderen, zodat huishoudens in een passende woning wonen en hierbij een (betaalbare) woning vrij kan komen voor een ander.

Ouderen

Ambitie: Voldoende gelijkvloerse woningen en geclusterde ouderenwoningen met een passende woon-zorg omgeving

Gezond samen leven

De demografische ontwikkeling van Lansingerland vertaalt zich in een toenemende groep senioren. Het landelijke uitgangspunt is dat senioren tot op hoge leeftijd zelfstandig blijven wonen. Deze groep is gebaat bij een divers gelijkvloers woningaanbod waar in de nabijheid verschillende woon-zorgdiensten worden aangeboden. Zo mogelijk worden bestaande woningen geschikt gemaakt voor zorg, en daarnaast voegen we nul-tredenwoningen en geclusterde ouderenwoningen toe. Centraal staat hierbij het passend wonen, waarbij ouderen prettig en zelfstandig ouder kunnen worden en waarbij zorg- en welzijnsorganisaties hun diensten op efficiënte wijze kunnen leveren.

Geclusterde ouderenwoningen hebben de potentie om hier het meest aan bij te dragen. Onder deze ouderenwoningen valt een brede variatie aan woonvormen waar ouderen zelfstandig wonen, gebruik kunnen maken van een ontmoetingsvoorziening op loopafstand en een beroep kunnen doen op zorg en ondersteuning in de nabijheid. Geclusterd wonen draagt hierdoor bij aan kwaliteit van leven, het vergroten van de zelfredzaamheid, het verminderen van eenzaamheid en zodoende aan een afname van de zorg- en ondersteuningsbehoefte. Dit stelt ouderen in staat langer zelfstandig te wonen, in elkaars nabijheid en met meer woonplezier. Hierbij is het nodig om bij deze woonvormen ook te variëren in prijs, koop en huur, zorggeschikt en niet-zorggeschikt, verscheidenheid in de mate van ruimte voor ontmoeting en een mix van zorgvragers en zorgdragers.

Door samen te werken met ouderen, zorgpartijen, woningcorporaties en projectontwikkelaars zorgen we dat het aanbod aantrekkelijk genoeg is voor ouderen om naartoe te verhuizen, en zodoende doorstroming te stimuleren. Dit houdt ook in dat we open staan voor ouderen die een wooncoöperatie willen oprichten om in een woongemeenschap te kunnen wonen.

Een passende woon-zorgomgeving voor het zelfstandig, veilig en prettig ouder worden is hierbij van belang, en komt tot uiting in het concept van woon-zorgcirkels. Deze cirkels hebben een toegankelijke woonomgeving met voldoende groen en een sterk ondersteunings-, welzijns- en zorgvoorzieningsniveau op loopafstand. Dit past ook bij het principe om voorzieningen nabij te hebben. Door het gebruik van deze cirkels kunnen wonen, welzijn en zorg efficiënt georganiseerd worden. We sturen aan op het creëren van woon-zorgcirkels, waarbij we ook bij kleine initiatieven voor nieuwbouw of transformatie aansturen op een passende woon-zorgomgeving.

Aandachtsgroepen

Ambitie: Programmareserveringen voor aandachts-groepen

Gezond samen leven

Mensen in aandachtsgroepen hebben meer zorg of ondersteuning nodig dan anderen. Voor inwoners met een GGZ-problematiek en kwetsbare jongeren (19 t/m 27 jaar) die niet zelfstandig kunnen wonen is de gemeente verantwoordelijk voor de huisvesting. Dit geldt ook voor ouderen die niet in een verpleeghuis wonen, maar wel een zwaardere zorgvraag hebben. Het uitgangspunt is om deze mensen zo zelfstandig mogelijk thuis te laten wonen. Dit doen wij door voldoende passende woningen te realiseren en in te zetten op de eerdergenoemde woon-zorgcirkels met een passend woon-zorglandschap. Hierdoor vergroten wij hun zelfredzaamheid en kan er zorg geboden worden wanneer dit nodig is. Voor de overige aandachts-groepen volgen wij de regio of de regiogemeenten.

Bij grote nieuwbouwontwikkelingen reserveren we circa 5% van de totale woningbouw voor het programma voor deze aandachts-groepen. In het omgevingsprogramma Wonen werken wij dit verder uit (zie hoofdstuk 6. Van visie naar uitvoering). Daarnaast sturen we op kleinschalige woon-zorgontwikkelingen in de bestaande kernen, bij voorkeur dicht bij de centra, zodat veel voorzieningen op loopafstand bereikbaar zijn. Voor mensen met een zorg- of ondersteuningsbehoefte is het belangrijk dat zij dicht bij hun sociale kring en voorzieningen wonen. Voor de woningbouwaantallen ten aanzien van aandachtsgroepen gaan we uit van het gemeentelijke woon-zorgbehoefte-onderzoek, en werken we in lijn met de regionale afspraken over deze doelgroepen.

De huisvesting van inwoners met een woonurgentie vangen we op in het sociale segment. Hieronder vallen o.a. de huisvesting inwoners met een Wmo Beschermd Wonen/ thuis indicatie conform de regionale bestuurlijke afspraken. De toewijzing is vastgelegd in de regionale huisvestingsverordening. Voor

vrouwenopvang, dak- en thuislozen en stoppende sekswerkers werken we aan voldoende opvang in de regio Rotterdam. Het zorgkantoor DSW is verantwoordelijk voor de verpleeghuiszorg en beslist of ontwikkelingen van nieuwbouw voor deze doelgroep binnen onze gemeente passend zijn. De gemeente heeft bij deze initiatieven een faciliterende rol.

Woonwagengewoners

Ambitie: Doorontwikkelen van woonwagencentra

Gezond samen leven

Woonwagengemeenschappen zijn erkende doelgroepen waarvoor in de huisvestingsbehoefte moet worden voorzien. Daarbij worden ze gelijkgesteld met andere doelgroepen. We houden de woonbehoefte in de gaten en zetten ons in om, indien er behoefte en aanleiding voor is, de woonwagencentra door te ontwikkelen.

Statushouders en spoedzoekers

Ambitie: Flexibele schil voor tijdelijke huisvesting

Gezond samen leven

Het huisvesten van statushouders (de gemeentelijke taakstelling) is een omvangrijke opgave. Het jaarlijks volledig huisvesten van deze doelgroep kan niet worden voorzien met alleen de inzet van het vrijkomend huurwoningaanbod van woningcorporaties. Om nu en in de toekomst statushouders, maar ook spoedzoekers, Oekraïners/ vluchtelingen (nieuwkomers) of nieuwe doelgroepen met een urgente woonvraag tijdelijk te huisvesten, werken we aan een flexibele schil. Onder een flexibele schil verstaan wij tijdelijke of permanente woningen met huurcontracten voor de bewoners of opvang. Deze schil speelt in op de structurele, maar toch ook fluctuerende vraag naar huisvestingsoplossingen die deze groepen hebben. Deze schil is structureel van karakter en groot genoeg zodat we pieken kunnen opvangen. Hiermee werkt het als drukventiel voor spanningen op de woningmarkt.

Samenleven en leefomgeving

Ambitie: Vitale buurten

Gezond samen leven

Om goed te wonen vinden wij sociale, gezonde en veilige leefgemeenschappen van belang, waarbij aandacht is voor sociale verbondenheid. Hiervoor dienen er in de nabijheid voldoende maatschappelijke functies, werkfuncties, groen en blauw, winkels, cultuur en mogelijkheden voor kinderen om fijn op te groeien te vinden zijn. Nabijheid als ordenend principe voor deze voorzieningen is met name van belang voor kwetsbare mensen, die vaker een kwalitatief goede plek nodig hebben om goed te wonen en weinig keuze hebben in de plek waar ze wonen. De directe woon- en leefomgeving dient daarom van een goede ruimtelijke kwaliteit te zijn, onder meer schoon, heel en veilig, en uit te nodigen om naar buiten te gaan, te verblijven en te ontmoeten. Dit vinden wij van belang in bestaande wijken en bij nieuwbouwwontwikkelingen.

We sturen daarnaast aan op sociale menging in de wijk. Hierdoor dragen we bij aan sociale verbondenheid tussen verschillende groepen. We sturen op een gemengd betaalbaarheidsaanbod in de buurt met verschillende woningtypen. Op deze manier kan de woningvoorraad ook mogelijkheden bieden voor jonge mensen om in te stromen, en voor oudere mensen om door te stromen.

Bij nieuwbouwwontwikkelingen hebben we oog voor ons onderscheidende groene woonmilieu in de polder. We voldoen aan de woningbehoefte en bieden tegelijkertijd een groene omgeving. We kiezen voor meer gestapelde woningbouw zodat er horizontaal meer ruimte ontstaat voor een hoogwaardige, groene leefomgeving. Daarnaast voorzien we op deze manier in de behoefte naar gelijkvloerse woningen voor ouderen en appartementen voor starters. Door een hogere huishoudensdichtheid versterken we bovendien het draagvlak voor ons voorzieningenniveau.

Arbeidsmigranten

Ambitie: Wij sturen op een lokale balans tussen het aantal werkzame arbeidsmigranten en het aantal huisvestingsplekken voor arbeidsmigranten.

Vindingrijk en ondernemend

Arbeidsmigranten die werkzaam zijn in Lansingerland behandelen wij als gelijkwaardige en volwaardige deelnemers van onze samenleving. Er is een behoefte aan kwalitatief goede huisvestingsplekken voor arbeidsmigranten. Wij vinden het van belang dat al deze mensen die werkzaam zijn in de gemeente over een passend en leefbaar verblijf beschikken. Op de lange termijn werken wij daarom toe naar een lokale balans tussen het aantal werkzame arbeidsmigranten en het aantal kwalitatief goede huisvestingsplekken voor deze mensen. Wij focussen ons hierbij op het short- en midstay verblijf. Voor een meer permanent karakter van hun verblijf zijn reguliere woningen meer geschikt. Daarnaast passen tijdelijke huisvestingsvormen bij de onzekere ontwikkeling van de toekomstige vraag naar arbeidsmigranten door de bedrijven in de gemeente. Dit houdt in dat het de standaard is om huisvesting te faciliteren met een tijdelijk karakter, maar een hoogwaardige kwaliteit.

Om deze balans te krijgen voeren we een faciliterend en regisserend beleid om op een zorgvuldige manier onder voorwaarden op goed kwalitatief niveau en in fases deze huisvestingslocaties toe te voegen. Dit zodat we aandacht hebben voor een goede woon- en leefomgeving. In de eerste fase streven we ernaar om ca. 1.200 huisvestingsplekken toe te voegen. Dit aantal is gelijk aan de behoefte die in 2019 is vastgesteld minus het aantal huisvestingsplekken dat sindsdien gerealiseerd is (1.450 – 260). Daarna zullen we de behoefte monitoren en evalueren hoe we de volgende fase ingaan.

Voor het toevoegen van huisvestingslocaties zijn marktpartijen verantwoordelijk voor het indienen en ontwikkelen van initiatieven te ontwikkelen. Hierbij werken wij samen met een verscheidenheid aan marktpartijen die bonafide handelen en zoveel als mogelijk lokaal geworteld zijn.

Ambitie: Voor bestaande en nieuwe huisvestingslocaties voor arbeidsmigranten streven wij naar een goede woon- en leefomgeving.

Vindingrijk en ondernemend

Dit geldt voor iedereen: voor de arbeidsmigranten zelf, maar ook voor omwonenden en andere inwoners. Voor het invullen van de huisvestingsbehoefte streven we daarom ook naar een lokale balans tussen bestaande en nieuwe huisvestingsplekken, en naar een goede woon- en leefomgeving. Huisvestingslocaties voor arbeidsmigranten hebben net als reguliere woningbouwlocaties effecten voor omwonenden en andere inwoners. Zo kunnen huisvestingslocaties voor arbeidsmigranten druk op voorzieningen als zorg en supermarkten vergroten en kan in de nabijheid van huisvestingslocaties het aantal verkeersbewegingen toenemen.

Omvang, vorm, locatie, aantal, spreiding en beheer van huisvestingslocaties dragen hier onder meer aan bij. Wij hanteren hiervoor criteria die we bij aanvang meegeven aan de initiatiefnemer. Bovendien vinden we het van belang om ook in de exploitatiefase grip te houden op een goede woon- en leefomgeving, zoals de druk op voorzieningen. Daarnaast kan een verwachte toename van de bedrijvigheid waarvoor arbeidsmigranten werkzaam zijn, betekenen dat er meer huisvestingslocaties nodig zijn. In dit geval hebben we aan de voorkant ook al aandacht voor de woon- en leefomgeving, alsmede de aanwezigheid van de belangrijkste voorzieningen op loop- en/of fietsafstand om de noodzaak tot autogebruik ook voor deze doelgroep terug te dringen en (parkeer)overlast te voorkomen.

Verder vinden we het belangrijk om, in samenwerking met werkgevers en huisvesters, arbeidsmigranten ondersteuning te bieden voor het deelnemen aan de samenleving. Arbeidsmigranten hebben extra hulp nodig om fijn te kunnen verblijven in Nederland, aangezien zij (al dan niet tijdelijke) nieuwkomers zijn in ons land.

3.3.2. Kwaliteit van de leefomgeving

Klimaat

Ambitie: Klimaatadaptieve gemeente in 2050

Gezond samen leven

Zoals afgesproken in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) is Lansingerland in 2050 een klimaatbestendige gemeente. We benutten de openbare én private ruimte voor het beperken van wateroverlast en het infiltreren van hemelwater. Soms blijft er water op straat staan, dat accepteren we als het niet tot schade leidt. We maken onze inwoners hier bewust van. Vitale en kwetsbare infrastructuur en voorzieningen functioneren ook bij hevige neerslag.

Waar mogelijk zijn verhardingen waterpassierend of vervangen we niet-functionele verharding door groen of oppervlaktewater. Op deze manier wordt niet alleen wateroverlast tegengegaan, maar ook de gevolgen van droogte. Dit betekent dat we rekening houden met eventuele meerkosten en het benodigde ruimtegebruik van ingrepen voor een klimaatadaptieve inrichting. De inrichtingseisen uit het Convenant Klimaatadaptief Bouwen (Provincie Zuid-Holland, 2022) zijn daarbij leidend. Ook in bestaand bebouwd gebied sturen we op vermindering van onnodige verharding en bodemherstel.

Om hittestress te voorkomen zorgen we voor beloofbare en fietsbare schaduwrijke routes dicht bij de voordeur richting beleefbare, groene en koele plekken. Op buurtniveau is er voldoende schaduw aanwezig, in overeenstemming met het Convenant Klimaatadaptief Bouwen. Extra aandacht wordt besteed aan het toevoegen van schaduw bij de inrichting van locaties waar kinderen spelen om hen te beschermen tegen huidkanker. Daarnaast beschikt het groen in droge periodes over voldoende water, gaan we bodemdaling tegen door verdroging van de ondergrond tegen te gaan en verwerken we hemelwater op een natuurlijke manier. Bij nieuwe ontwikkelingen worden, conform de landelijke maatlat 'Groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving', randvoorwaarden gesteld om bodemdaling tegen te gaan (zoals een restzettingseis) op basis van een levenscyclus benadering. Hiermee worden hoge beheer- en onderhoudskosten, in de toekomst, voorkomen.

Ambitie: Iedere inwoner woont in een veilige en klimaatadaptieve omgeving

Verbonden in de metropool

Het creëren van een groene en klimaatadaptieve leefomgeving zorgt voor een toekomstbestendige en veilige omgeving om in te wonen, te werken en te ontspannen.

Ambitie: Rekening houden met het bodem- en watersysteem bij ontwikkelingen

Verbonden in de metropool

Locatiekeuze voor nieuwe bebouwing vindt onder meer plaats op basis van het Afwegingskader klimaatadaptieve gebouwde omgeving en inrichting van nieuwe verstedelijking op basis van het Convenant Klimaatadaptief Bouwen. We bouwen woningen met het doel dat deze decennia kunnen blijven staan. We moeten dus rekening houden met het bodem- en watersysteem bij de nieuwe woningbouw-ontwikkelingen.

Ambitie: Wateroverlast en droogte zorgen niet voor schade aan gebouwen, infrastructuur, vitale functies, groen en fundering.

Verbonden in de metropool

Door in te zetten op het infiltreren, vasthouden en borgen van hemelwater in de ondergrond kan schade door wateroverlast en droogte voorkomen worden. Om dit te bereiken moeten we onze eigen gemeentelijke gronden vergroenen en meer waterdoorlaatbaar maken. Deze verantwoordelijkheid ligt niet alleen bij de gemeente, maar ook bij onze inwoners. Samen met voorkomen we schade door water en droogte in de toekomst.

Ambitie: Iedere inwoner heeft toegang tot een koele en beleefbare groene openbare plek dicht bij de woning ten tijde van hitte

Verbonden in de metropool

Door de leefomgeving zo in te richten dat iedere inwoner via een schaduwrijke route naar een koele, groene openbare plek kan bewegen, wordt er een fijnere en gezondere leefomgeving gecreëerd ten tijde van hitte. Door het creëren van groene en schaduwrijke routes dragen we ook bij aan onze ambitie om onze groenblauwe structuren en de biodiversiteit te versterken.

Ambitie: We zetten in op groene en klimaatadaptieve werklocaties om de arbeidsproductiviteit te verhogen, om het tegengaan van hittestress en wateroverlast, en om verdroging van de ondergrond te voorkomen

Vindingrijk en ondernemend

Werklocaties zijn veelal erg verhard, waardoor juist op de plekken waar zich overdag veel mensen bevinden hittestress kan ontstaan. Door deze verharding kan hemelwater niet goed de ondergrond infiltreren, waardoor wateroverlast of juist verdroging van de ondergrond kunnen ontstaan. Door in te zetten op

groene ommetjes op werklocaties kunnen deze problemen worden beperkt. Tegelijkertijd worden werknemers uitgenodigd om in hun pauze naar buiten te gaan en een wandeling te maken. Dit heeft positieve effecten op de concentratie, werkproductiviteit en vitaliteit van de werknemer. Het realiseren van klimaat-adaptieve werklandschappen met groene ommetjes draagt bovendien bij aan onze biodiversiteitsdoelstellingen.

Water en bodem

Ambitie: Schoon en gezond water in 2050

Gezond samen leven

We maken afspraken met andere overheden ter invulling en uitvoering van de verantwoordelijkheid onder de Kaderrichtlijn Water (KRW). Vanuit collectieve verantwoordelijkheid nemen we samen maatregelen om de waterkwaliteit structureel te verbeteren. We saneren riooloverstorten waar nodig en blijven investeren in een robuust rioleringsstelsel. Ook is de aanvoer van gebiedsvreemd water geminimaliseerd. Bedrijfswater wordt niet ongezuiverd op het riool geloosd. Lozingen op het oppervlaktewater zijn niet toegestaan. We zien hier streng op toe, en zorgen er samen met de DCMR Milieudienst Rijnmond voor dat zulke lozingen niet meer voorkomen. Onze bewoners en bezoekers hebben voldoende gezonde, veilige locaties waar ze in open water kunnen zwemmen en recreëren.

Ambitie: Een robuust verbonden watersysteem in 2050

Verbonden in de metropool

In 2050 is ons watersysteem robuust, flexibel en regionaal verbonden. We beheren en onderhouden ons watersysteem natuurinclusief, in samenwerking met de waterschappen. Onze watergangen vormen robuuste en duurzame lokale en regionale ecologische verbindingen, met natuurvriendelijke oevers waar mogelijk. De hele Rotte, van oorsprong tot dam, van open polders tot binnenstad Rotterdam, is onderdeel van één groot landschapspark van regionaal belang. Er gelden strikte voorwaarden voor de waterkwaliteit in onze belangrijkste waterlichamen en we gaan er zorgvuldig mee om. Samen met de waterschappen verwerken wij ons afvalwater doelmatig, met een optimale balans tussen maatschappelijke kosten en acceptabele risico's, en we passen strategisch rioolmanagement toe. Dat houdt in dat we ons rioolstelsel op de voorziene uitbreidingen voorbereiden en rekening houden met de toekomstige rioolbelasting, en dat capaciteit van rioolwaterzuiveringen en van onze riolering wordt meegenomen bij de locatiekeuze voor grootschalige woningbouw en verstedelijking.

Met bovenregionale stresstesten brengen we regelmatig de kwetsbaarheid voor extreme neerslag in beeld. We pakken deze integraal op in onze projecten. In diepe polders is 5-10% ruimte gereserveerd voor waterberging. Hier is geen nieuwe bebouwing toegestaan, tenzij dit niet ten koste gaat van het waterbergend vermogen.

Bodem biedt stevigheid, als fundament voor onze leefomgeving en onze economie. Het is van belang dat de drie bodemcomponenten (fysisch, chemisch en biologisch) met elkaar in balans zijn. Staan deze componenten niet goed in balans dan kan er overlast ontstaan.

Daarnaast zien we kansen om een bredere bewustwording op de diverse onderwerpen van de fysieke leefomgeving te creëren voor onze inwoners.

Ambitie: Een waterbestendig Lansingerland

Vindingrijk en ondernemend

Locaties voor nieuwe verstedelijking kiezen wij onder meer op basis van het Afwegingskader Klimaat-adaptieve Gebouwde Omgeving (2023) van het ministerie van IenW en BZK en inrichting van nieuwe verstedelijking op basis van de Maatlat Groene en Klimaatadaptieve Bebouwde Omgeving (2023) van het Rijk en het Convenant Klimaatadaptief Bouwen van de provincie Zuid-Holland. Nieuwe ondergrondse infrastructuur, zoals (gescheiden) riolering, is vanaf het eerste moment integraal onderdeel van elk project in Lansingerland.

We creëren ruimte voor het vasthouden, bergen en afvoeren van water. Daarbij gaan we uit van meervoudig ruimtegebruik, zoals groene daken en natte stedelijke natuur. Hemelwater in Lansingerland is afgekoppeld. Het wordt vastgehouden, waar mogelijk naar de bodem geïnfiltrerd om het grondwater aan te vullen of via het hemelwaterriool afgevoerd naar de watergangen. In 2035 hebben wij de doelen van het Nationaal Plan van Aanpak Drinkwaterbesparing (2024) behaald.

We passen deugdelijke bodembescherming toe, waarbij we ons richten op het voorkomen van directe verspreiding van schadelijke stoffen naar bodem en grondwater en indirecte verspreiding via emissie en depositie.

We bewegen toe naar een grondwaterstand van 20 cm tot 40 cm onder maaiveld, afhankelijk van de bodemcompositie, omstandigheden van het watersysteem en de behoeften van het gebied.

We stimuleren glastuinbouwbedrijven om eigen gietwater in regen-waterbassins op te vangen. Wij vinden het belangrijk dat regenwaterbassins aangesloten worden op Rainlevel of op een vergelijkbaar systeem om wateroverlast in het kassengebied te voorkomen. Om voldoende gietwater beschikbaar te hebben in tijden van droogte, wordt het vergroten van de opslag van regenwater gestimuleerd. De opslag kan gezocht worden in de zandlaag in de bodem, maar ook in grotere waterbassins, waarbij het aanleggen van collectieve systemen de voorkeur heeft. Deze kunnen bovendien gecombineerd worden met drijvende zonnepanelen. Ons streven is om uiteindelijk te komen tot een situatie dat alle kassen volledig emissieloos zijn en alle lekstromen, zoals via de kasvloer, zijn afgesloten. Het afwentelen van schadelijke emissies van privaat naar publiek wordt zo voorkomen.

Landschap en ruimtelijke kwaliteit

Ambitie: We ontwikkelen met ruimtelijke kwaliteit, samenhang en waar mogelijk versterken we deze

Gezond samen leven

Landschap en ruimtelijke structuren onder druk.

De kwaliteit van onze kenmerkende ruimtelijke en historische structuren en elementen staat onder druk door verschillende ontwikkelingen en transities. De energietransitie, klimaatverandering, mobiliteitstransitie, verstedelijking, verkassing en verdozing hebben invloed op de uitstraling en toekomstbestendigheid van onze buitenruimte.

Ruimtelijke Kwaliteit ontstaat wanneer er synergie gevonden wordt tussen gebruikswaarde (functioneel), belevingswaarde (herkenbaar), herkomstwaarde (cultuurhistorie) en toekomstwaarde (duurzaam, aanpasbaar). Het gaat dus niet over 'mooi', maar over 'goed'. Ruimtelijke kwaliteit is essentieel om een goede leefomgeving te creëren. Ruimtelijke kwaliteit is altijd het uitgangspunt.

Ruimtelijke gebiedskenmerken vormen de basis voor de menselijke leefomgeving, van bedrijventerreinen, glastuinbouwgebieden, landbouwgebieden, aanpak energiesystemen tot nieuwe woongebieden, kernen, centra en groengebieden. Ze zijn jarenlang bepaald door water, bodem, cultuurhistorie en andere ontwikkelingen. Ze hebben nu een bepaald karakter en diversiteit. We voegen alleen toe wat bijdraagt aan die waarde en identiteit, zodat we recht doen aan de eigenheid van het gebied.

Ambitie: De gemeente is de regisseur van alle activiteiten in de buitenruimte

Gezond samen leven

De gemeente beschikt over de benodigde kennis en ervaring om ontwikkelingen in de buitenruimte in goede banen te leiden met behoud van kwaliteit van de leefomgeving, gedurende het dagelijks beheer en onderhoud en tijdens de uitvoering van nieuwe, innovatieve projecten.

Ambitie: Behoud balans tussen open landschap en bebouwde gebieden

Gezond samen leven

Open gebieden dragen bij aan de ruimtelijke kwaliteit van onze omgeving, als contrast met het dichter bebouwde gebied.

De openheid van de laatste landbouwgebieden zoals in de Rottezoom en nabij de Lange Vaart kan in het gedrang komen. Open landschappen houden we in stand. Vanuit cultuurhistorisch en landschappelijk oogpunt houden we de Bergboezem groen en open. Waar nog lange vergezichten mogelijk zijn behouden we deze. We zoeken naar locaties waar verdicht kan worden, en waar het contrast tussen rust en levendigheid kan ontstaan of kan worden versterkt. Berkel en Rodenrijs en Bergschenhoek blijven gescheiden door de oorspronkelijke Landscheiding, de HSL-lijn en het Annie M.G. Schmidtpark. Bleiswijk en Bergschenhoek worden gescheiden door landschap en glastuinbouw, maar blijven verbonden via het historische lint.

Ook in de linten behouden we lucht, ruimte en herkenbaarheid als onderscheidende structuren die bijdragen aan de oriëntatie. We koesteren de balans tussen openheid en bouwmassa aan het lint. Bebouwing kan dus alleen onder voorwaarden plaatsvinden. Deze worden in het omgevingsprogramma verder uitgewerkt.

Ambitie: De open en/of groene buitenruimte groeit mee met het aantal woningen

Gezond samen leven

Als de bebouwing toeneemt en het aantal woningen groeit, groeit de ruimte voor groen, met groene verbindingen, plekken en parken mee, op loopafstand van de bebouwing. De bestaande parken koesteren we. Aantrekkelijke paden maken de parken bereikbaar voor wandelen en fietsen. We zorgen dat de parken comfortabel en autoluw verbonden zijn met de wijken.

Ambitie: We zetten in op een beleefbaar groen karakter voor iedereen

Gezond samen leven

We zorgen voor voldoende robuust beleefbaar groen en water binnen en buiten de kernen en zorgen voor een hoogwaardige groene, toegankelijke, inclusieve leefomgeving die een actieve leefstijl stimuleert. De openbare ruimte is aantrekkelijk, divers en voldoende verspreid over de gemeente. We maken gebruik van de voordelen van een groen landschap op het maatschappelijk welzijn van onze inwoners. Herkenbaarheid is daarbij essentieel.

Lansingerland heeft het convenant Groene Gezonde Stad (2024) ondertekend. Met andere gemeenten streven we ernaar om in 2030 heel groen te zijn. Groene gemeenten dragen daarmee bij aan een gezonde leefstijl en zorgen voor een prettige woonomgeving waar mensen kunnen bewegen, ontmoeten, spelen, en rust kunnen vinden in het groen, dicht bij huis. Daar is schaduw en verkoeling te vinden en is er ruimte voor (regen)water, verschillende plantensoorten, insecten, vogels en andere dieren. Hier bieden we meer ruimte voor.

Ambitie: We benadrukken de elementen en structuren die inzicht geven in het ontstaan en de ontwikkeling van Lansingerland

Verbonden in de metropool

De kans op verlies van cultuurhistorische waarde is aanwezig bij uitbreidingen of infrastructuurprojecten die geen expliciete aandacht hebben voor het behoud van deze kenmerken. Bij ontwikkelingen of andere ingrepen kunnen archeologische waarden in waardevolle gebieden, zoals oude dorpskernen of bewoningslinten mogelijk worden aangetast. Nog herkenbare elementen en structuren die, afzonderlijk en in samenhang, inzicht geven in het ontstaan en de ontwikkeling van Lansingerland zijn van groot belang voor de ruimtelijke kwaliteit. Ze dragen ook bij aan het verhaal van onze geschiedenis en onze identiteit. We beschermen de betekenis en ruimtelijke kenmerken van watergangen (o.a. vaarten, voormalige molentochten), linten en andere historische structuren (polders, parken, dorpskernen en entrees) en objecten (monumenten en andere cultuurhistorisch waardevolle objecten). Ontwikkelingen sluiten aan bij de kenmerkende kwaliteit van de omgeving zodat onze ontstaansgeschiedenis beter afleesbaar wordt.

Ambitie: Het karakter van ieder lint is verschillend, we passen de mogelijkheden tot wijzigingen aan naar het karakter

Verbonden in de metropool

Per lint betekent dit dat we verschillend omgaan met mogelijkheden voor wijzigingen. Sloop en herbouw of functiewijziging kan alleen met behoud van karakter en ruimtelijke kwaliteit. Verder kan er beperkt worden bijgebouwd. Als er wordt bijgebouwd, dan gebeurt dit altijd met karakter en behoud van het straatbeeld en de identiteit.

Ambitie: Het karakter van de doorzichten en het groen in het lint blijft behouden

Verbonden in de metropool

Groen is belangrijk in de linten. Doorzichten dienen groen en van redelijke maat te zijn en te blijven. Waar mogelijk richten we de doorzichten toekomstbestendig in. We waken ervoor dat de linten niet dichtgroeien.

Ambitie: We versterken en ontwikkelen de recreatieve kwaliteit van de groenstructuren van regionaal niveau tot aan de haarvaten in de buurt

Verbonden in de metropool

De grote landschappelijke groengebieden buiten de dorpen zijn belangrijke uitloopgebieden voor de bewoners van Lansingerland en daarbuiten. Met een grof en fijnmazig groen- en recreatief netwerk zorgen we dat de hele gemeente voor mens én dier verbonden is met dit landschap. We leggen de nadruk op oost-westverbindingen, de groenblauwe ribben. Deze verbindingen borduren voort op bestaande landschappelijke structuren.

Ambitie: We voorkomen dat de dorpen aan elkaar groeien en het tussenliggende groen, water, open landschap en/of recreatiegebied verdwijnt

Verbonden in de metropool

Ieder dorp heeft zijn eigen ruimtelijke identiteit en herkenbare dorpsentrees. De dorpen liggen los van elkaar en worden van elkaar gescheiden door brede groene corridors of parken. Er is aandacht voor de overgangen tussen de randen van bebouwing naar het buitengebied. We zorgen voor verweving; het groen loopt zo ver mogelijk de bebouwde gebieden in zodat inwoners zich vanaf de voordeur comfortabel naar de buitengebieden kunnen verplaatsen, bij voorkeur lopend of met de fiets. We zetten in op het behoud en het versterken van de contrasten tussen het luwe buitengebied en dynamiek van de dorpen.

Ambitie: Fietsverbindingen zijn aantrekkelijk en zoveel mogelijk ingepast in het groen, zowel tussen de kernen als binnen de regio

Verbonden in de metropool

We voorkomen versnippering van groenstructuren door inpassing of doorsnijding van infrastructurele ingrepen. In de hoofdgroenstructuur is infrastructuur ondergeschikt en past deze zich aan. Recreatieve langzaamverkeersverbindingen zijn zoveel mogelijk gekoppeld aan water- en groenstructuren, met respect voor het landschap. Er is voldoende ruimte voor de voetganger en de fietser om te wandelen en te fietsen in een groene omgeving. Dit geldt zowel voor het buitengebied als voor de buurten. Dagelijkse fietsverbindingen en recreatieve fietsroutes worden zoveel als mogelijk gecombineerd, om onnodige verharding te voorkomen. Deze paden zijn comfortabel en breed genoeg om de verschillende doelgroepen veilig de ruimte te bieden.

Ambitie: We gaan innovatief en toekomstbestendig om met onze schaarse ruimte

Vindingrijk en ondernemend

Lansingerland maakt de transitie naar een toekomstbestendige leefomgeving op basis van onze eigen ruimtelijke kwaliteiten. Functies worden effectief gecombineerd, met aandacht voor de ruimtelijke kwaliteit. We zorgen ervoor dat onze buitenruimte flexibel is, zodat veranderende of toekomstige maatschappelijke vraagstukken die ruimte nodig hebben ook in onze gemeente hun plek kunnen krijgen. Onze ondergrond en bovengrond worden in samenhang bekeken en met elkaar ontworpen zodat zowel ondergronds als bovengronds een goed functionerende ruimte met voldoende kwaliteit ontstaat.

Natuur

Ambitie: Een gezond en verbonden groenblauw netwerk

Gezond samen leven

Een veerkrachtig groenblauw netwerk is de basis voor het voorkomen van hittestress en wateroverlast. Ook zijn veel plant- en diersoorten afhankelijk van een goed verbonden groenblauw netwerk. De Groenzoom, het Rottemeregebied en het tussenliggende groen en water kunnen pas optimaal ecologisch, klimaatadaptief en recreatief functioneren wanneer ze goed verbonden zijn met elkaar, met andere groengebieden in de omgeving en met het groen in de kernen. De grote groen- en waterstructuren worden daarom beschermd en niet versnipperd of aangetast door nieuwe ontwikkelingen. Gemeentelijke groenstructuren schakelen we aan elkaar voor een optimaal ecologisch, klimaatadaptief en recreatief functioneren. We realiseren ontbrekende schakels en versterken de ecologische kwaliteit van bestaande verbindingen. In de grote groengebieden zetten we in op het vergroten van natuurwaarden en gaan we versnippering tegen. We zorgen er daarnaast voor dat het groenblauwe netwerk tot diep in de kernen loopt, zodat onze inwoners in hun directe leefomgeving baat hebben van de ecologische voordelen.

Bovendien verbeteren we de aansluiting van ons groenblauwe netwerk op omliggende groenblauwe netwerken. We kijken daarbij voorbij de gemeentegrens en werken samen met omliggende partijen. Zo

verbinden we o.a. het Lage Bergse Bos met een robuuste ecologische zone in het Triangelpark en de Vlinderstrik met het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. Waar mogelijk sluiten we aan op het Natuur Netwerk Nederland.

Ambitie: Een natuurinclusieve en biodiverse leef- en werkomgeving

Gezond samen leven

We zorgen voor voldoende, divers groen in onze kernen. Nieuwbouw en grootschalige renovaties in Lansingerland zijn altijd klimaatadaptief en natuurinclusief. Oevers worden natuurvriendelijk aangelegd, we planten geen monoculturen aan en onderhouden het openbare groen en water op een natuurvriendelijke manier. Bij de herinrichting van openbaar gebied wordt het toevoegen van groen, het vergroten van de biodiversiteit en het verbeteren van de klimaatadaptiviteit altijd onderzocht. Zo zorgen we voor een leefbare woon- en werkomgeving voor onze inwoners.

We verbeteren en vergroten de biodiversiteit en realiseren uiterlijk in 2050 de Basiskwaliteit Natuur (BKN). Dit geldt niet alleen voor de grote groengebieden, maar juist ook voor het fijnmazige groen en water in woonwijken en werkomgevingen. Daarmee komen ecosystemen in balans, is er minder kans op overlast van uitbraken (eikenprocessierups, blauwalg) en zorgen we voor een aantrekkelijke leefomgeving voor mens en natuur. Dit draagt bij aan de gezondheid.

We hanteren daarbij inheemse, gebiedseigen beplanting als basis. Deze kan worden aangevuld met zorgvuldig afgewogen verwanten, cultivars en exoten om de biodiversiteit en het voedselaanbod te vergroten. Daarnaast geven we ruimte aan bloemrijke bermen en we vergroten de structuurvariatie. Waar mogelijk geven we daarbij ruimte aan natuurlijke successie en zorgen we ervoor dat onze bomen tot volle wasdom kunnen komen en blijven.

Ambitie: We werken samen met inwoners en ondernemers bij klimaatbestendige en biodiverse inrichting

Gezond samen leven

Omdat meer dan 60% van het bebouwd oppervlak in eigendom is van private partijen, houdt het klimaatbestendig en biodivers maken van de gemeente niet op bij de overheid. Samenwerking is essentieel. Daarom stimuleren en sturen we op actie in de private ruimte bij bewoners en bedrijven, bijvoorbeeld in de eigen tuin of op het bedrijfserf.

Ambitie: Toekomstbestendige werklandschappen met landschappelijke waarde

Vindingrijk en ondernemend

We werken aan toekomstbestendige 'werklandschappen' (zoals bedrijventerreinen en kantoorlocaties), waar biodiversiteit, ecologie en beleefbaarheid van het landschap centraal staan. Glastuinbouwgebieden en bedrijventerreinen worden belangrijke schakels in het groenblauwe netwerk. Daarbij stimuleren we de inrichting van groene ommetjes, zodat werknemers in hun pauze kunnen genieten van een verkoelende en schaduwrijke wandelroute. Groene, beweegvriendelijke omgevingen bevorderen de gezondheid en daarmee de arbeidsproductiviteit.

Bij (her)ontwikkelingen van werklocaties hebben we aandacht voor de landschappelijke inpassing, met name waar plangebieden aanpalend zijn aan onze groengebieden, zoals de Groenzoom. We voorkomen lichtvervuiling en harde overgangen van open, groengebied naar bebouwing. We innoveren en durven te experimenteren op het gebied van natuurvriendelijke inrichting en het beheer van openbaar gebied. We moedigen ondernemers en inwoners aan dit ook te doen.

Milieu en gezondheid

Ambitie: Gezondheid komt centraal te staan bij nieuwe ontwikkelingen

Gezond samen leven

Wij streven in Lansingerland naar een gezonde leefomgeving. Uit de bewonerspeiling voor de omgevingsvisie en de peiling over het milieubeleid uit 2021 blijkt dat onze inwoners zich het meeste zorgen maken over de matige luchtkwaliteit en geluidshinder. Dit zijn ook de onderwerpen die de grootste impact hebben op onze gezondheid.

De minst milieu-gehinderde plekken in Lansingerland zijn al bebouwd. Bij veel nieuwbouwinitiatieven lopen we ertegenaan dat beschikbare plekken zwaar belast zijn, vooral op het gebied van geluid. Om deze ontwikkelingen mogelijk te maken en voor onze inwoners een zo gezond als mogelijke leefomgeving te creëren, moet gezondheid centraal staan in het hele proces. Dit is in lijn met de maatschappelijke doelen van de Omgevingswet: 'bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving'.

Ambitie: We zetten ons in om de geluidsbelasting niet te laten toenemen en treffen maatregelen om de negatieve effecten van geluidsoverlast te compenseren

Gezond samen leven

De grootste geluidsbronnen in Lansingerland zijn de luchthaven, Hogesnelheidslijn (HSL) en de rijks- en provinciale wegen. Op deze bronnen hebben we formeel geen invloed als gemeente. We zetten ons in om de huidige kwaliteit rondom geluid te behouden en waar mogelijk de geluidsbelasting niet substantieel te laten toenemen. Dit doen we onder andere door naar Rijk, provincie en andere partijen uit te dragen dat we geen verzwaring van de geluidsbelasting op onze gemeente accepteren. In nieuwbouw en herinrichtingsopgaven, op zwaar door geluid belaste locaties, treffen we maatregelen om de negatieve effecten van geluidsoverlast te minimaliseren, zoals het creëren van rustige plekken binnen onze gemeente. (zie ook paragraaf 3.3.3 onder "Geluid").

Ambitie: We zetten ons in voor een significante verbetering van de luchtkwaliteit in 2050

Gezond samen leven

Iedere inwoner heeft recht op een gezonde luchtkwaliteit. We voldoen in 2050 aan de strengere Europese en WHO-normen. We committeren ons ook aan het Schone Lucht-akkoord (2020) bij het nemen van maatregelen om de luchtverontreiniging van binnenlandse bronnen te verminderen. Bij deze maatregelen hebben we extra aandacht voor gevoelige groepen, zoals ouderen, kinderen en chronisch zieken. Kinderen kunnen spelen en opgroeien in een gezonde omgeving.

De luchtkwaliteit wordt getoetst aan twee componenten, fijnstof- en stikstofoxidenemissies. De grootste bronnen voor stikstofemissies in Lansingerland zijn energieverbruik van de glastuinbouw, het wegverkeer en mobiele werktuigen. De grootste emissiebronnen van fijnstof zijn houtstook binnenshuis, wegverkeer en mobiele werktuigen. We hebben als gemeente beperkte invloed op deze bronnen behalve op de fijnstof uitstoot van houtstook. Door ons in te zetten voor een klimaatneutrale gemeente in 2050 verminderen we de stikstofoxidenemissies ten gevolge van het energiegebruik in de glastuinbouw en gebouwde omgeving.

De komende jaren wordt er een autonome daling van de stikstofoxidenemissies verwacht, voornamelijk door het verder elektrificeren van voertuigen. Deze autonome verbeteringen komen ten goede aan de leefomgeving en daarmee aan de gezondheid van onze inwoners. We accepteren geen activiteiten in de gemeente die een aanzienlijke toename van de uitstoot van stikstofoxiden of fijnstof veroorzaken.

Ambitie: We beschermen de donkerte in Lansingerland

Gezond samen leven

Donkerte is een belangrijke omgevingskwaliteit. Lichthinder heeft een negatief effect op onze gezondheid en op de natuur. De voornaamste bronnen van lichthinder zijn de glastuinbouw en de straatverlichting. De lichtemissie in de gemeente neemt niet toe en we zetten ons in om deze waar mogelijk te verlagen. Hierbij mogen de openbare veiligheid en de mogelijkheid om buiten te sporten echter niet in het geding komen.

Ambitie: We behouden de huidige situatie met betrekking tot trilling en geuroverlast

Gezond samen leven

De voornaamste bronnen van trilling in Lansingerland zijn spoor- en vrachtverkeer. Er wordt weinig overlast ervaren van deze trillingen. In nieuw te ontwikkelen gebieden die dicht bij deze bronnen liggen kan trilling wel tot hinder leiden. We zetten ons in om de overlast van trilling niet te laten toenemen en in nieuwe ontwikkelingen zorgen we dat er maatregelen worden getroffen die de mogelijke hinder beperken.

Er wordt in Lansingerland ook weinig overlast ervaren door geur. De overlast die wordt ervaren is vooral afkomstig van horeca en agrarische bedrijven. Daarom zetten we ons in om de huidige situatie te behouden.

Ambitie: We kunnen veilig verblijven in Lansingerland

Gezond samen leven

In Lansingerland kunnen mensen veilig verblijven. We houden risico's op het gebied van omgevingsveiligheid zo klein mogelijk, zonder gewenste ontwikkelingen tegen te houden. Ook de energietransitie brengt veiligheidsrisico's met zich mee. In ontwikkelingen op dit gebied zijn we ons daar bewust van en wegen we deze risico's integraal af. Daarnaast brengt ook het veranderende klimaat veiligheidsrisico's met zich mee. We beperken deze risico's zoveel mogelijk.

Ambitie: We accepteren geen verhoogde gezondheids-risico's door bodemvervuiling

Gezond samen leven

Er spelen geen grote problemen rondom bodemvervuiling in de gemeente. Bij ontwikkelingen worden aanwezige vervuilingen gesaneerd. We staan geen activiteiten toe die bodemvervuiling veroorzaken. Diffuus lood heeft onze aandacht op plekken waar kinderen spelen en graven, en op plekken waar voedsel wordt verbouwd. We zijn scherp op de ontwikkelingen op het gebied van PFAS.

Ambitie: We volgen de Europese en daarmee Nederlandse wetgeving en richtlijnen op het gebied van straling

Gezond samen leven

De nationale wetgeving op het gebied van straling is zorgvuldig tot zijn recht gekomen. Het aanvullende GGD-advies op het gebied van straling (EMV) nemen we bij elke ontwikkeling in overweging (EMV= ElektroMagnetische Velden).

3.3.3. Mobiliteit

Verkeersveiligheid

Ambitie: 0 verkeersslachtoffers door vermijdbare oorzaken

Gezond samen leven

Iedere verkeersdeelnemer in Lansingerland kan veilig op zijn bestemming komen. Door van tevoren op basis van data over risico-indicatoren initiatief te nemen, kunnen we aan de hand van analyses en informatie over mogelijke risico's beter bepalen welke maatregelen het meest effectief zijn. We gaan hierbij voor 0 slachtoffers door vermijdbare oorzaken. We wijzen ook de verkeersdeelnemer op zijn eigen rol en verantwoordelijkheid in het verbeteren van verkeersveiligheid, waarbij we ons focussen op kwetsbare verkeersdeelnemers, jongeren en ouderen.

Lagere maximumsnelheden

Ambitie: Verbeteren van de veiligheid en verkeersdoorstroming door het verlagen van de maximumsnelheid

Gezond samen leven

Het verlagen van de maximumsnelheid verbetert de verkeersveiligheid, beschermt kwetsbare weggebruikers, vermindert de milieuvervuiling (NOx, CO₂) en verlaagt geluidsoverlast. Bovendien kan een lagere maximumsnelheid de verkeersdoorstroming bevorderen. Binnen Lansingerland is daarom 30 km/uur in woongebieden de norm. Alleen waar het vanwege de doorstroming en ontsluiting nodig is, hanteren we nog 50 km/uur binnen de kom, onder de strikte voorwaarde dat fietsverkeer snelle, veilige en comfortabele alternatieven heeft. Daar waar het veilig kan staan we snelle fietsers (speedpedelecs) toe op fietspaden. Voor ontsluitingswegen buiten de bebouwde kom is 80 km/uur in principe de wettelijke maximumsnelheid. In voorkomende gevallen van een te hoge geluidsbelasting, te veel uitstoot of structurele verkeersveiligheidsrisico's achten wij de maximumsnelheid van 80 km/uur minder belangrijk en streven wij voor deze wegen een lagere maximumsnelheid van na. Verkeersveiligheid en leefbaarheid prevaleren dan boven doorstroming.

Op erftoegangswegen (de meeste wegen in buitengebied) is 60 km/uur of 30 km/uur de maximumsnelheid. Het voorkomen van een onacceptabel hoge geluidsbelasting, uitstoot en verkeersonveiligheid zijn zwaarwegende argumenten voor Lansingerland om de maximumsnelheid te verlagen. In dergelijke gevallen is een lagere maximumsnelheid de betere keuze om de veiligheid en gezondheid van onze inwoners te waarborgen. De problematiek op en rondom de N209 zorgt voor verkeersonveiligheid en leefbaarheidsproblemen. Dit noodzaakt ons om voor deze belangrijke ontsluitingsweg te kiezen voor een lagere, veiligere en gezondere maximumsnelheid van 60 km/uur. Andere wegen buiten de bebouwde kom die zich lenen voor een lagere maximumsnelheid wegens de verkeersveiligheid en/of leefbaarheid zijn de Groendalseweg en Heulslootweg. Daarvoor is het nodig om de inrichting van de wegen, oftewel het wegbeeld, passend te maken bij de lagere maximumsnelheid.

Openbare ruimte is voor inwoners

Ambitie: Een toegankelijke openbare ruimte voor iedereen

Gezond samen leven

In Lansingerland zetten we de mens centraal in onze wijken en straten. De openbare ruimte is niet langer vooral het domein van auto's, maar in de eerste plaats van en voor onze inwoners. Bij de inrichting van wegen geven we prioriteit aan voetgangers en fietsers. Door meer ruimte te maken voor groen in onze straten verbeteren we de luchtkwaliteit en dragen we bij aan een gezondere omgeving met hogere ruimtelijke kwaliteit. We zorgen ervoor dat de openbare ruimte toegankelijk is voor iedereen, inclusief ouderen, mensen met een beperking en kinderen, en uitnodigt om te bewegen. We versterken en realiseren plekken voor ontmoeting, zoals pleinen en parken. Het teruggeven van de straat aan de mens en natuur versterkt de sociale structuur van onze wijken. Dit weegt zwaarder dan het behouden of realiseren van parkeerplekken zo dicht mogelijk bij de woningen.

We streven naar een inclusieve en gezonde leefomgeving door slim ruimtegebruik. Dagelijkse voorzieningen liggen op korte afstand en zijn via veilige loop- en fietsroutes bereikbaar. We vergroten de toegankelijkheid van openbaar vervoer en deelmobiliteit. In schoolzones ligt de focus met name bij kinderen en hun veiligheid. Hier weegt ruimte voor voetgangers, fietsen en fietsparkeren zwaarder dan doorstroming van het verkeer.

Ambitie: Flexibel parkeerareaal, geen mandelige parkeer-terreinen

Gezond samen leven

De gemeente kiest ervoor om bij nieuwe gebiedsontwikkelingen geen mandelige (mede-eigendom) parkeerterreinen te realiseren. Parkeren in mandelig gebied maakt het parkeerareaal minder flexibel en beperkt de mogelijkheden voor dubbelgebruik, zoals bezoekersparkeren en gedeeld laden van elektrische voertuigen. Dit leidt tot een inefficiënter gebruik van ruimte en belemmert duurzame mobiliteitsoplossingen.

Door parkeren op eigen terrein (opritten of garages) of in de openbare ruimte te situeren, wordt de beschikbare parkeer capaciteit het beste benut en blijft het functioneel beheer van parkeervoorzieningen flexibel en centraal georganiseerd. Dit draagt bij aan een efficiënt en toekomstbestendig parkeerbeleid en voorkomt complexe eigendoms- en beheersituaties.

Geluid

Ambitie: Beperken van geluidsoverlast door gemotoriseerd verkeer

Gezond samen leven

Geluidsbepanking begint bij de bron, en verkeer is een van de belangrijkste bronnen van geluidsoverlast. Daarom zet de gemeente zich in voor het nemen van passende maatregelen om verkeerslawaai te beperken. Dit doen we door voldoende afstand te creëren tussen woningen en drukke verkeerswegen. We scheiden drukke verkeersroutes zoveel mogelijk van woongebieden. De maatregelen werken we in het omgevingsprogramma (zie hoofdstuk 6. Van visie naar uitvoering) verder uit. Bij nieuwe ontwikkelingen worden woningen zodanig ontworpen dat de geluidsoverlast tot een minimum wordt beperkt.

Ook aan de wegen zelf kunnen veranderingen worden doorgevoerd om geluid te verminderen, zoals het gebruik van stil asfalt op drukke wegen en het verlagen van de maximumsnelheid in woongebieden. Dit draagt bij aan een rustiger en veiliger woonklimaat.

Een goede lokale en regionale bereikbaarheid

Ambitie: Een goede lokale en regionale bereikbaarheid

Verbonden in de metropool

Lansingerland groeit, net als de hele regio in Zuid-Holland. Deze groei biedt kansen om mobiliteit slim en duurzaam in te richten door strategische ruimtelijke ordening die een 15 minuten omgeving nastreeft en hoogwaardige, hoogfrequente ov-verbindingen faciliteert. De keuze waar mensen wonen, werken en recreëren heeft daardoor een directe invloed op hun verplaatsingsgedrag.

Verdichting rondom hoogwaardig openbaar vervoer

Ambitie: Verdichten rond HOV-knooppunten om duurzame bereikbaarheid te stimuleren en congestie te verminderen

Verbonden in de metropool

Om de groei in Lansingerland op een duurzame manier te faciliteren, ligt de focus op verdichting eerst rondom bestaande en toekomstige HOV-knooppunten langs de E-lijn, bij Lansingerland-Zoetermeer of langs de ZoRo HOV-corridor. Nieuwe woningen, kantoren en andere functies die voor veel verplaatsingen van personen zorgen, worden ontwikkeld op locaties die goed bereikbaar zijn met zowel het openbaar vervoer als op de fiets. Daardoor wordt het aantrekkelijker om te lopen, te fietsen of het openbaar vervoer te nemen. Bij verdichting wordt ook het groen altijd in ogenschouw genomen.

Lansingerland ziet af van nieuwe grootschalige woningbouwprojecten of kantoorontwikkelingen op locaties die slecht bereikbaar zijn met het openbaar vervoer en de fiets. Grootschalige ontwikkelingen in dergelijke gebieden leiden tot een grotere afhankelijkheid van de auto, meer verkeersdruk, een hogere uitstoot van broeikasgassen en een toename van de geluidsbelasting. In plaats daarvan wordt gekozen voor verdichtingslocaties nabij bestaande centra en vervoersknooppunten, waar de bereikbaarheid optimaal is en de impact op het milieu minimaal.

Het is niet altijd mogelijk om kleinschalige ontwikkelingen, zoals verdichtingen en herontwikkelingen van bestaande plekken in en rondom de woonkernen of in de linten, nabij (H)OV te realiseren. Desondanks is het voor het behoud van vitaliteit en leefbaarheid voor deze gebieden nodig om zich te blijven ontwikkelen. Lansingerland zal voor deze gebieden altijd streven naar verbeteringen in verkeersveiligheid, leefbaarheid en duurzame bereikbaarheid en daarom blijft kleinschalig (her)ontwikkelen binnen de bestaande woonkernen en linten altijd mogelijk.

Lansingerland als Regionale Mobiliteitshub

Ambitie: De ZoRo-corridor als ruggengraat voor de regionale bereikbaarheid

Verbonden in de metropool

De ov-verbinding tussen Zoetermeer en Rotterdam, oftewel ZoRo, is een belangrijke schakel binnen de metropoolregio, niet alleen voor dagelijkse mobiliteit, maar ook als katalysator voor economische groei en duurzaam ruimtegebruik. De corridor aanpak biedt een integraal raamwerk om mobiliteit en ruimtelijke ontwikkeling beter op elkaar af te stemmen. Voor Lansingerland betekent dit een unieke kans om onze rol als regionale hub te versterken en de bereikbaarheid van woon- en werklocaties te verbeteren.

Het HOV-netwerk van de Zuidelijke Randstad vormt het fundament voor toekomstbestendige verstedelijking. Daarvoor is het netwerk versterkt door een hogere reizigerscapaciteit, hogere snelheden en kortere reistijden. Dit omvat niet alleen het versterken van de verbindingen met nabijgelegen steden zoals Rotterdam (Alexander) en Den Haag, maar ook het bieden van slimme oplossingen voor het overstappen tussen verschillende vervoerswijzen op onze HOV-corridor. De ZoRo-corridor heeft een belangrijke rol als HOV-lichttrail door Lansingerland. Meer voorzieningen, banen en woningen zijn door realisatie van deze missende schakel tussen Rotterdam en Zoetermeer bereikbaar voor inwoners van Lansingerland én de regio.

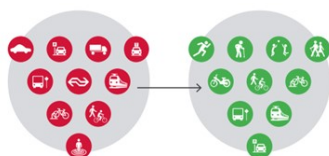
Tegelijk zijn er bestaande woonkernen die verder van het HOV-netwerk liggen, zoals Bleiswijk. Het is van belang om de verbindingen tussen Bleiswijk, station Zoetermeer-Lansingerland, en de ZoRo corridor te versterken, zowel voor het ov als voor de fiets. Bleiswijk zal daarbij met een directe en snelle ov-verbinding verbonden worden met een nieuw ov-knooppunt in Berkel en Rodenrijs.

Mobiliteitstransitie

Ambitie: Ruimte geven aan voetganger en fietser door het STOMP-principe te hanteren

Verbonden in de metropool

Bij ontwikkelingen in de gemeente is STOMP het leidende orderingsprincipe. Stomp staat voor Stappen, Trappen, Openbaar vervoer, Maas (Mobility As A Service) en Privéauto. In Lansingerland krijgen lopen en fietsen de hoogste prioriteit in de woonwijken. Door actieve mobiliteit te bevorderen, draagt Lansingerland bij aan de gezondheid van haar inwoners en het verlagen we de verkeersdruk. We realiseren meer aantrekkelijke wandel- en fietsroutes tussen wijken en langs groenblauwe structuren. Deze verbindingen verminderen de barrières tussen wijken en stimuleren mensen om gebruik te maken van actieve mobiliteitsvormen. Daarnaast zetten we in op aantrekkelijke wandel- en fietsroutes tussen de kernen en het buitengebied. Zo verbeteren we de bereikbaarheid van natuur en recreatie voor inwoners en bezoekers.

Figuur 3.5: Schematische weergave van het STOMP-principe.

Ook realiseren we veilige en comfortabele fietspaden die de dorpskernen verbinden met belangrijke bestemmingen, zoals scholen, winkelcentra en ov-knooppunten. Van en naar het openbaar vervoer zijn goede looproutes, fietsroutes en fietsparkeervoorzieningen van belang. We verbinden ov-, fiets- en loopverbindingen op goed bereikbare knooppunten, waar ook aanbod van deelmobiliteit aanwezig is. Ook het aanbod van ov en doelgroepenvervoer tussen de woonkernen is noodzaak wil het autogebruik tussen de kernen afnemen. We zetten in op versterking van deze verbindingen door frequentieverhoging van metro en bus en door ontwikkeling van de ZoRo-corridor.

In de dorpscentra en nabij ov-knooppunten geven we meer ruimte aan de voetganger, fietser en het ov. De auto blijft welkom, maar is op deze plekken 'te gast'. Autoverkeer leiden we zoveel mogelijk via de hoofdwegen tot aan de randen van de verblijfsgebieden en centra. Binnen verblijfsgebieden wordt voor autoverkeer maximaal 30 kilometer per uur de norm. We verbeteren daarmee de verkeersveiligheid en verminderen overlast door autoverkeer. Een prettig loop- en fietsklimaat weegt zwaarder dan de auto altijd zo dichtbij mogelijk kunnen parkeren. De kwaliteit van wandelroutes naar voorzieningen krijgt een hogere prioriteit. Er komen daarbij ook meer parkeerplaatsen voor fietsen. Waar mogelijk is parkeerruimte voor de auto ingewisseld worden voor fietsparkeerplaatsen. Daarbij realiseren we ons dat er in alle wijken ook inwoners zijn die afhankelijk zijn van de auto. Voor hen blijft het parkeren altijd mogelijk. We accepteren daarbij wel grotere loopafstanden. Voor mindervaliden en andere auto-afhankelijken kan met maatwerk een plek nabij de woning gerealiseerd of gereserveerd worden.

Publieke mobiliteit en deelmobiliteit

Ambitie: Mobiliteitssysteem verknopen met deelmobiliteit

Verbonden in de metropool

Publieke mobiliteit draait om het verknopen van mobiliteitssystemen die toegankelijk zijn voor het algemene publiek, zoals openbaar vervoer (bus, tram, metro, trein), maar ook deelmobiliteitsdiensten zoals deelfietsen en deelauto's. Dit kan worden bereikt door te zorgen dat treinen, bussen, trams en metro's op elkaar aansluiten, door één uniform betalingssysteem voor alle vormen van openbaar vervoer en deelmobiliteit, en door realtime reisinformatie. Ook onderzoeken we kansen voor integratie van doelgroepenvervoer met andere publieke mobiliteitsdiensten.

Deelmobiliteit leidt in Lansingerland naar verwachting niet snel tot grote verschuivingen, maar we zetten daarmee wel een alternatief tegenover autobezit. Met name micro-deelmobiliteit, zoals deelfietsen en deelscooters bieden mogelijkheden om korte afstanden te overbruggen die nog te vaak met de auto worden gedaan. Initiatieven tot verdere ontwikkeling van deelmobiliteit laten we over aan de markt, die we de ruimte geven om ook binnen Lansingerland te ontwikkelen. Wel liggen er kansen bij regionale samenwerking om ook gemeentegrens overstijgend deelvervoer te laten concurreren met de auto. Bovendien stimuleren wij dat aanbieders van deelmobiliteit hun diensten integreren in de gangbare platforms.

Parkeren

Ambitie: Slim omgaan met parkeerdruk en -overlast

Verbonden in de metropool

Lansingerland kiest voor een gebiedsgerichte aanpak, waarbij parkeeroplossingen worden afgestemd op de specifieke (bereikbaarheidskenmerken en het voorzieningenniveau) woonwijken, bedrijventerreinen, recreatieve gebieden en ontwikkellocaties. De 15-minuten omgeving speelt bij deze keuze een belangrijke rol. Deze benadering helpt om parkeeroverlast te verminderen en tegelijkertijd passende parkeergelegenheden te bieden. We zetten in op het herinrichten van parkeerplaatsen om meer ruimte te creëren voor groen, water en speelplekken. We zetten slimme oplossingen als geconcentreerde parkeervoorzieningen in om de beschikbare ruimte efficiënt te gebruiken zonder de leefbaarheid te benadelen. Daarbij accepteren we ook grotere loopafstanden. Waar nodig zetten we parkeerregulering in om parkeeroverlast te verminderen.

Doelgroepenvervoer & maatwerkvervoer

Ambitie: Iedere doelgroep heeft toegang tot passend vervoer

Verbonden in de metropool

Maatwerkoplossingen voorzien in het waarborgen van de bereikbaarheid van belangrijke voorzieningen voor kwetsbare doelgroepen, vooral in gebieden waar het openbaar vervoer tekortschiet. Het maatwerkvervoer is aanvullend op en ondersteunend aan het reguliere openbaar vervoer. Hoewel het doelgroepenvervoer voorziet in de behoefte van specifieke kwetsbare groepen, kan iedereen gebruik maken van doelgroepenvervoer en maatwerkvervoer.

Een deel van de ouderen en van inwoners met een beperking zijn in toenemende mate afhankelijk van Wmo-vervoer en andere maatwerkoplossingen, temeer omdat zij steeds vaker zelfstandig blijven wonen. Daarnaast is er een groep kinderen dat gebruik moet maken van leerlingvervoer. We ontwikkelen deze diensten door en stemmen deze af op de behoeften van de diverse doelgroepen. Slimme combinaties met deelmobiliteit, maatwerkvervoer, doelgroepenvervoer en openbaar vervoer in de vorm van een voor iedereen toegankelijk publiek mobiliteitssysteem is het streven. Regionale afstemming achten wij hiervoor minimaal noodzakelijk omdat vervoer de gemeentegrenzen overstijgt.

Digitalisering en mobiliteit

Ambitie: Voorbereid op autonome mobiliteit

Vindingrijk en ondernemend

Digitalisering transformeert de mobiliteitssector ingrijpend. Innovaties als de opkomst van autonome voertuigen, nieuwe mobiliteitsdiensten en een explosieve groei in door voertuigen gegenereerde data bieden kansen voor efficiënter, veiliger en duurzamer vervoer, maar brengen ook uitdagingen met zich mee op het gebied van technologische implementatie, standaardisatie, veiligheid en privacy.

Op het gebied van infrastructuur bereiden wij ons voor op de verdere automatisering van rijtaken. Een belangrijk instrument hierin is een heldere en eenduidige weginrichting, bebording, bebakening en markering. Dit helpt automatische voertuigen om de weg te lezen en het gewenste verkeersgedrag te interpreteren. Nieuwe verkeerslichten, pollers, doseerinstallaties, etc. worden 'slim' uitgevoerd. Dit betekent dat zij kunnen communiceren met (automatische) voertuigen.

Waar nodig delen wij de door ons gegenereerde data t.b.v. een toekomstbestendig mobiliteitssysteem. Deze data omvatten onder andere geplande en actuele wegwerkzaamheden, incidenten, maximumsnelheden, verkeersborden, regelscenario's, brugopeningen, parkeerdata, evenementen en fietsdata. Door deze data centraal beschikbaar te stellen kunnen we beter anticiperen op verkeerssituaties, incidenten en andere mobiliteitsuitdagingen en houden we de gemeente en regio veilig en bereikbaar. In de fysieke leefomgeving moeten hiervoor voldoende 5G masten beschikbaar zijn en worden aangesloten op snelle glasvezelnetwerken. Verkeerslichten en andere wegwantsystemen worden omgebouwd tot 'slimme' varianten.

3.3.4. Economie

Opgave economie

De schaarse ruimte zetten we in voor bedrijven die bijdragen aan brede welvaart. Bestaande werklocaties gaan we beter benutten. Dat betekent dat het juiste bedrijf zich op de juiste plek vestigt en we meervoudig ruimtegebruik en functiemenging toepassen. Mengen van lichte bedrijvigheid met woningbouw en waar mogelijk met natuur en recreatie heeft de voorkeur. De ruimte voor bedrijvigheid die niet te mengen is, wordt beschermd. We gaan op zoek naar strategische schuifruimte die al dan niet tijdelijk is zodat we toe kunnen werken naar optimaal ruimtegebruik.

Mengen van functies

Ambitie: Gezond samen werken in de huidige en toekomstige centrumgebieden, linten en woonwijken

Gezond samen leven

Op veel plekken in de gemeente werken ondernemers en werknemers. Er zijn bedrijven gevestigd op bedrijventerreinen, in kantoren, maar ook in woonwijken en op de linten. Sommige werkactiviteiten passen uitstekend op locaties buiten bedrijventerreinen. Functies die goed mengbaar zijn, die niet of nauwelijks belastend zijn voor het milieu of die de fysieke leefomgeving prettig maken, passen in de centrumgebieden, op linten en in de woonwijken. Denk hierbij aan een huisartsenpraktijk, kleinschalige sportschool, kantoren of een kookstudio. Het is derhalve van belang om bestaande werklocaties in deze gebieden te behouden.

Het combineren van functies, bijvoorbeeld met wonen vergroot ook efficiënt gebruik van de ruimte, evenals gestapeld parkeren.

In de centrumgebieden is functiemenging wenselijk om de aantrekkelijkheid voor bezoekers te vergroten en hun verblijfsduur te verlengen. Daarom willen we daar een mix van functies en voorzieningen zodat het een plek is waar bewoners en bezoekers kunnen verblijven, wonen, werken, ontmoeten en recreëren. In de linten is dit wenselijk omdat dit het cultuurhistorische karakter versterkt. Maar ook in de bestaande woonwijken is menging wenselijk omdat zo de levendigheid, en dus sociale veiligheid, wordt vergroot.

Ambitie: Alleen niet-mengbare activiteiten vestigen zich op bedrijventerreinen

Gezond samen leven

Bepaalde functies en activiteiten die minder goed passen in de woonwijken vestigen zich op bedrijventerreinen. Zoals bedrijven die geluid maken of veel vervoersbewegingen veroorzaken, denk hierbij aan metaalbewerking, voedselbewerking of afvalverwerking. Omdat het voor deze bedrijven niet altijd makkelijk om een plek te vinden, streven we er naar om de bestaande toegestane milieuruimte op bedrijventerreinen maximaal te benutten.

Dat betekent dat alleen bedrijven die deze milieuruimte nodig hebben zich daadwerkelijk hier mogen vestigen. Bedrijven die deze ruimte niet nodig hebben, kunnen terecht aan de randen van bedrijventerreinen, waar alleen lage milieubelastende activiteiten zijn toegestaan, op linten, in centrumgebieden en in woonwijken. Het principe 'juiste onderneming op de juiste plek' willen we meer en meer toepassen zodat we de mogelijkheden van de plek zo optimaal mogelijk benutten.

Ambitie: Beter benutten van bestaande werklocaties

Gezond samen leven

Het mengen van functies en de toegestane milieuruimte maximaal gebruiken, zijn vormen van beter benutten. 'Beter benutten' houdt ook in het maximaal gebruik maken van de toegestane bouwhoogte en maximaal bebouwen van de toegestane bouwvlakken van kavels. We moedigen initiatiefnemers aan om op deze wijze extra m² werklocaties te creëren.

Maatschappelijke meerwaarde

Ambitie: Ruimte bieden om brede welvaart voor alle inwoners in Lansingerland te realiseren

Gezond samen leven

Maatschappelijke voorzieningen, zoals gezondheidscentra, sport- en beweegplekken en ontmoetingscentra, zijn cruciaal voor Lansingerland omdat ze de gezondheid, leefbaarheid en sociale cohesie in onze gemeente bevorderen. Door de groei van het aantal inwoners zijn er meer voorzieningen nodig omdat het huidige

aanbod al bijna volledig wordt gebruikt en berekend is op het huidige inwoneraantal. We zien erop toe dat het voorzieningenniveau gelijke tred houdt met de groei van het aantal inwoners. Het aantal inwoners in Lansingerland groeit, dus zal het aantal voorzieningen mee moeten groeien. Dat betekent ook dat we zorgen voor voldoende, betaalbare en geschikte bedrijfsruimten en dat maatschappelijke voorzieningen zich op de juiste plek kunnen vestigen. Bij voorkeur vestigen deze zich in de aanloopstraten van de centrumgebieden.

De bestaande ruimten in de aanloopstraten, woonwijken en linten waarin reeds maatschappelijke voorzieningen zijn gevestigd, willen we zoveel mogelijk voor deze functie behouden. Indien de kans zich voordoet, verplaatsen maatschappelijke voorzieningen zich van bedrijventerreinen naar de aanloopstraten.

Ambitie: Het belang van een hoge organisatiegraad

Gezond samen leven

Wanneer ondernemers zijn verenigd is het makkelijker om grote uitdagingen aan te gaan. Georganiseerde werklocaties en glastuinbouwgebieden zijn ook minder vatbaar voor ondermijnende activiteiten. Het is voor de gemeente daarom belangrijk dat ondernemers zich organiseren. Door ontwikkelingen op het gebied van het elektriciteitsnetwerk en elektrificatie van de logistiek, verwachten we dat de ondernemers op de bedrijventerreinen meer gaan samenwerken. De gemeente ondersteunt deze collectieven.

Ambitie: Goede woon- en werkomstandigheden voor arbeidsmigranten

Gezond samen leven

In de logistieke sector en in de Horti Science sector werken veel arbeidsmigranten. Werkgevers zijn verantwoordelijk voor huisvesting van de arbeidsmigranten die bij hen werken. Het creëren van voldoende mogelijkheden tot het duurzaam en veilig kunnen bereiken van voorzieningen hoort daarbij.

Ondernemen in horeca en Leisure

Ambitie: Horeca en Leisure-voorzieningen sluiten aan op de behoefte van de bewoners en bezoekers

Gezond samen leven

Horeca en Leisure-voorzieningen(vrijtijdsvoorzieningen) dragen bij aan de vitaliteit en aantrekkelijkheid van de gemeente. De grootste vraag is naar eetgelegenheden, in het bijzonder daghoreca. In het Leisure-segment is er vooral marktpotentie voor niches van fitness/sportscholen, urban sports en andere onderscheidende concepten. In het segment overnachtingen passen in Lansingerland kleinschalige verblijfsconcepten van uitgesproken kwaliteit en goed landschappelijk ingepast, zoals B&B's.

Nieuwe horeca en Leisure concentreren zich in de centrumgebieden. Nieuwe vestigingen van horeca op bedrijventerreinen richten zich primair op de zakelijke markt of de gebruikers van het bedrijventerrein zelf. Buiten de centra, zoals in de buitengebieden, is er enkel ruimte voor onderscheidende kwalitatieve concepten die de belevingswaarde van het landschap versterken. Concepten die veel verkeer aantrekken of groter van schaal zijn, vestigen zich ook buiten de centrumgebieden en buiten de linten op plekken met een hoge multimodale bereikbaarheid.

In maatschappelijk vastgoed zoals gemeentelijke sportvoorzieningen is alleen ondergeschikte horeca toegestaan. De horeca richt zich alleen op de gebruikers en bezoekers van de sportvoorziening.

In Lansingerland is ook plek voor evenementen. Grote evenementen met een bovenlokaal bereik vinden primair in het Annie M.G. Schmidtpark plaats, evenementen met een lokaal karakter vinden voornamelijk in de centrumgebieden plaats.

Verbinden plekken met innovatieve bedrijvigheid

Ambitie: Plekken met innovatieve bedrijvigheid zijn goed met elkaar verbonden

Verbonden in de metropool

Het Horti Science Park is een campus waar onderzoek en innovatie plaatsvinden gericht op het verbeteren van het telen van landbouwgewassen onder gecontroleerde omstandigheden. Bedrijven, kennisinstellingen en overheden werken hier samen in van hoogwaardige onderzoeksfaciliteiten en ontwikkelen nieuwe producten en technologieën. Op de campus zijn onderwijsfuncties aanwezig en er is ruimte voor startups

en scale-ups. Het Horti Science Park, het Dutch Innovation Park en het circulaire cluster op de Klappolder versterken elkaar wanneer deze onderling beter verbonden zijn. Wanneer ondernemers, studenten en onderzoekers eenvoudig met elkaar in contact komen, leidt dit tot het uitwisselen van kennis en ideeën. Het stimuleren van innovatie begint bij het creëren van omstandigheden waarin kruisbestuiving kan ontstaan. Plekken rond OV-knooppunten zoals station Lansingerland-Zoetermeer en metrostation Rodenrijs zijn dan ook ideale vestigingsplekken voor kennisintensieve bedrijven en onderwijsinstellingen. Een woonomgeving met een goede mix aan functies is passend op deze plekken.

Ambitie: Digitale connectiviteit is een voorwaarde voor innovatie

Verbonden in de metropool

Door digitalisering ontstaan nieuwe verdienmodellen in alle sectoren. Digitalisering kan deels een oplossing zijn voor de schaarste van ruimte en arbeid. Thuiswerken scheelt kantoorruimte, verkeersbewegingen en benodigde parkeerruimte. Robotisering en automatisering van werkprocessen scheelt arbeid. Voorwaarde daarbij is wel dat de digitale infrastructuur op orde is. De uitbreiding van het 5G netwerk (en verder) vraagt om zwaardere zendmasten en antennes, en ook om ander ruimtebeslag. Uitgangspunt hierbij is dat antennes zoveel mogelijk op bestaande gebouwen worden geplaatst en zendmasten zo weinig mogelijk in de openbare ruimte zodat deze beschikbaar blijft voor andere functies en activiteiten.

Lokaal gewortelde bedrijven

Ambitie: Ruimte voor dorp- en regioverzorgende bedrijvigheid

Verbonden in de metropool

Dorp- en regioverzorgende bedrijven zijn bedrijven die nodig zijn om bewoonde gebieden zoals dorpen en steden te laten functioneren. Dit zijn productie- reparatie- en logistieke bedrijven zoals garages, loodgieters bakkers, en bouwbedrijven wiens klanten en werknemers op korte afstand van het bedrijf gebied gevestigd of woonachtig zijn. In veel gevallen is de directeur of eigenaar ook woonachtig in de gemeente waar het bedrijf is gevestigd. Bij dorp en regioverzorgende bedrijven zijn veelal praktisch opgeleide werknemers in dienst die op relatief korte afstand van hun werk wonen. Vanwege de regionale verbondenheid met de omgeving zullen zij zich niet buiten de regio willen vestigen. Als zij door uitbreiding of andere redenen gaan verhuizen, is hun zoekcirkel enkele kilometers vanaf hun huidige bedrijfsvestiging. Om deze reden, en omdat het aantal inwoners en woningen toenemen, is het van belang om voor deze bedrijven voldoende betaalbare werklocaties in de gemeente te hebben. Dorp en regioverzorgende bedrijvigheid die licht van aard is en zakelijke en persoonlijke dienstverleners vestigen zich in de linten, in centrumgebieden en in woonwijken. Voor de linten geldt dat enige mate van geluid, geur en trilling door activiteiten van karakteristieke kleinschalige bedrijvigheid acceptabel is. Een grote verkeersaantrekkende werking is echter ongewenst.

Infrastructurele schakel in de metropool

Ambitie: Logistiek in het verlengde van Horti Science

Verbonden in de metropool

Door de ligging aan de A12 en de A16 is Lansingerland een aantrekkelijke vestigingsplaats voor logistieke dienstverleners, zoals distributiecentra. Door de centrale ligging in het Oostland¹ herbergt Lansingerland van oudsher een groente- en bloemenveiling. Deze functies zijn inmiddels verdwenen. Dat wil niet zeggen dat de agrologistieke functie niet meer van belang is. De logistiek van verse producten is een specialistische tak die met de groei van de bevolking mee zal groeien. Gezien de aanwezigheid van de vele distributiecentra van supermarkten is het passend dat met name logistieke dienstverleners aanvullend op dit segment zich in Lansingerland vestigen.

[1] Het glastuinbouwgebied Oostland omvat bedrijven uit het glastuinbouwcluster in de gemeenten Lansingerland, Pijnacker-Nootdorp Waddinxveen en Zuidplas.

Omgaan met schaarse ruimte

Ambitie: Behouden en beter benutten van werklocaties

Vindingrijk en ondernemend

De vraag naar geschikte bedrijfsruimten is hoog terwijl het aanbod laag is. We zetten in op behoud van bestaande werklocaties, waarbij verouderde terreinen worden getransformeerd, gerevitaliseerd of geherstructureerd. Transformaties van werken naar uitsluitend woningen willen we zo weinig mogelijk toestaan, het stapelen van wonen en werken (functiemenging) heeft onze voorkeur. Als werklocaties verdwijnen dan dienen elders werklocaties toegevoegd te worden. Daarnaast onderzoeken we in elke gebiedsontwikkeling of het toevoegen van werklocaties mogelijk is.

We kunnen ook ruimte creëren door bestaande werklocaties beter te benutten. Dat betekent dat het juiste bedrijf zich op de juiste plek vestigt, en we inzetten op meervoudig ruimtegebruik en functiemenging.

Ambitie: Ruimte bieden aan bedrijven die bijdragen aan brede welvaart en bestaande economische clusters versterken

Vindingrijk en ondernemend

De schaarse ruimte zetten we in voor bedrijven die bijdragen aan brede welvaart. Bijvoorbeeld bedrijven die oplossingen hebben voor verduurzaming, energietransitie, om de kwaliteit van de leefomgeving te verhogen, passen in een circulaire economie of vele doelgroepen als werknemer betrekken in hun werkproces. Daarnaast hebben we een voorkeur voor bedrijvigheid die de bestaande economische clusters in de regio nog meer versterken of innoveren zoals het Horti Science cluster. Bedrijvigheid zoals caravanstallingen, opslagboxen en kleine bedrijfsunits beschouwen we als een onderbenutting van ruimte, een risico voor intensievere mobiliteit en grotere onveiligheid voor de omgeving en willen we derhalve niet verder laten uitbreiden. Gezien de schaarste aan bedrijfsruimte geeft de gemeente voorkeur aan bedrijven die met activiteiten die van grotere toegevoegde waarde zijn voor de economie. Zware industrie (vergelijkbaar met milieucategorie 5 en 6) past niet bij deze ambitie en is uitgesloten. Bij het inpassen van nieuwe bedrijvigheid is de handreiking van de VNG rondom milieuzoneringen leidend in het uitwerken van onderliggende beleidsstukken (omgevingsprogramma, omgevingsplan).

Naast bedrijven die bijdragen aan brede welvaart, zijn bedrijven die oplossingen ontwikkelen om verdere automatisering en robotsering in de Horti Science sector en de logistiek mogelijk te maken, een goede aanvulling voor Lansingerland.

Ambitie: Inzetten op energieonafhankelijkheid

Vindingrijk en ondernemend

Energiehubs kunnen de overbelasting van het elektriciteitsnet beperken en vergroten de energieonafhankelijkheid van bedrijven. Aangezien Lansingerland veel bedrijven in de logistieke sector huisvest, zal de energie-infrastructuur geschikt moeten zijn voor het grootschalig laden van elektrische bestelbussen en vrachtwagens. De gemeente juicht het toe wanneer bedrijvencollectieven zelf energiehubs oprichten en zal hen daarbij zoveel mogelijk ondersteunen. Een energiehub is een lokale samenwerking op het gebied van energie. Deze partijen stemmen energieproductie, -transport, -opslag, -conversie en -verbruik op elkaar af.

Ambitie: Horti Science gerelateerde grondstofstromen optimaliseren

Vindingrijk en ondernemend

In de circulaire economie zullen grondstoffen en materialen zoveel mogelijk worden hergebruikt. De verwerking hiervan gaat vaak gepaard met de nodige transportbewegingen, geluidhinder en geurhinder. Het is dus zaak om binnen de gemeente plekken aan te wijzen waar dergelijke circulaire hubs mogelijk zijn. Door de ligging langs de A12 is het bedrijventerrein op de Klappolder hier geschikt voor. Nog belangrijker is om in de veelheid van grondstoffen en materialen te kiezen voor specifieke stromen. Denk hierbij aan de grondstoffen en materialen die door bedrijven in Lansingerland en de regio worden gebruikt of die om andere redenen strategisch van belang zijn. In eerste instantie denken we hierbij aan bouwmaterialen en de materialen en grondstoffen in de glastuinbouwketen. Bedrijven die deze grondstoffen- en materialenstromen op een hoogwaardige manier verwerken nodigen we uit om zich in Lansingerland te vestigen.

Ambitie: Optimaliseren niet-toekomstbestendige gebieden, zoals verouderde glastuinbouwgebieden en verouderde bedrijventerreinen

Vindingrijk en ondernemend

Ruimtewinst kan ook worden behaald door verouderde glastuinbouwgebieden en bedrijventerreinen te herstructureren, te transformeren en te revitaliseren. Lage, kleine gebouwen kunnen plaatsmaken voor gebouwen die de toegestane bouwhoogtes en bebouwing van een perceel maximaal benutten. Herstructurering biedt ook kansen om bedrijven die 'op de verkeerde plek zitten' te verplaatsen. Zo werken we toe naar het principe 'juiste onderneming op de juiste plaats' en kunnen we bedrijven met gelijksoortige activiteiten bij elkaar plaatsen om de clusterkracht te vergroten. Gebieden die hiervoor in aanmerking komen zijn de Chrysantenweg, Warmoeziersweg/Oosteindsepad, Leeuwenhoekweg/ Oosteindse-polder, Molenweg en Spoorhaven.

3.3.5. Horti Science

Gezonde samenleving

Ambitie: De Horti Science sector draagt bij aan de fysieke gezondheid van onze inwoners

Gezond samen leven

Lansingerlandse ondernemers dragen in sterke mate bij aan de maatschappelijke betrokkenheid en het welzijn van onze gemeenschap. Zij zijn geworteld in de lokale gemeenschap en ondersteunen diverse goede doelen, sportverenigingen en evenementen. Deze maatschappelijke bijdrage willen we in de komende jaren versterken en meer zichtbaarheid geven, vooral op thema's die direct bijdragen aan de kwaliteit van leven. Denk hierbij aan het bevorderen van een gezonde leefstijl en het vergroten van de beschikbaarheid van gezonde producten.

We onderzoeken samen met het Horti Science cluster hoe de beschikbaarheid van gezonde voeding voor specifieke doelgroepen kan worden vergroot, bijvoorbeeld door scholen en werkplekken te betrekken. Daarnaast zien we kansen om via evenementen en activiteiten rondom voeding en welzijn een bredere bewustwording te creëren voor onze inwoners. Ook kan er een kans zijn om eenzame ouderen in een kas te laten tuinen. Zo stimuleren we ontmoetingen en bieden we een functie voor kleine verouderde kassen die dicht bij dorpskernen liggen. Dit draagt bij aan het positieve imago van het Horti Science cluster, maar heeft vooral een wezenlijke impact op het welzijn van onze inwoners.

Lokale betrokkenheid

Ambitie: De Horti Science sector draagt bij aan het maatschappelijk welzijn van onze inwoners

Gezond samen leven

Positieve gezondheid gaat niet alleen over fysieke gezondheid, maar ook over zingeving en sociale betrokkenheid. Het hebben van een doel in het leven, je verbonden voelen met anderen en actief meedoen in de samenleving zijn fundamentele elementen voor geluk en welzijn. In Lansingerland is er een groep inwoners die moeite heeft om volledig deel te nemen aan de maatschappij. Samen met glastuinbouwondernemers en maatschappelijke organisaties willen we deze mensen kansen bieden om via dagbesteding of deeltijdbanen kleine stappen te zetten richting zelfstandigheid.

Regionale samenwerking

Ambitie: Versterken van de regionale samenwerking

Verbonden in de metropool

De uitdagingen waarmee we te maken hebben – van personeelstekorten tot de energietransitie – stoppen niet bij onze gemeentegrenzen. Door sterke regionale samenwerking en een slimme positionering ontstaat agglomeratievoordeel. Het is van vitaal belang dat we cross-sectorale innovaties aanjagen tussen de glastuinbouw, biotech, IT en gezondheidszorg, waarbij de uitwisseling van kennis en technologie leidt tot nieuwe toepassingen binnen Horti Science én in andere sectoren. Om onze positie in de regio verder te versterken, richten we ons op de volgende vier ambities.

Ambitie: Versterken van de samenwerking tussen drie regionale Horti Campussen

Verbonden in de metropool

Elk van deze campussen heeft zijn eigen specialisatie in de glastuinbouw. Lansingerland excelleert in de optimalisatie van het gewas, terwijl Westland zich richt op (kas)techniek. Barendrecht focust zich op lo-

gistiek en vers, wat aansluit op ons eigen logistieke netwerk langs de A12-Corridor. Door deze krachten te bundelen, kunnen we de hele keten van productie tot distributie versterken en innoveren.

Ambitie: Betrekken van Oostlandse gemeenten bij de ontwikkeling van het Horti Science Park

Verbonden in de metropool

De groei van het Horti Science cluster is een regionale opgave. We zien kansen in het betrekken van omliggende Oostlandse gemeenten bij de verdere ontwikkeling van bijvoorbeeld het Horti Science Park.

Ambitie: Horti Science als Lansingerlands accent in de regio

Verbonden in de metropool

Onze regio is internationaal bekend om zijn innovaties in de tuinbouw. Door onszelf steeds meer als innovatieve regio te positioneren, kunnen we onze internationale concurrentiepositie versterken. Horti Science zal hierin het onderscheidende Lansingerlandse accent zijn, waarmee we bijdragen aan duurzame voedselvoorziening en nieuwe technologische doorbraken.

Ambitie: Nauwe samenwerking met kennispartners op het gebied van digitalisering

Verbonden in de metropool

Digitalisering speelt een sleutelrol in de glastuinbouw. Innovaties op het gebied van automatisering, sensortechnologie, kunstmatige intelligentie en data-analyse zullen de komende jaren bepalend zijn voor de toekomst van de sector. We werken daarom nauw samen met kennisinstellingen en regionale innovatiehubs zoals YES! Delft, de Erasmus Universiteit, de Universiteit Leiden en Wageningen University & Research.

Horti Science cluster

Ambitie: Innovatiekracht van het Horti Science cluster versterken

Vindingrijk en ondernemend

De gemeente Lansingerland investeert doelgericht in het Horti Science cluster, om zo dit innovatieve ecosysteem verder te ontwikkelen. Het Horti Science Park vormt het centrum van het Horti Science cluster en speelt een leidende rol in de innovatie van de glastuinbouwsector. Om deze ontwikkelingen te versnellen, stimuleren we de verdere doorontwikkeling van het Horti Science Park. Innovaties bereiken sneller de markt, cross-overs tussen sectoren worden makkelijker, en bedrijven kunnen de digitale en energieuitdagingen van de toekomst beter aan. Om de innovatiekracht van het cluster te versterken en deze versnelling te realiseren, werkt Lansingerland nauw samen met toonaangevende kennisinstellingen. Daarnaast ondersteunen we glastuinbouwbedrijven, zodat zij kunnen anticiperen op veranderingen in de sector en worden geholpen bij digitalisering en de overgang naar duurzame energie.

Het Horti Science Innovation Center onderscheidt zich door een unieke combinatie van plantenkennis, technische expertise en ondernemerschap. Wageningen University, het Delphy Improvement Centre en incubators YES! Delft en StartLife werken hier nauw samen om startups en gevestigde bedrijven te ondersteunen bij het ontwikkelen van oplossingen die de transitie naar een digitaal en duurzaam toekomstbeeld mogelijk maken. Lansingerland faciliteert en stimuleert deze innovaties.

De verdere ontwikkeling van het Horti Science cluster vereist ruimtelijke randvoorwaarden die niet alleen huidige bedrijven en kennisinstellingen ondersteunen, maar ook aantrekkelijk zijn voor nieuwe partijen, zoals startups en scale-ups. We creëren ruimte waar jonge bedrijven kunnen groeien, ruimte voor innovatieve experimenten en toekomstbestendige bedrijventerreinen. Daarnaast zetten we in op de beschikbaarheid van woningen voor verschillende doelgroepen, zodat ook mensen die in de glastuinbouwsector werken in de regio kunnen wonen. We zorgen voor efficiënte verbindingen voor transport en woonwerkverkeer door een betere ontsluiting en betere ov-verbindingen. Het vinden van een balans tussen de kwaliteit van de leefomgeving en het voortbestaan van het glastuinbouwcluster is daarbij essentieel.

Toekomstbestendige glastuinbouwgebieden

Ambitie: Moderniseren verouderde glastuinbouwgebieden

Vindingrijk en ondernemend

Het glastuinbouwgebied van de toekomst vereist grotere kavels, duurzame energie- en CO₂-netwerken, betere digitale infrastructuur, en een goede verkeersontsluiting. Collectieve voorzieningen voor waterberging en -zuivering worden steeds belangrijker. Lansingerland heeft zowel oudere als jongere glaslocaties, met variërende verkaveling en infrastructuur. Schaalvergroting en verduurzaming kunnen alleen plaatsvinden als er op de juiste locaties voldoende ruimte beschikbaar is, zowel bovengronds als ondergronds.

Verschillende glastuinbouwgebieden in Lansingerland zijn momenteel toekomstbestendig, maar ondernemers geven aan dat dit snel kan veranderen. Daarom stimuleren we voortdurende modernisering, zeker gezien de toenemende ruimtedruk. De gebieden Oosteindse Polder, Overbuurtse Polder Zuid en Wilgenlei hebben aandacht nodig voor het behoud van hun glastuinbouwfunctie, schaalvergroting en verduurzaming. We werken samen met ondernemers om moderniseringskansen te identificeren.

Herstructurering

Ambitie: Kavelstructuur glastuinbouwgebieden optimaliseren

Vindingrijk en ondernemend

In sommige glastuinbouwgebieden is de kavelstructuur niet optimaal, maar kan deze door herstructurering wel worden verbeterd. De cultuurhistorische en landschappelijke structuren nemen we hierbij in ogenschouw. Dit geldt voor FES-Oostland, delen van de Overbuurtse Polder Noord en de Noordpolder. In sommige gevallen zijn ondernemers bereid hun woning te verplaatsen naar de randen van het glastuinbouwgebied, waardoor ruimte vrijkomt voor verdere verduurzaming. Nieuwe bewoning in het glastuinbouwgebied staan we niet toe. Dit draagt bij aan zowel de herstructurering van de sector als aan de kwaliteit van de leefomgeving. Herstructurering biedt bovendien kansen voor collectieve voorzieningen, zoals duurzame energie-infrastructuur en waterzuivering. Gezien de schaarse ruimte is het essentieel dat dergelijke infrastructuur slim wordt ingepast in het beschikbare gebied.

Sommige delen van het glastuinbouwgebied, zoals de Chrysantenweg en het zuidoostelijke deel van de Warmoeziersweg, zijn op termijn niet toekomstbestendig en komen in aanmerking voor transformatie. Dit biedt zowel uitdagingen als kansen. Aan de ene kant kunnen bedrijven die willen stoppen worden gesaneerd, terwijl bedrijven die willen doorgroeien worden ondersteund bij verplaatsing naar betere locaties. Ook biedt het kansen de het groenblauwe netwerk te versterken. Dit helpt niet alleen de sector toekomstbestendig te maken, maar creëert ook ruimte voor andere ruimtelijke ontwikkelingen, niet zijnde bedrijfswoningen en plattelands-woningen.

Arbeidsmarkt en scholing

Ambitie: Opleiden en bijscholen van voldoende werknemers voor de glastuinbouw

Vindingrijk en ondernemend

De oplossing voor de personeelsproblematiek in de glastuinbouwsector ligt in een gecoördineerde aanpak tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen, de zogenaamde triple helix. We werken intensiever samen met hogescholen en universiteiten om de bekendheid van de sector te vergroten en meer talent aan te trekken. Daartoe vragen we een actieve inzet van alle betrokken partijen binnen het triple helix-model.

De snelle ontwikkelingen in het Horti Science cluster vragen daarnaast om voortdurende bijscholing van werknemers, zowel op technisch als ICT-gebied. We stimuleren daarom een Leven Lang Ontwikkelen-cultuur. Bedrijven geven aan dat er naast hoogopgeleide kenniswerkers ook een groeiend tekort is aan productiemedewerkers. Dit vraagt om een brede strategie: we investeren niet alleen in de jonge generatie, maar ook in werkzoekenden en zij-instromers. Het deelakkoord Greenport onder het regionale Human Capital Akkoord (2019) biedt ondersteuning bij het ontwikkelen van scholingsprogramma's.

Bedrijven erkennen steeds meer het belang van samenwerking om personeelstekorten op te vangen. Initiatieven zoals interne leeracademies en mentorschapsprogramma's tussen ervaren werknemers en jonge krachten zijn waardevol, maar worden vaak geïsoleerd uitgevoerd. Hier liggen kansen voor verbinding en opschaling. De gemeente speelt hierbij een faciliterende rol door gezamenlijke sessies te organiseren waarin deze initiatieven worden besproken en gestimuleerd.

Het verbeteren van de doorstroom van werklozen naar werk blijft een belangrijk thema. Voor het Horti Science cluster sluiten we beter aan op de regionale arbeidsmarktinitiatieven van Zuid-Holland Centraal, die de dienstverlening aan werkgevers en werkzoekenden coördineren. Ook sociaal ondernemerschap, met name gericht op statushouders, biedt mogelijkheden voor inclusieve groei in de sector. Door nauwere

samenwerking met het UWV en andere arbeidsmarktpartners begeleiden we werkzoekenden beter naar banen in de glastuinbouw. Dit geldt ook voor specifieke doelgroepen zoals statushouders, die door gerichte begeleiding en scholing een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan de sector.

3.3.6. Energietransitie en circulaire economie

Inleiding

Nederland heeft als doel om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Dat wil zeggen dat de uitstoot van broeikasgassen in 2050 niet hoger is dan wat er vastgelegd wordt, netto is de uitstoot dus nul. Conform het landelijke Klimaatakkoord en de Klimaatwet moet in 2030 Nederland 55% minder CO₂ uitstoten vergeleken met 1990. In 2021 is de regionale energiestrategie (RES 1.0), vastgesteld. De regionale ambitie is 2,8 tot 3,2 TWh duurzame opwek van elektriciteit in 2030. Conform het Klimaatakkoord en de RES 1.0 is het van belang dat we zoveel mogelijk energie besparen en zoveel mogelijk duurzame energie opwekken. In bijlage 1 is de bestaande situatie in Lansingerland beschreven (zie paragraaf 1.1.6). Hieruit blijkt dat er nog een grote opgave is om klimaatneutraliteit in 2050 te bereiken. Het gaat hierbij zowel om energiebesparing als om duurzame opwek. Alle hierna opgenomen ambities zijn gesteld met het oog op klimaatneutraliteit in 2050.

In dit hoofdstuk wordt ook aandacht besteed aan verduurzaming van de mobiliteit en circulaire economie, die gericht zijn op o.a. CO₂-reductie. Ook komen in dit hoofdstuk de sustainable development goals aan de orde, die bijdragen aan o.a. het uitbannen van extreme armoede, duurzame steden en dorpen en een goede gezondheid en goed onderwijs voor iedereen.

Klimaatneutraal

Ambitie: Een klimaatneutrale gemeente in 2050

Vindingrijk en ondernemend

Dit betekent dat er netto geen broeikasgassen meer worden uitgestoten. Hiermee dragen we bij aan de nationale doelstellingen uit de Klimaatwet van 55% CO₂-reductie in 2030 ten opzichte van 1990^[1] en klimaatneutraliteit in 2050. Ook bij energietransitieopgaven heeft de gemeente oog voor gezondheidsaspecten.

[1] Het kabinet richt zich op 60% CO₂-reductie om deze doelstelling te behalen.

Een robuust en toekomstbestendig energiesysteem

Ambitie: Een stabiel elektriciteitsnet met voldoende capaciteit

Vindingrijk en ondernemend

Nieuwe netwerken voor energie worden ingepast. Zo wordt het elektriciteitsnet verzaaid en uitgebreid met nieuwe kabels en stations. Als gemeente werken we samen met de netbeheerders om deze operatie zo goed mogelijk uit te kunnen voeren. Uitgangspunt is daarom dat we zowel ondergronds als bovengronds voldoende ruimte voor nieuwe netwerken reserveren.

Op bedrijventerreinen is het wenselijk om netcongestie tegen te gaan en energie slim te gebruiken en uit te wisselen. Daarom wordt steeds vaker onderzoek gedaan naar energiehubbs waar energiestromen bij elkaar komen, opgeslagen worden en omgezet worden. Als gemeente kiezen we hierin een faciliterende rol richting ondernemers op bedrijventerreinen. Hiermee dragen we bij aan het zoveel mogelijk in balans brengen van vraag en aanbod op het energienet.

Ruimte voor energietransitie

Ambitie: We geven ruimte aan de energietransitie

Vindingrijk en ondernemend

Om netcongestie tegen te gaan zijn er honderden extra transformatorhuisjes in de wijken nodig, extra ruimte voor bijvoorbeeld middenspanningsstations en ondergrondse ruimte voor kabels en leidingen. Omdat de transitie volop in beweging is, weten we nu nog niet exact waar en hoeveel ruimte er nodig is. Dit proberen we zo goed mogelijk in kaart te krijgen. Dat betekent ook dat we terughoudend omgaan met het invullen van de beschikbare ruimte.

We zoeken daarbij zoveel mogelijk naar slimme combinaties, waardoor we ruimte behouden voor de diverse opgaven.

Bij herinrichting en ontwikkeling van de openbare ruimte wegen we het belang van opwek van zonne-energie op daken integraal mee. In gevallen waarbij sprake is van een reeds ingerichte openbare ruimte inclusief een bestaand bomenbestand, prevaleert de boom. We zullen geen bestaande bomen drastisch snoeien of verplaatsen/verwijderen omwille van de installatie van zonnepanelen.

Ruimtebehoefte voor de energietransitie kan ook betekenen dat we concessies moeten doen. De plaatsing van energie-infrastructuur is namelijk vaak plaatsgebonden. Als het nodig is, accepteren we bijvoorbeeld grotere loopafstanden voor parkeerplekken in en rondom woonwijken om daarmee plaats te maken voor de energietransitie.

Batterijopslag

Ambitie: Slimme integratie batterij-opslag in het elektriciteitsnet

Vindingrijk en ondernemend

Om vraag en aanbod beter in balans te brengen en netcongestie tegen te gaan zien wij een groeiende rol voor batterijen in het elektriciteitsnetwerk. Dit kan op verschillende schaalniveaus nodig zijn: door middel van zeer grote batterijsystemen, maar ook op bedrijfsniveau, woningniveau of het bidirectioneel (tweezijdig) laden van elektrische auto's. Lansingerland staat positief tegenover deze innovatieve oplossingen om het elektriciteitsnet te stabiliseren en netcapaciteit slim te benutten. Veiligheid dient echter gewaarborgd te zijn. Grote batterijsystemen staan we alleen toe als deze geen extra belasting op het elektriciteitsnet vormen. We beoordelen dit in samenwerking met de betreffende netbeheerder(s).

Duurzame opwek van elektriciteit

Ambitie: Het lokaal opwekken van minimaal 25% van ons elektriciteitsverbruik in 2050

Vindingrijk en ondernemend

We besparen zoveel mogelijk energie binnen onze gemeentegrenzen en het elektriciteitsverbruik wordt voor minimaal 25% lokaal duurzaam opgewekt in 2050. Hiermee leveren we een belangrijke bijdrage aan het realiseren van een klimaatneutrale gemeente.

Zonne-energie

Ambitie: Het berekende opwekpotentieel van 153,5 GWh zoveel mogelijk benutten

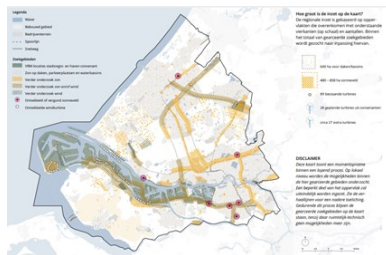
Vindingrijk en ondernemend

Voor zonne-energie op land geldt er sinds 2023 op landelijk en provinciaal niveau aangescherpt beleid, waardoor de mogelijkheden voor grondgebonden zonnenvelden verder zijn ingeperkt. Realisatie van projecten voor de opwek van zonne-energie komt vooral voor in het kader van meervoudig ruimtegebruik. We stimuleren dit bijvoorbeeld op grote bedrijfsdaken, langs infrastructuur, op water en boven parkeerplaatsen.

Grondgebonden zon is onder voorwaarden mogelijk langs infrastructurele lijnen en op reststroken: gronden waarvoor geen andere passende functionele invulling kan worden gevonden. Daarnaast behoort ook zon op water tot de mogelijkheden.

Verder stimuleren we in samenwerking met Greenport West-Holland tuinders om zoveel mogelijk de waterbassins te benutten voor zonnepanelen. Deze energieopbrengsten zijn aantrekkelijk voor tuinders. Wij continueren de inzet om dit te stimuleren. Zonnepanelen op kassen vinden we niet gewenst als hier niet onder geteeld kan worden. Indien het door innovatie mogelijk is om voldoende transparante zonnepanelen te gebruiken en er daadwerkelijk gewassen onder te telen, zullen we dit heroverwegen.

Ten slotte zet de gemeente ook in op de realisatie van zon boven parkeerplaatsen. Voor onze RES-regio is een versnellingsaanpak vastgesteld. Door bijvoorbeeld het realiseren van een solar carport nabij het gemeentekantoor vervullen we een voorbeeldfunctie. We stimuleren bedrijven om ook hun parkeerterreinen te overkappen met zonnepanelen. De opgewekte energie wordt zo veel mogelijk direct ingezet, bijvoorbeeld voor het opladen van elektrische auto's.

Figuur 3.5: Zoekgebieden zon en wind (bron: RES 1.0. Rotterdam-Den Haag).

Windenergie

Ambitie: Binnen de mogelijkheden bijdragen aan de regionale opgave windenergie

Vindingrijk en ondernemend

Binnen de huidige wet- en regelgeving, de marktontwikkelingen en stand van de techniek ziet gemeente Lansingerland geen mogelijkheden voor de ontwikkeling van grootschalige windturbines binnen de gemeente. De gemeente is wél overtuigd van de noodzaak van windenergie in de energiemix voor een klimaatneutraal Lansingerland. De gemeente werkt daarom onder voorwaarden mee aan initiatieven. Voor de opwek van windenergie hanteren we 7 leidende principes:

- Windenergie is nodig in de energiemix voor een klimaatneutraal Lansingerland.
- De gemeente heeft de rol van facilitator in het proces.
- Wij streven naar een zo groot mogelijk evenwicht tussen de lusten en de lasten en een goede landschappelijke en ruimtelijke inpassing staan centraal.
- Lokaal eigendom: Direct omwonenden moeten altijd mee kunnen profiteren van een windproject.
- Een windproject draagt bij aan de verduurzaming van de gemeente Lansingerland of aan mitigerende maatregelen om de kwaliteit van leven te verbeteren.
- Een windinitiatief voldoet aan de dan geldende wettelijke normen.
- In het windproject worden zo veel als mogelijk verschillende, passende functies met windenergie gecombineerd.

Deze principes worden uitgewerkt in het omgevingsprogramma Energietransitie en Circulaire Economie (zie hoofdstuk 6. Van visie naar uitvoering).

Lokaal eigendom

Ambitie: In lijn met het Klimaatakkoord streeft de gemeente Lansingerland naar 50% lokaal eigendom bij duurzame opwek van elektriciteit op land

Vindingrijk en ondernemend

In lijn met het Klimaatakkoord (2019) streeft de gemeente Lansingerland naar 50% lokaal eigendom van de productie van zonne-energie in 2030 en dat hierbij in een gebied door de lokale partijen gelijkwaardig wordt samengewerkt in de ontwikkeling, bouw en exploitatie van een energieproject. Onder lokale partijen verstaan we in ieder geval direct omwonenden en inwoners, die al dan niet verenigd zijn in een (energie)coöperatie. Lokaal eigendom geeft de lokale omgeving zeggenschap over de ontwikkeling en landschappelijke inpassing van energieprojecten en over de revenuen, die voortkomen uit die projecten. Door de lokale omgeving zeggenschap te geven, kan er binnen het project ook een eerlijke verdeling van de baten en lasten worden afgesproken. Dit kan via lokaal eigendom, maar ook via aanvullende financiële participatie of andere vormen van toegevoegde waarde voor de omwonenden. Dit alles draagt bij aan de maatschappelijke acceptatie van hernieuwbare energieprojecten. Wij vinden dit van groot belang. Tot slot is het belangrijk om te benadrukken dat financiële participatie van gemeentezijde niet afdwingbaar is en vaak alleen mogelijk is wanneer een zonne-energieproject voldoende opbrengsten genereert.

Het omgevingsprogramma Energietransitie en Circulaire Economie zal nadere kaders en uitgangspunten voor de realisatie van zonne-energie binnen onze gemeente bevatten. Inmiddels is het rijksbeleid op het gebied van zonne-energie aangescherpt en zijn de mogelijkheden van vooral grondgebonden zonnenvelden verder ingeperkt. Het is mogelijk dat het Rijk gaat bepalen dat de installatie van een batterij bij zonneparken verplicht wordt. Gezien onze keuze voor meervoudig ruimtegebruik in relatie tot de vier genoemde focusgebieden zien wij nog voldoende mogelijkheden om de opgewekte zonne-energie binnen onze gemeentegrenzen te laten toenemen.

Duurzame warmte

Ambitie: Een aardgasvrije gebouwde omgeving in 2050

Vindingrijk en ondernemend

Als gemeente zijn we regisseur van de warmtetransitie in de gebouwde omgeving. We vinden het daarbij belangrijk dat alle inwoners de overstap kunnen maken naar een aardgasvrij alternatief. We helpen hen dan ook om dit zo makkelijk mogelijk te maken. We streven ernaar dat in 2030 4.500 woningen niet langer gebruik maken van aardgas voor verwarming, koken en douchen.

Een belangrijke eerste stap is energiebesparing, mede door isolatie, en het aardgasvrij-ready maken van gebouwen. Het streven is daarbij dat alle woningen minimaal het niveau basisisolatie hebben, en zo klaar zijn voor de overstap naar een fossielvrij alternatief. We werken daarbij samen met partners als de woningcorporatie, lokale energiecoöperatie(s) en de netbeheerder. Het isoleren dient te gebeuren conform de Omgevingswet. In dat kader wordt een zogenaamd soortenmanagementplan opgesteld, waarmee meer inzicht ontstaat in de (beschermde) plant- en diersoorten in de gebouwde omgeving in relatie tot isolatie- en verbouwingsactiviteiten.

Het warmteprogramma (onderdeel van het omgevingsprogramma Energietransitie en Circulaire Economie) bevat een uitgebreide beschrijving over de route naar een aardgasvrije gebouwde omgeving.

Ambitie: Glastuinbouw klimaatneutraal in 2040

Vindingrijk en ondernemend

Er is onvoldoende lokale duurzame warmte beschikbaar om in de warmtevraag van de glastuinbouw (en de gebouwde omgeving) te voorzien. Daarom is regionale restwarmte van groot belang.

Energiebesparing is met name een opgave voor de bedrijven zelf. De gemeente heeft hierin een beperkte rol. Op het gebied van bronnen en netwerken heeft de gemeente een grotere faciliterende rol. We werken hierbij veel samen met de sector en andere gebiedspartners. Binnen de Greenport West-Holland stimuleren we de verduurzaming van de glastuinbouw. Binnen de Warmtesamenwerking Oostland (WSO) werken we samen aan een regionaal gebiedsdekkend duurzaam warmtenetwerk.

Ambitie: Het realiseren van een gebiedsdekkend regionaal warmtenet

Vindingrijk en ondernemend

Warmtenetten zijn cruciaal voor de energietransitie in de glastuinbouw, en daarmee de toekomstbestendigheid van de gebieden. We streven dan ook naar een gebiedsdekkend regionaal warmtenet. Warmtenetten in de glastuinbouw bieden kansen voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving.

Ambitie: Diverse nieuwe geothermiebronnen in onze gemeente in 2030

Vindingrijk en ondernemend

Bij geothermie wordt warmte uit de ondergrond vanaf 500 meter en dieper gebruikt. In onze gemeente ligt er veel potentie voor geothermie. De eerste geothermie-installatie in Nederland is in 2007 in Bleiswijk gerealiseerd. Inmiddels zijn er meerdere nieuwe geothermiebronnen ontwikkeld. Het Ministerie van Klimaat en Groene Groei is het bevoegd gezag voor de benodigde vergunningen voor winnen van aardwarmte in de diepe ondergrond (dieper dan 500 meter). Wij hebben hier als gemeente een adviesrol bij en dus een beperkte invloed op de ontwikkeling van geothermie. Aandachtspunt hierbij is wel dat eventuele extra kabels en leidingen op kosten van de initiatiefnemer en in overleg met de gemeente Lansingerland moeten worden aangelegd.

Ambitie: Voldoende regionale restwarmte beschikbaar voor afnemers in Lansingerland

Vindingrijk en ondernemend

Restwarmte is warmte die vrijkomt en niet wordt benut. Deze warmte kan worden gebruikt als warmtebron in een warmtenet, om bijvoorbeeld glastuinbouw of woningen te verwarmen. In het huidige Rocawarmtenet wordt een deel van de warmte reeds vanuit deze bron geleverd. In de periode 2022-2027 legt Gasunie WarmtelinQ aan om restwarmte vanuit het Rotterdamse havencluster naar Den Haag en Leiden te transporteren. Lansingerland heeft samen met omliggende gemeenten een T-stuk in deze leiding laten

maken, zodat we hier in de toekomst mogelijk een aansluiting op kunnen realiseren. Dit is echter pas mogelijk wanneer de warmteprijzen voldoende concurrerend zijn voor afnemers binnen onze gemeente, zoals glastuinbouwondernemers. Op deze wijze faciliteren we de energietransitie.

Biomassa

Ambitie: Geen nieuwe biomassa-installaties

Vindingrijk en ondernemend

Biomassa wordt op beperkte schaal gebruikt voor de opwek van warmte en elektriciteit in de glastuinbouw. Wij zien biomassa als transitiebrandstof. Dit betekent dat het een tijdelijke rol vervult in het energiesysteem, terwijl intussen andere duurzame warmtebronnen, zoals geothermie en restwarmte, verder kunnen worden ontwikkeld. Wij staan geen nieuwe biomassa-installaties toe in Lansingerland. Bestaande installaties worden niet vroegtijdig gesloten. Dit is in lijn met het landelijke beleid.

Duurzame gemeentelijke organisatie

Ambitie: Gemeentelijke organisatie klimaatneutraal in 2050

Vindingrijk en ondernemend

Om het doel van klimaatneutraliteit in 2050 te behalen, verduurzamen we onze vastgoedportefeuille en integreren we verduurzamingsmaatregelen in het Meerjarenonderhoudsplan (MJOP). We zetten stevig in op energiebesparing in de gebouwen. We hebben zonnepanelen gerealiseerd op alle panden waar dit mogelijk is. Ook op nieuwe panden realiseren we zonnepanelen, indien mogelijk in samenwerking met andere partijen. Voor de energievoorziening in het gemeentelijke vastgoed gaan we over naar hybride of aardgasvrije oplossingen. Ook realiseren we solar carports bij het gemeentehuis en bij parkeergarage Westpolder. Deze projecten dragen bij aan de doelstellingen op het gebied van duurzame opwek en zorgen mede voor energiebesparing en lagere energiekosten voor de gemeente.

Onze openbare verlichting voorzien wij van energiezuinige varianten, zoals ledverlichting. Bij Beheer en werken in de buitenruimte kiezen wij zoveel mogelijk voor emissievrij materieel. Ook voor ons eigen wagenpark kiezen wij voor emissievrij, zoals elektrisch, tenzij het niet anders kan.

Elektrisch rijden

Ambitie: Emissieloos vervoer in 2050

Vindingrijk en ondernemend

Conform het Klimaatakkoord zetten ook wij in op het stimuleren van elektrisch rijden en laadzekerheid binnen onze gemeente. Laden gebeurt zo veel mogelijk op eigen terrein. Verspreid over de gemeente leggen we waar nodig publieke laadinfrastructuur aan. Op basis van de vraag van inwoners wordt de laadinfrastructuur verder uitgebreid, ook bij nieuwe gebiedsontwikkelingen. In de woonwijken is het opladen op eigen terrein het eerste uitgangspunt. Kan dat niet, dan wordt laadinfrastructuur in openbaar gebied uitgebreid.

Voor mensen onderweg zet de gemeente Lansingerland in op een netwerk van snellaadpalen. We gaan voor laadzekerheid en zien het snelladen vooral als een marktactiviteit. Realisatie van snelladers is vooral mogelijk bij bestaande tankstations, op bedrijventerreinen en op privaat terrein. Realisatie langs grotere verbindingswegen binnen onze gemeentegrenzen hebben de voorkeur. Wij stellen een meldingsplicht in voor marktpartijen, voordat men overgaat tot de realisatie van snelladers of snellaadstations.

Verduurzaming logistiek

Ambitie: Tijdig, voldoende en passende laadinfrastructuur voor logistieke voertuigen

Vindingrijk en ondernemend

Om de druk op de openbare ruimte beperkt te houden, is ons uitgangspunt dat logistieke voertuigen vooral op privaat terrein laden. Voor veel logistieke bedrijven zijn dat de bedrijventerreinen of depots. De glastuinbouwsector maakt veel gebruik van vrachtwagens om hun producten bij de tussenhandel in of buiten Nederland te krijgen. Wij verwachten dat het laden met name zal plaatsvinden op de eigen terreinen van die logistieke ondernemers, niet bij de glastuinbouwlocaties zelf. De lichte voertuigen, die de

glastuinbouwsector gebruikt op eigen terrein, kan men ook op eigen terrein gaan laden, waarbij eigen opwek direct ingezet kan worden. Logistieke ondernemers die niet kunnen laden op eigen terrein, kunnen uitwijken naar semipublieke en publieke laadpunten. In afstemming met de gemeente en Stedin zal de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag een proactieve rol op zich nemen om te onderzoeken of publieke laadpunten op rustige momenten gebruikt kunnen worden voor logistiek laden. Het laden in de wijken wordt zoveel mogelijk geclusterd.

Ambitie: Gebrek aan laadinfrastructuur mag geen belemmering vormen voor de transitie naar zero emissie vervoer en logistiek.

Vindingrijk en ondernemend

De gemeente zet zich in voor samenwerking tussen en met ondernemers en Stedin om de benodigde voorzieningen te realiseren voor de transitie naar zero emissie vervoer en logistiek. Kennisdeling voor innovatieve oplossingen en collectieve initiatieven is hierbij van belang om het elektriciteitsnet minimaal te belasten. We zetten ons in om ondernemers te ondersteunen ten aanzien van smart energy hubs en laadstations voor de logistiek. Laadinfrastructuur voor logistiek concentreren we op de 15 bedrijventerreinen en langs logistieke corridors. Op deze bedrijventerreinen verzamelen zich zowel bestelvoertuigen (N1) als vrachtwagens (N2, N3). Deze voertuigen kunnen behoefte hebben aan zowel snelladen als regulier laden. Laden voor logistiek vindt dus niet in de woonkernen plaats. De gemeente zoekt hierbij proactief samenwerking met regionale en nationale partners om de transitie naar een emissievrij logistiek netwerk te versnellen.

We willen bereiken dat er in Metropoolregio Rotterdam-Den Haag (MRDH) tijdig, voldoende en passende laadinfrastructuur voor logistieke voertuigen beschikbaar is. Tijdig in de zin dat laadinfrastructuur beschikbaar is in lijn met voertuig-ontwikkelingen. Voldoende betekent dat de overstap naar elektrische voertuigen niet wordt belemmerd. Passend houdt in dat het juiste type laadinfrastructuur met de juiste vermogens wordt geplaatst. Dit alles gebeurt in samenspraak met andere betrokken partijen zoals netbeheerders, ondernemers en inwoners. Wanneer bedrijven allen individueel laadinfrastructuur zouden realiseren, worden kansen voor het realiseren van gedeelde en efficiënte gebruikte laadinfrastructuur gemist. Dit heeft hogere investeringskosten en een grotere impact op het energienet tot gevolg. In navolging van de gebiedsgerichte aanpak werken wij samen met parkmanagers de opgave voor laadinfrastructuur uit.

Circulair grondstoffengebruik: Van afval naar grondstof

Ambitie: Optimale verwerking afval- en grondstofstromen van inwoners tot 0 kg restafval in 2050

Vindingrijk en ondernemend

Wij streven ernaar dat al het huishoudelijk afval in 2050 wordt hergebruikt of gerecycled. Vanaf 2023 zijn bewoners een gedifferentieerd tarief gaan betalen voor restafval. Voor het aanbieden van grondstoffen, o.a. GFT, papier en karton, verpakkingen, glas en textiel, betalen inwoners niet extra. Het aandeel restafval is hierdoor flink gedaald, van 168 kg fijn restafval in 2022, naar 110 kg in 2023. Op de korte termijn willen we het jaarlijkse aandeel grof en fijn restafval terugbrengen naar 100 kg per inwoner.

De nadruk ligt op de kwaliteit van ingezamelde grondstoffen, die wij inzamelen voor producenten. Op basis van Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid worden zij wettelijk verplicht tot inzameling van een minimum percentage van op de markt afgezet product, een minimaal percentage hiervan te recycleren en hierover te rapporteren aan de overheid. De Europese doelstelling is 65% recycling in 2035. Nederland streeft ernaar in 2030 60% recycling te realiseren^[1].

Eind 2025 wordt een nieuw Grondstoffen Inzamelstation (GIS) opgeleverd. Onze ambitie is om van het GIS een circulair centrum te maken. Dit centrum is optimaal ingericht om zo goed en veel mogelijk grof huishoudelijk afval gescheiden aan te bieden, gecombineerd met hergebruik (zogenaamde kringloopactiviteiten). Hier is onder andere plek voor reparatie van oude producten, onderwijs en sociale werkgelegenheid voormensen met afstand tot de arbeidsmarkt.

Ambitie: Verminderen van afvalstromen door inzet van inwoners

Vindingrijk en ondernemend

We stimuleren gedragsverandering door inwoners kennis te laten maken met circulaire bedrijven, producten en activiteiten, bijvoorbeeld op het Grondstoffen Inzamelstation, in winkelcentra of in woonwijken. Wij nemen onze inwoners mee in bewustwording, in preventie en in de deeleconomie. We stimuleren

hergebruik, reparatie, opknappen en recycling en laten zien dat we toekunnen met het consumeren van minder producten waar nieuwe materialen voor benodigd zijn.

[1] Bron: <https://vang-hha.nl/nieuwe-vang-recycledoelstelling/>

Circulair materiaalgebruik

Ambitie: Verlagen impact van materiaalgebruik bij gebiedsontwikkelingen tot 100% circulair in 2050

Vindingrijk en ondernemend

De gebouwde omgeving is voor 38% verantwoordelijk voor de gehele Nederlandse CO₂-uitstoot, waarvan 11% toe te kennen is aan de productie van materialen.^[1] In Lansingerland hebben we de ambitie om nog duizenden nieuwe woningen te bouwen. Dit betekent ook de aanvoer van duizenden vrachtauto's met bouwmaterialen en dus een grote milieu-impact. Lansingerland wil de inzet op toekomstbestendig bouwen vergroten: energieneutraal, klimaatadaptief, natuurinclusief, circulair, biobased, gezond en emissieloos. Wij stimuleren ontwikkelaars om bij nieuwe gebiedsontwikkelingen zo circulair en duurzaam mogelijk te ontwerpen en te bouwen. Zo kan er worden gekozen voor materialen met een lage CO₂-uitstoot: hergebruikte materialen die vrijkomen bij sloop elders of biobased materialen zoals hout, vlas, stro of hennep.

We verminderen de impact van onze eigen organisatie door ons inkoopbeleid verder aan te scherpen. In 2050 kopen we 100% duurzaam en circulair in. Onder andere bij beheer van de openbare ruimte of renovatie van eigen vastgoed worden steeds meer circulaire materialen toegepast.

Wij streven ernaar dat er in 2050 100% circulair gebouwd wordt. Door te sturen op circulair materiaalgebruik dragen we bij aan de landelijke doelstellingen voor CO₂-reductie. Waar mogelijk maken we ruimte vrij voor circulaire bouwbedrijven en circulaire materialenhubs. Ook werken we toe naar een zero-emissie bouwlogistiek. Deze ambities gelden niet alleen voor nieuwbouw maar ook voor renovatieopgaven en het verduurzamen van het eigen vastgoed. Het overkoepelende omgevingsprogramma Energietransitie en Circulaire Economie richt zich op circulair en energieneutraal bouwen. De onderwerpen klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen worden in het omgevingsprogramma Kwaliteit van de Leefomgeving uitgewerkt (zie hoofdstuk 6. Van visie naar uitvoering).

Ambitie: Verlagen impact van materiaalgebruik bij beheer van de openbare ruimte tot 100% circulair in 2050

Vindingrijk en ondernemend

We passen in de openbare ruimte steeds meer circulaire en duurzame materialen toe om CO₂-uitstoot steeds verder te reduceren. Waar dat van toepassing is gebruiken we de Milieukosten-indicator als sturingsinstrument. Het materiaal dat vrijkomt bij onderhoud- en sloopwerkzaamheden wordt steeds beter hergebruikt en circulair verwerkt. Wij sturen hierop bij inkoop- en aanbestedingstrajecten. Objecten en kunstwerken in de openbare ruimte worden waar mogelijk demonteerbaar en aanpasbaar ontworpen. Onze doelstellingen voor 2030 worden verder uitgewerkt in het overkoepelende omgevingsprogramma Energietransitie en Circulaire Economie en in de leidraad Duurzame Inrichting Openbare Ruimte.

Ambitie: Verminderen impact van inkoop door de gemeentelijke organisatie

Vindingrijk en ondernemend

We verminderen de impact van onze eigen organisatie door duurzaamheidseisen en gunningscriteria verder aan te scherpen bij inkoop en aanbesteding. In 2050 koopt Lansingerland 100% circulair en duurzaam in. In het overkoepelende omgevingsprogramma (zie hoofdstuk 6. Van visie naar uitvoering) wordt de aanpak nader uitgewerkt.

[1] Whole life carbon - DGBC

Circulaire productie

Ambitie: Voldoende ruimte voor circulaire bedrijvigheid

Vindingrijk en ondernemend

Een circulaire economie draait onder andere op verwerkingsbedrijven die afgedankte materialen weer omzetten naar bruikbare materialen. Deze vergen vaak een vrij hoge milieucategorie. Of, anders geformu-

leerd: dit zijn locaties waar zware milieubelastende activiteiten zijn toegestaan. Bedrijfskavels met een hoge milieucategorie zijn echter schaars. Daarom sturen we op een goede benutting van kavels met een dergelijke milieucategorie. Ook onderzoeken we waar er ruimte is voor circulaire hubs, met name voor grondstofstromen uit de glastuinbouwsector en uit de bouw. Ten slotte stimuleren we bedrijven, waaronder de glastuinbouwsector, om bedrijfsactiviteiten, grondstofgebruik en afvalproductie verder circulair in te richten. De gemeente Lansingerland wil in ieder geval met haar grondstoffeninzamelstation een bijdrage leveren aan de circulaire economie.

Ambitie: Verduurzaming van ketens door samenwerking

Vindingrijk en ondernemend

Een circulaire economie vraagt aanpassingen van alle schakels in productieketens. Samenwerking is daarbij van essentieel belang. We kiezen daarom bewust welke samenwerkingsverbanden we stimuleren en faciliteren.

3.3.7. Richtinggevende uitspraken

In dit hoofdstuk is per pijler van de Omgevingsvisie de koers bepaald en zijn de ambities van de gemeente Lansingerland beschreven. Dit is gedaan aan de hand van zes beleidsthema's. In deze paragraaf worden richtinggevende uitspraken gedaan ingeval ambities en/of beleidsuitspraken met elkaar in conflict komen. De ruimte is immers schaars. Deze uitspraken gelden uiteraard binnen de dynamische context van landelijk en provinciaal beleid en regels.

De belangrijkste uitspraak is dat klimaatbestendigheid het leidende principe wordt bij de (her)inrichting van de (openbare) ruimte. Wij moeten ons voorbereiden op en aanpassen aan een veranderend klimaat. Dit wordt ook wel klimaatadaptatie genoemd en is in voorgaande paragrafen toegelicht. Hiervoor is ruimte nodig. Het gaat dan om groenblauwe oplossingen, zoals wadi's, bomen, groenstructuren, groene gevels en daken. Ook in de ondergrond is ruimte nodig, bijvoorbeeld voor wortelende bomen en waterbergende oplossingen. Klimaatbestendigheid krijgt dus prioriteit ten opzichte van andere ruimtevragen.

De energietransitie is noodzakelijk vanwege de klimaatdoelen in 2050. Dit gaat om klimaatmitigatie. Wij streven ernaar om de voorzieningen die nodig zijn voor deze transitie zo goed als mogelijk in het groen in te passen. Lukt dit niet, dan moet het groen gecompenseerd worden. De voorkeur is om dit dicht bij de locatie te doen waar het groen is verdwenen.

4. Gebiedsgerichte uitwerking

4.1. Inleiding

De overkoepelende visie die in hoofdstuk 3. De koers van Lansingerland is beschreven - een verbonden, vindingrijk en gezond Lansingerland - gaat over de hele gemeente, maar de uitwerking is verschillend per gebied. In een glasgebied hebben we niet dezelfde ambities als in een woonwijk, en in de Groenzoom streven we naar andere gebiedskwaliteiten dan in de linten. Deze benadering past ook in de geest van de Omgevingswet.

In dit hoofdstuk beschrijven we daarom de koers per specifiek deelgebied. Hierbij benoemen we de gewenste gebiedskwaliteiten en zoveel mogelijk concrete ontwikkelingen.

We beschrijven deze ontwikkelperspectieven van de gebieden vanuit een wensbeeld in 2050. Of dit wensbeeld ook daadwerkelijk gerealiseerd gaat en kan worden is uiteraard afhankelijk van allerlei ontwikkelingen, die we nu nog niet kunnen voorzien, maar we vinden het belangrijk om hiermee een wensbeeld te schetsen van Lansingerland in 2050.

Waar relevant geven we aan of kleinere locaties in dat deelgebied nog een afwijkende opgave hebben. Op basis van de eerder beschreven identiteit, kwaliteiten en opgaven onderscheiden we de volgende deelgebieden:

- Woonkernen;
- Linten (inclusief buurtschap Kruisweg);
- Glastuinbouw;
- Bedrijventerreinen;
- Groene flanken (inclusief buurtschap Rotte).

Naast bovenstaande vijf gebiedstypen onderscheiden we twee multifunctionele knooppunten, te weten Bleizo-West en Stationsgebied Rodenrijs/Spoorhaven. Dit zijn gebieden waar verschillende gebiedstypen bij elkaar komen. Het zijn ook de plekken waar de Landscheiding, een van de oudste landschappelijke

structuren van de gemeente, doorkruist wordt door regionale HOV-verbindingen. Daarmee vormen deze plekken de noordelijke en zuidelijke entrees van de gemeente. Deze worden nader toegelicht in paragraaf 4.7. Multifunctionele knooppunten.

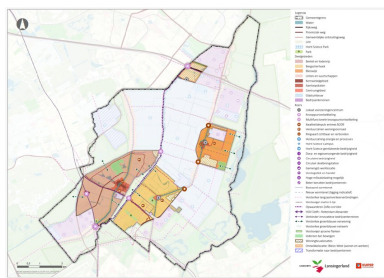
4.2. Woonkernen

4.2.1. Introductie

Dankzij de centrale ligging in de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag, de nabijheid van de grote steden, en de groene, aantrekkelijke woonomgeving, is Lansingerland een geliefde plek om te wonen. Onze woonkernen zijn volop in ontwikkeling. We dragen bij aan de lokale en regionale woningbehoefte en versterken tegelijkertijd de lokale kwaliteiten, voorzieningen en bereikbaarheid. Dit doen we op basis van de unieke kenmerken van Lansingerland, passend bij het karakter van elke woonkern.

Wij streven ernaar dat in onze woonwijken er rustig kan worden gewoond in een gezonde leefomgeving. Onze inwoners brengen hier immers een groot deel van hun tijd door. Er is ruimte voor het geluid van spelende kinderen en jeugd, maar geluidsoverlast van verkeersaders proberen we te beperken. Ook streven we waar mogelijk naar verbetering van de luchtkwaliteit.

Ook in de centra wonen inwoners en is een gezonde leefomgeving belangrijk. Er is wel meer reuring in de centra, en daarmee meer ruimte voor geluid van activiteiten en horeca. Van nieuwe horeca en bedrijven accepteren we echter geen geuroverlast. We accepteren in de centra meer lichtbelasting van straatverlichting, winkels en reclame.

Figuur 4.1: Koers woonkernen.

4.2.2. Algemene koers

Woonkernen

We versterken de ruimtelijke kwaliteit in de kernen. We maken bijvoorbeeld meer ruimte voor biodiversiteit, groen, wandelen, spelen en ontmoeten. We zetten in op een klimaatrobuuste omgeving en stevige groenblauwe netwerken. Deze dragen bij aan de bereikbaarheid van de groene flanken, maken het aantrekkelijk om te lopen of fietsen waardoor we de auto kunnen laten staan en meer gaan bewegen. De ontstaansgeschiedenis maken we herkenbaar. We zorgen voor toekomstgerichte kernen en verhogen de gebruikerswaarde. De kwaliteit van de leefomgeving heeft in deze gebieden een hoge prioriteit.

We behouden de bestaande landschappelijke diversiteit door het contrast tussen de open polder en de bebouwde omgeving te beschermen, aansluitend bij het karakter van het gebied. Daarnaast zorgen we ervoor dat onze dorpen niet ongebreideld uitdijen, maar dat ieder dorp op zichzelf herkenbaar blijft. Dit doen we door de openheid op sommige plekken nadrukkelijk te behouden. In de tussenliggende landschappen zorgen we ook voor rust en ruimte, als contrast met het bebouwde gebied.

We zetten ons in om de HOV-tramlijn Zoetermeer-Rodenrijs te ontwikkelen om de ov-bereikbaarheid van de woonkernen Bergschenhoek en Berkel en Rodenrijs te verbeteren, en om de missende schakel Zoetermeer-Rotterdam hoogwaardig in het netwerk te voegen. Daarmee verbeteren de regionale bereikbaarheid en de leefbaarheid sterk. Woon- en werkgebieden zijn beter verbonden. We gebruiken deze verbinding ook om Berkel centrum regionaal te ontsluiten.

Een goede bereikbaarheid van onze woonkernen is belangrijk. We volgen het STOMP-principe bij de inrichting van onze wijken. Dit betekent dat we voorrang geven aan actievere vormen van mobiliteit. Mobiliteit krijgt daarbij een gemiddelde prioriteit.

We dragen bij aan de lokale en regionale woningbouwopgave. We verdichten langs HOV-assen, om de druk op het wegennet tegen te gaan. Daarbij gaan we passend om met gestapelde woningbouw, zodat we het buitengebied open kunnen houden. We realiseren toekomstbestendige nieuwe woningen.

We committeren ons aan de in de in regionaal verband gemaakte afspraken. Verdere uitwerking van deze punten vindt plaats in het Omgevingsprogramma Wonen dat ons volkshuisvestingsprogramma is (zie hoofdstuk 6. Van visie naar uitvoering). Bij woningbouw-ontwikkelingen hebben wij de ambitie om een deel van de woningen te programmeren voor bijzondere doelgroepen. Wonen heeft vanzelfsprekend een hoge prioriteit in deze gebieden.

Ook zorgen we dat binnen de woonkernen voldoende rustige, groene plekken aanwezig zijn. Door het groene netwerk door te trekken tot in de haarvaten van de buurten zorgen we ervoor dat iedere bewoner of werknemer verbonden is met openbaar groen.

We ontwikkelen een passend voorzieningenniveau gelijk aan de ontwikkeling van het woningaanbod. Het gaat hierbij om maatschappelijke voorzieningen, maar ook om water en groen.

In de woonkernen is er ruimte voor kleinschalige bedrijvigheid. Dit kan al dan niet aan huis, zolang de bedrijvigheid ondergeschikt is en geen hinder oplevert voor de woonfunctie. Dit is niet randvoorwaardelijk voor woningbouwontwikkeling. Wel neemt het belang van functiemenging nabij HOV toe.

We ontwikkelen kwalitatieve woonmilieus met aandacht voor een natuurinclusieve omgeving, en ruimte om in een veilige en zo gezond mogelijke omgeving te ontmoeten en te bewegen. We versterken daarmee ons groen-blauwe netwerk ook in de woonkernen. We combineren zo een klimaatrobuuste omgeving met een gezonde, groene woonomgeving die goed verbonden is met het buitengebied.

Uit de Transitievisie Warmte is naar voren gekomen dat er diverse wijken in Lansingerland zijn waarvoor een warmtenet een geschikt alternatief voor aardgas zou kan zijn. We houden hier rekening mee bij de inrichting van ruimte in de ondergrond.

We stimuleren bij de ontwikkeling van woningbouw, werklocaties en voorzieningen rond multimodaal knooppunt Bleizo-West expliciet de verbinding met de bedrijvigheid op het Horti Science Park. In de woonkernen zelf heeft Horti Science echter een lage prioriteit.

4.2.3. Deelgebieden

Berkel en Rodenrijs

Algemeen

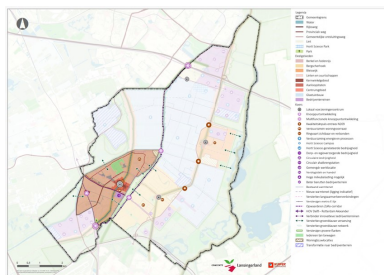
Berkel en Rodenrijs

De woonomgeving van Berkel en Rodenrijs kenmerkt zich door rustig en ruim wonen in moderne en aantrekkelijke wijken. Het centrum van Berkel fungeert als het belangrijkste voorzieningencentrum van de gemeente. Het Annie M.G. Schmidtpark tussen Berkel en Rodenrijs en Bergschenhoek combineert groen, sport en recreatie, en verbindt de kern samen met onder andere de Vlinderstrik met de regionale groenstructuren. Fijnere groenstructuren lopen door de wijken en buurten en vormen samen een continu netwerk. Dit netwerk verbinden, koesteren en beschermen we. Dankzij de Randstad Rail, diverse busverbindingen en de nabijheid van hoofdwegen zijn er goede regionale verbindingen. Dit geldt minder voor het noorden van Berkel en Rodenrijs, waar een betere aansluiting op de ZoRo-corridor gerealiseerd moet worden.

Berkel en Rodenrijs groeit in aantal woningen zonder de kwaliteiten te verliezen. De nieuwe wijken hebben een grote aantrekkingskracht dankzij hun groene identiteit, hoge kwaliteit en sterke voorzieningenaanbod. De focus van de woningbouwopgave ligt in eerste instantie op het uitvoeren van het bouwprogramma op de bestaande ontwikkellocaties. Voor Berkel en Rodenrijs zijn de bestaande woningbouw-ontwikkelingen: Westpolder Bolwerk, Driehoek Noordpolder, Berkel centrum oost en de Wildert. Daarna liggen er, afhankelijk van de behoefte, nog kansen in het verdichten van locaties direct gekoppeld aan ov-hubs.

De wijken Westpolder en Bolwerk liggen langs de E-lijn van de Rotterdamse metro. De wijk heeft een centrumgebied rond het metrostation Berkel Westpolder aan het Westpolderplein. De Driehoek Noordpolder bevindt zich in de noordoosthoek van Berkel en Rodenrijs en is vastgesteld als woningbouwlocatie. De woningbouwontwikkeling in Berkel centrum oost gaat om de locatie van het voormalige woon-zorg centrum Hergerborch en het omliggende openbare gebied in het oostelijke gedeelte van het centrum van

Berkel en Rodenrijs. De Wildert grenst aan het centrum van Berkel en is een woningbouwontwikkeling voor sociale huurwoningen met een zorgfunctie.

Figuur 4.2: Koers deelgebied Berkel en Rodenrijs..

Lint Berkel en Rodenrijs

Lint Berkel en Rodenrijs

De Noordeindseweg en Rodenrijseweg vormen het historische polderlint waarlangs Berkel en Rodenrijs is ontgonnen en gegroeid. Dit lint houden we herkenbaar en we beschermen cultuurhistorisch waardevolle objecten en structuren van en rondom dit lint zo veel als mogelijk. De ruimtelijke kenmerken zijn daarbij leidend. De historische kern is ontstaan aan het lint. Alleen in de kernen is de bebouwing geschakeld of staat deze dicht op elkaar. De Kerkstraat werd haaks op het ontginningslint aangelegd, hieraan stond aan het einde de Dorpskerk. Rond de kerk ontstond het dorp Berkel. De structuur van Herenstraat en Kerkstaat met de kerk is nog aanwezig. Deze structuur behouden we als karakteristiek van de kern. Vanuit hier is Berkel uitgebreid in verschillende delen. Alleen het westelijke deel van die watergang (ringvaart) is bewaard gebleven. Die maken we zo erfahrbaar mogelijk. Het hoogteverschil tussen het bovenland en het omringend gebied is nog op enkele plekken waarneembaar. Die leesbaarheid behouden we. De Kerkstraat is ingericht als voetgangersgebied; de leibomen accentueren de as-werking van de straat en zijn daarom van belang. De kerk, aan het eind van de Kerkstraat, neemt in de historische kern een belangrijke plaats in. We zorgen ervoor dat de kerk als landmark en monument zichtbaar en herkenbaar blijft. De oorspronkelijke dorpskernen Berkel en Rodenrijs houden de ontstaansgeschiedenis afleesbaar en vormen de historische context voor veel objecten van cultuurhistorische waarde. De continue vaart en profiel met hoogteverschillen zijn karakteristiek, evenals de afwisseling tussen open en bebouwde delen. De ambitie is deze te behouden. Zie verder het deelgebied 'linten'.

Centrumgebieden Berkel en Rodenrijs

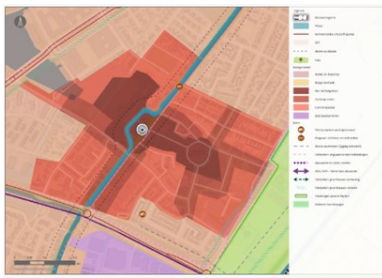
Centrumgebied Berkel en Rodenrijs Aanloopstraten Centrum Berkel en Rodenrijs Kernwinkelgebied Centrum Berkel en Rodenrijs

Het centrum van Berkel en Rodenrijs is het grootste centrumgebied van de gemeente, en heeft ook een regionale functie. Het kernwinkelgebied bevat meerdere straten. De Wilhelminastraat, Nieuwstraat en een deel van de Raadhuislaan (vanaf het kernwinkelgebied t/m nummer 32) zijn aanloopstraten.

Het Westerplein, de Kerksingel en het plein aan de Kerkstraat zijn de meest kansrijke en aantrekkelijke plekken om horeca te laten landen om levendigheid te verhogen.

In de Boerhaavestraat is een cluster aan maatschappelijke voorzieningen aanwezig. In de Herenstraat zijn op de 1e verdieping diverse werklocaties aanwezig, deze willen we behouden.

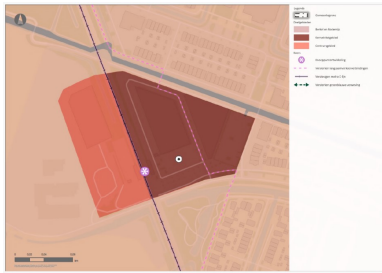
In Berkel en Rodenrijs richten we ons op het verder ontwikkelen van het kernwinkelgebied, op een eigentijdse manier. Daarbij dienen de ruimtelijke en functionele structuur en het verblijfsklimaat verbeterd en versterkt te worden. Daarnaast versterken we de bestaande ruimtelijke kwaliteit van het kernwinkelgebied. We beschermen de cultuurhistorisch waardevolle objecten en structuren.

Figuur 4.3: Koers centrumgebied Berkel en Rodenrijs.

Centrumgebied Gouden Hart Kernwinkelgebied Gouden Hart

Het Gouden Hart is een wijkcentrum in Westpolder/Bolwerk, aan de halte Berkel-Westpolder van de E-lijn. Dit is een plek voor dagelijkse boodschappen en waar specifieke winkels of horeca doelgericht worden bezocht. Door de ligging aan het metrostation Berkel Westpolder heeft het de potentie om als centrumgebied te groeien. Aan de westelijke kant kan een uitbreiding plaatsvinden. Het Westpolderplein is een aantrekkelijke plek voor horeca en terrassen. Dit willen we behouden.

Figuur 4.4: Koers Gouden Hart.

Bergschenhoek

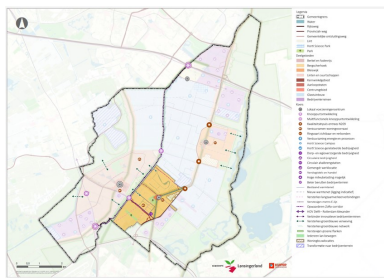
Algemeen

Bergschenhoek

Het woonmilieu van Bergschenhoek kenmerkt zich door een groene, waterrijke omgeving. Het centrum van Bergschenhoek heeft een meer lokale functie dan dat van Berkel en Rodenrijs. Voor Bergschenhoek zijn Wilderszijde en Wolfend de belangrijkste woningbouw-ontwikkelingen.

Wilderszijde wordt een groene, klimaatadaptieve wijk met bijpassende voorzieningen, zoals basisscholen, een gezondheidscentrum en kleinschalige commerciële voorzieningen. Wolfend is het open gebied in Bergschenhoek tussen de N209 en de Oosteindseweg. Het gebied ligt dicht bij het centrum van de woonkern. De Oosteindseweg en andere wegen in het centrum van Bergschenhoek bieden echter onvoldoende capaciteit om de woningbouwlocatie volledig op te kunnen ontsluiten. Daarom zijn voor de ontwikkeling van Wolfend essentiële mobiliteitsingrepen aan en rondom de N209 noodzakelijk. Zonder deze ingrepen is ontwikkeling van deze locatie niet mogelijk.

Aansluiting met het Bergse Bos, de Groenzoom en het Annie M.G. Schmidtpark zijn belangrijk. We zorgen voor goede en voldoende langzaamverkeersverbindingen tussen de groene omgeving en Bergschenhoek. Ook het versterken van de HOV-verbinding Zoetermeer-Rodenrijs is van belang voor een goede regionale verbinding van Bergschenhoek, mede vanwege de ontwikkeling van Wilderszijde langs deze lijn. De HSL vormt wel een barrière tussen de woonkern en de ZoRo-lijn. Deze barrière moeten we overbruggen. Daarbij houden we er rekening mee dat dit niet ten koste gaat van het Annie M.G. Schmidtpark, onze grootste en belangrijkste doorgaande groene long. Het park is voor de gehele gemeente van belang.

Figuur 4.5: Koers deelgebied Bergschenhoek.

Lint Bergschenhoek

Lint Bergschenhoek

Bergschenhoek is ontstaan langs de hoofdvaart van de polder Bleiswijk. De oorspronkelijk dorpskernen houden de ontstaansgeschiedenis leesbaar en vormen de historische context voor veel objecten en structuren van cultuurhistorische waarde. Bergschenhoek dankt zijn naam aan de structuur met een kern ter plekke van de stompe hoek in het lint. Deze willen we dan ook behouden. De kern is ontstaan op het knooppunt van het lint en een of meer zijstraten. Rond het knooppunt staat vrijwel aaneengesloten bebouwing. Vooral hier staat nog enige historische bebouwing die de oorspronkelijke kern afleesbaar houdt. We zetten ons in om de ruimtelijke kenmerken van de linten te behouden (zie verder paragraaf 4.3. Linten). De kern ligt hoger dan de polders rondom, op niet verveende stukken bovenland met een eigen polderpeil. De (restanten van de) historische waterstructuur (ringvaart), waar vroeger ophaalbruggen over lagen, liggen rond de kern. Die houden en maken we zo erfahrbaar mogelijk. De Schiebroekseweg, parallel aan de Landscheiding, is vanaf de RK-kerk 'geamputeerd' toen de Boterdorpse polder werd gerealiseerd. Hieraan is de eigenaardige vorm van het groengebied rond de kerk te danken. Dit groene gebied is ontwikkeld tot park en vinden we zeer waardevol (Leeuwenkuil). Er is een opvallend hoogteverschil tussen de kern en het lager gelegen omringend gebied. Ook die behouden we en maken we waar mogelijk zichtbaar. Voor de kernen is functiemenging karakteristiek: wonen, bedrijvigheid, winkels en voorzieningen in een groene setting.

Centrum Bergschenhoek

Centrumgebied Bergschenhoek Aanloopstraten Centrum Bergschenhoek Kernwinkelgebied Centrum Bergschenhoek

Het centrum van Bergschenhoek heeft een meer lokale functie. Het kernwinkelgebied bestaat uit de Vlashoek, De Kruin en een deel van de Dorpsstraat. Aan de beide uiteinden van de Kerkstraat laten we bij voorkeur medische en maatschappelijke voorzieningen landen, maar ook bezorg- en afhaaldiensten kunnen zich hier vestigen. In de uiteinden van de Dorpsstraat zijn er mogelijkheden tot verdichting, waardoor voorzieningen in de plinten behouden blijven en hierboven meer-laags gewoond kan worden. Zoals in de Vlashoek. De Kruin en De Vlashoek langs het water zijn de meest kansrijke en aantrekkelijke plekken om horeca en terrassen te laten landen. In de Wilhelminastraat is een cluster aan maatschappelijke voorzieningen aanwezig. Dit willen we behouden. De Emmastraat is een verbindende straat tussen het maatschappelijke voorzieningencluster in de Wilhelminastraat en het kernwinkelgebied. Hier zien we kansen voor toevoegen voorzieningen in de plint en woningen daarboven. Het pand aan de Dorpsstraat 60 is een unieke locatie omdat vier straten op dit punt samenkomen en heel erg in het oog springt. Deze locatie biedt daardoor kansen voor een combinatie van verschillende functies, activiteiten en/of voorzieningen. De parkeerplaats gelegen aan Rondom 4 is een geschikte locatie om werklocaties aan het parkeren toe te voegen. Activiteiten zoals kleine ambachten, detailhandel of maatschappelijke voorzieningen passen hier goed.

Figuur 4.6: Koers centrum Bergschenhoek.

Bleiswijk

Algemeen

Bleiswijk

In Bleiswijk is nog steeds het karakter van het vroegere tuindersdorp te voelen. Het heeft een knusse en authentieke uitstraling. Bleiswijk kenmerkt zich door het dorpse karakter in het centrumgebied. De kern kan worden gekarakteriseerd als een hechte gemeenschap met een sterke sociaal-maatschappelijke binding, voorzien van een krachtig verenigingsleven, een actieve kerkgemeenschap en veel vrijwilligers.

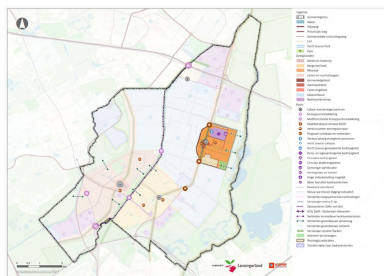
Bleiswijk is ontstaan als ontginningsbasis voor het omliggende veengebied. De dorpskern ontwikkelde zich waar de Kerkstraat haaks op het lint staat. Na droogmaking bleef de kern op het hoger gelegen bovenland liggen met een eigen hoog waterpeil en een waterstructuur (ringvaart) rond deze dorpspolder. Dit geldt voor alle drie de kernen en laat een samenhang zien van het landschap van Lansingerland. In de kern Bleiswijk is zowel de historische structuur als historische bebouwing verreweg het best bewaard gebleven. Het hoogteverschil maken we zo beleefbaar mogelijk. In de kern zelf staat nog vrij veel historische bebouwing die we koesteren. Veel panden staan met de kap haaks op de weg, met de voorgevel op de weg georiënteerd. Het lint blijft onmiskenbaar de hoofdstructuur, waarlangs nog vrij veel historische bebouwing in de rooilijn staat. Hier en daar springt de bebouwing terug (voormalig raadhuis, supermarkten) waardoor een 'voorplein' ontstaat. Deze ruimtelijke kenmerken behouden we. De kern van Bleiswijk wordt nog voor een groot deel door de waterstructuur (ringvaart) omgeven, die opvallend genoeg, nauwelijks zichtbaar is vanuit de openbare ruimte. We streven naar optimaal erfahrbaar water zodat de ontstaansgeschiedenis ook beter afleesbaar is. De Dorpsstraat en de Kerkstraat zijn tweezijdig en vrijwel aaneengesloten bebouwd. De kerk staat als landmark op de kruising en houden we zoveel mogelijk zichtbaar. We richten ons op de authenticiteit van de dorpskern, gecombineerd met aanwezigheid van dagelijkse voorzieningen. De bestaande ruimtelijke karakteristiek is uitgangspunt.

We zien kansen voor synergie in het verbinden van Bleiswijk met het buitengebied rond de Rottemeren, zowel voor bewoners als voor bezoekers. De nabijheid van het centrum bij het recreatiegebied maakt het centrum een aantrekkelijke plek voor voorzieningen die dienstbaar zijn aan het recreatiegebied maar die in het recreatiegebied geen plek kunnen vinden. We zorgen voor een verweving van het omliggende groen en het dorp door het groen vanuit het buitengebied zo ver mogelijk het bebouwde gebied in te trekken. Hierdoor dragen we bij aan een gezonde en klimaatrobuuste leefomgeving.

Bleiswijk heeft tot nu toe een organische groei doorgemaakt, aansluitend op de eigen woningbehoefte. Demografische veranderingen vragen nu echter om een uitbreiding van het woningaanbod. De woningbouwontwikkelingen aan de Lange Vaart en Merenweg bieden kansen om in te spelen op de toekomstige woonwensen van de bestaande inwoners van het dorp en nieuwe doelgroepen aan te trekken voor het behouden en versterken van het huidige voorzieningenniveau.

Aan de noordkant van Bleiswijk ligt de woningbouwlocatie Lange Vaart. Het gebied ten noorden van Lange Vaart houden we open. Aan de zuidkant van de kern ligt de woningbouwlocatie Merenweg. Ontwikkeling van Merenweg vergt echter wel mobiliteitsingrepen aan de N209. De Merenweg is een van de belangrijke groenblauwe ribben tussen woongebied en de Rottemeren. Na de realisatie van deze locaties zal het accent liggen op het verdichten van het bestaande bebouwde gebied.

De ontsluiting aan de zuidzijde van Bleiswijk wordt verbeterd door een nieuwe ontsluiting via de Merenweg en het Merenweggebied te realiseren. Buiten de N209, Merenweg en Lange Vaart vinden geen grootschalige ontwikkelingen plaats om zo de openheid te bewaken.

Figuur 4.7: Koers deelgebied Bleiswijk.

Centrum Bleiswijk

Centrumgebied Bleiswijk Aanloopstraten Centrum Bleiswijk Kernwinkelgebied Centrum Bleiswijk

De voorzieningen in het centrumgebied Bleiswijk richten zich primair op de inwoners in Bleiswijk. Door de toename van het aantal inwoners zal het voorzieningenniveau en de beschikbare openbare ruimte mee moeten groeien. De Plaats is hiervoor een kansrijke plek. Het Kranenburgplein is de meest kansrijke en aantrekkelijke plek om horeca te laten landen om levendigheid te verhogen. Op de parkeerplaats voor de Hazenweg 2 liggen kansen voor meervoudig ruimtegebruik. Denk hierbij aan parkeren of bedrijvigheid op de begane grond met daarboven woonruimtes. De auto rijdt nu dwars door het centrum. Deze route moet autolouwer gemaakt worden.

Hierbij moet rekening gehouden worden met de gewenste groenblauwe rib die vanaf het centrum van Bleiswijk via de Kooilaan naar het Rottemeregebied moet gaan lopen.

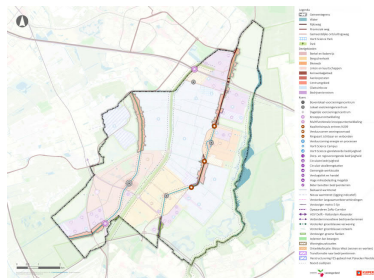
Figuur 4.8: Koers centrum Bleiswijk.

4.3. Linten

4.3.1. Introductie

De linten zijn de historische ontginningsassen waarlangs Lansingerland zich heeft ontwikkeld. De historische linten zijn van groot belang voor de ruimtelijke kwaliteit van de gemeente. Ze worden gekenmerkt door een, met name noord-zuidgeoriënteerde, lineaire structuur, begeleid door een watergang en weg, met gemengde functies en hebben vaak een belangrijke ontsluitingsfunctie voor de woonkernen in de gemeente. De bebouwing bestaat uit een mix van historische boerderijen, woonhuizen, bedrijfsgebouwen en nieuwbouwwoningen. Buitengewoon kenmerkend is het asymmetrische dwarsprofiel, dat over vrijwel de hele lengte aanwezig is.

In de linten komen wonen en werken samen. We zorgen dat er ruimte is voor bedrijfsmatige activiteiten, maar borgen ook een gezonde leefomgeving voor de bewoners van de linten. We houden overlast van bedrijfsmatige activiteiten beperkt. Functies met grote verkeer aantrekkende werking zien we liever niet in de linten.

Figuur 4.9: Koers linten.

4.3.2. Algemene koers

Linten

We behouden het typerende karakter van de linten en versterken de ruimtelijke kwaliteit. De historische linten fungeren als identiteitsdrager en houden de ontstaansgeschiedenis van de dorpen afleesbaar. Bovendien zijn de linten de context voor veel monumenten en cultuurhistorisch waardevolle elementen. Tegelijkertijd is de dynamiek aan de linten groot en is veel van de oorspronkelijke open ruimte en bebouwing verdwenen. Het behouden en versterken van de ruimtelijke kwaliteiten en passendheid binnen de gebiedsidentiteit krijgt hier prioriteit, om te voorkomen dat deze voor Lansingerland kenmerkende structuren verdwijnen.

We spelen in op de diversiteit tussen de linten en sturen op het specifieke karakter per deelgebied binnen de linten. We zetten in op het behoud van de landschappelijke kenmerken. Ze worden gekenmerkt door de hoger liggende vaart met bruggen, weg, bebouwing en daarachter de lager liggende droogmakerijen met het kenmerkende geometrische slotenpatroon met tochten. De lineaire vaart blijft altijd als element en structuur herkenbaar. Het lint graven we niet af.

Om de beperkte ruimte langs de linten efficiënt en hoogwaardig in te zetten, gaan we slim om met ruimte. Meer ruimte toekennen aan verkeersfuncties heeft hier een lage prioriteit. We zetten in op een groenblauwe beleving.

We behouden het gemengde milieu van wonen, werken en groenblauw, en houden rekening met deze functies bij de toe te kennen milieuactiviteiten. Mits passend blijft het areaal werklocaties langs de linten behouden, tenzij er een ruimtelijke kwaliteitsslag gemaakt kan worden. Nieuwe initiatieven voor tweede-lijnsbebouwing 'geplakt' aan de linten, zoals woonwijken, staan we in principe niet verder toe. Bebouwing is georiënteerd op het lint. Het behouden van de bestaande functies krijgt hier prioriteit. Voorbeelden van activiteiten die op de linten kunnen plaatsvinden zijn: dorp- en regioverzorgende bedrijven, vrijetijdsvoorzieningen/Leisure, perifere detailhandel, maatschappelijke voorzieningen en wonen. Dit geldt evenwel niet voor de circa 40 woningen die op basis van de zogeheten Ruimte voor Ruimte regeling aan de westkant van de (verlengde) Noordersingel gerealiseerd kunnen worden. Deze regeling is in samenwerking met de provincie vormgegeven en reeds planologisch vastgelegd.

Huidige horeca blijft behouden, we laten geen nieuwe vestigingen toe. Voor bestaande horeca is het wel mogelijk om de locatie te optimaliseren.

Het toevoegen van nieuwe bedrijvigheid heeft een lage prioriteit.

We behouden ons groenblauwe netwerk ook langs de linten. Het toevoegen van bebouwing kan alleen als de balans tussen open en bebouwde delen gelijk blijft. We combineren een betere klimaatadaptiviteit met een gezonde, groene omgeving die goed verbonden is met het buitengebied.

Het behouden van de ruimtelijke kenmerken van het lint en het groenblauwe netwerk langs de linten krijgt een hoge prioriteit.

4.3.3. Deelgebieden

Lint Berkel-Rodenrijs

Rodenrijs

Rodenrijs

Aan de zuidkant van Rodenrijs loopt de Rodenrijseweg door tot aan de Oude Bovendijk. Parallel aan dit lint loopt de Zuidersingel. De kavels aan weerszijden van deze wegen zijn in de loop der jaren bebouwd met grotendeels vrijstaande woningen. We behouden het karakter van het lint met daaraan gekoppeld het achterland. De zuidzijde is onderdeel van onze Groene Flanken, de Vlinderstrik en onderdeel van de Noordrand Rotterdam. We zetten hier in op het groene, landschappelijke karakter en zorgen ervoor dat het lint als onderscheidende structuur herkenbaar blijft in het lager omliggende landschap.

Noordeinde

Noordeinde

Noordeinde ligt tussen Berkel en Rodenrijs en Zoetermeer aan de westzijde van de gemeente Lansingerland. Het lint is ontstaan langs de veendijk van waaruit het landschap ontgonnen werd. Het wordt gekenmerkt door zijn hogere ligging met vaart en weg. Aan de Noordeindseweg is het oorspronkelijke karakter van het lint meer dan op andere plekken behouden. Tegenwoordig kent het lint een gemengde bebouwing van woonhuizen en midden- en kleinbedrijf met relatief veel tussenruimte tussen de bebouwing. Er zijn nog betrekkelijk veel doorzichten op het achterland en er is meer historische, verspreid gelegen bebouwing bewaard gebleven dan in de andere polderlinten. Die tussenruimtes koesteren we. Er is een grote afwisseling tussen bebouwd en onbebouwd door de brede doorzichten en ook de karakteristiek afwisselende (historische) bebouwing is herkenbaar. Parallel aan de Noordeindseweg loopt de Noordersingel als historische 'onderweg'. Hierlangs staan individuele woonhuizen en enkele geschakelde arbeiderswoningen. Een deel daarvan staat dan ook op de gemeentelijke monumentenlijst. De focus ligt hier op het behoud van het kenmerkende karakter van het lint. We zetten ons in om zowel dit ruimtelijke profiel en het karakter evenals de ruimte voor bedrijvigheid en woningbouw te behouden. Voor het gedeelte tussen de Groenzoom en de (verlengde) Noordersingel worden de geldende planologische voorwaarden vanuit de Ruimte voor Ruimte regeling aangehouden en worden dus alleen nieuwe woningen en geen bedrijven toegevoegd.

Lint Bergschenhoek-Bleiswijk

Bergweg-Zuid

Bergweg Zuid

Ten zuiden van Bergschenhoek verbindt de Bergweg-Zuid de woonkern met Rotterdam. Het gedeelte van dit lint tussen de N209 en de A16 bestaat overwegend uit vrijstaande woningen met daarachter bedrijfsbebouwing die door de jaren heen is uitgebreid. Er zijn nog enkele bredere doorzichten vanaf het lint naar het achterland vrij van bebouwing. Dat houden we zo. We sturen erop deze ruimtelijke kenmerken te behouden. Het lint loopt hier dwars door de Noordrand Rotterdam en is met de fietsverbinding door het Triangelpark de verbinding met het recreatiegebied Rottmeren. We sturen hier op de oversteekbaarheid voor recreanten, flora en fauna zodat de groene verbinding met het Rottmerengebied en Midden-Delfland wordt verbeterd.

N209

N209

De N209 volgt grotendeels het oude lint dat Bergschenhoek met Bleiswijk en Kruisweg verbindt. Door de groeiende verkeersfunctie en de ontwikkeling van grootschalige bedrijvigheid langs het noordelijke deel van de weg is het oorspronkelijke profiel van het lint staat ernstig onder druk. Het lint doet dienst als de centrale as tussen Bleiswijk, Bergschenhoek, de A16 en de A12. De weg kampt met capaciteitsproblemen bij de verkeersafwikkeling van de omliggende woonkernen en bedrijventerreinen, alsmede verkeersveiligheidsproblemen. De N209 heeft daarbij als belangrijkste functie om de woonkernen Bergschenhoek en Bleiswijk en de daarin gelegen bedrijventerreinen te ontsluiten op het bovenliggend wegennet. Hoewel de N209 de A16 met de A12 verbindt, is deze verbindende functie ondergeschikt aan de ontsluitende functie voor Lansingerland.

Tussen Bergschenhoek en Bleiswijk zijn we in aanvulling op de reeds voorziene woningbouwprojecten Wolfend, lange Vaart en Merenweg terughoudend met het toevoegen van nieuwe bebouwing en verkeersaantrekkende functies, en gaan we bewust om met de kenmerkende kwaliteiten van het lint. We behouden de functies langs het lint, maar breiden deze niet uit. Aan de noordzijde van het bedrijventerrein Klappolder wordt in het lint geen woonfunctie meer beoogd, zodat het bedrijventerrein beter verbonden kan worden met Hoefweg-Zuid, Bleizo en Prisma. Dit moet meer ruimte voor hogere milieu categorieën op klappolder leiden en biedt tevens ruimte voor een betere verkeersafwikkeling richting de A12.

Buurtschap Kruisweg

Buurtschap Kruisweg

Ten noorden van de A12, tussen Moerkapelle en Zoetermeer, ligt het buurtschap Kruisweg. Het buurtschap ligt midden in het Zuid-Hollandse landschap en kent een actieve bewonersgemeenschap. We zetten in op het behoud van het karakter van het historische lintdorp. Dat houdt in dat we geen tweedelijnsbebouwing toestaan, en het karakteristieke agrarische landschap openhouden. We zijn terughoudend met het toestaan van nieuwe bijzondere milieuovertredingen. We zien in de nabije toekomst geen kansen voor substantiële woningbouw.

Buurtschap Rotte

Buurtschap Rotte

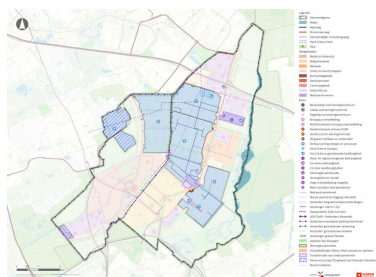
Lintdorp de Rotte wordt besproken in deelgebied 'Groene Flanken'.

4.4. Glastuinbouw

4.4.1. Introductie

Glastuinbouwbedrijven uit Lansingerland vervullen een grote rol in de veredeling van en wereldhandel in groenten, fruit, bloemen en planten. Om die reden zit Wageningen University en Research Center, het meest toonaangevende tuinbouwinstituut ter wereld, in onze gemeente. De clustering van innovatieve bedrijven en kennis heeft geleid tot een sterk kennisnetwerk voor het hele (glas)tuinbouwcomplex. Het Horti Science park met de WUR en Delphy, meerdere wereldmarktleiders (Anthura, Bayer Crop Science en Koppert Biological Systems) en diverse andere toonaangevende glastuinbouwbedrijven genieten internationaal veel aanzien vanwege hun innovatieve producten en diensten.

De glastuinbouwgebieden zijn de plekken in de gemeente waar we milieubelastende activiteiten proberen te centreren. Dit kan een hogere milieubelasting dan in de rest van de gemeente tot gevolg hebben. Dit mag echter niet ten kosten gaan van de gezonde leefomgeving in Lansingerland. We wegen altijd het effect van deze activiteiten op aangrenzende gebieden af en beschermen de kwaliteit van de leefomgeving van deze aangrenzende gebieden. Waar mogelijk verminderen we lichtemissie vanuit de glastuinbouw.

Figuur 4.10: Koers glastuinbouw.

4.4.2. Algemene koers

Glastuinbouw

We versterken de innovatiekracht van het Horti Science cluster. We kiezen voor kwaliteit boven kwantiteit bij toekomstige ontwikkelingen in de glastuinbouw. Hierbij gaat het om zowel ruimtelijke kwaliteit als innovatieve economische kwaliteit. We versterken het Horti Science Park en stimuleren samenwerking met de andere Horti Science clusters in de regio. Horti Science heeft in dit gebied een hoge prioriteit.

Lansingerland excelleert als internationale hotspot voor innovatie en toepassingsgericht onderzoek in de Greenport.

Ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden vormen hierin een innovatief ecosysteem waarin mensen samenwerken aan innovatieve oplossingen voor economische en maatschappelijke opgaven. Zo wordt de economie in de breedte versterkt, nemen werkgelegenheid, inkomen en welzijn in de regio toe en wordt Lansingerland ondernemender en duurzamer. We geven in dit gebied een hoge prioriteit aan innovatieve economie.

We stimuleren het herstructureren of transformeren van verouderde kassengebieden. We stimuleren de verduurzaming van de glastuinbouw en streven naar een klimaatneutrale sector in 2040. We stimuleren ondernemers om slim ruimte te combineren voor glastuinbouw en energieopwekking, zoals zonnepanelen op waterbassins en bedrijfsgebouwen bij kassen. We stimuleren en handhaven het verhogen van de bodem- en waterkwaliteit, het verlagen van de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen en de vermindering van lichtvervuiling. We breiden het warmtenet in het glastuinbouwgebied uit. Ook in de glastuinbouwgebieden is de drukte in de (openbare) ondergrond, net als in de gebouwde omgeving, groot. Daarom kijken we samen met de ontwikkelaars van warmtenetten naar de mogelijkheden. De energietransitie krijgt in het glastuinbouwgebied een hoge prioriteit.

We versterken de groenblauwe verbindingen in het gebied om ecologische schakels aan te leggen en hittestress tegen te gaan. We creëren recreatieve fietsroutes door de kassengebieden tussen de kernen en de groene flanken die de glastuinbouwbeleving versterken. Natuur en landschap krijgen in dit gebied een gemiddelde prioriteit.

We verbinden het Horti Science Park ruimtelijk en functioneel met het ov-knooppunt bij Bleizo-West. We stimuleren het gebruik van deelfietsen rond mobiliteitshubs en ov-haltes, aangevuld door emissieloze voertuigen. Door in te zetten op synergie kan het multifunctionele knooppunt Bleizo-West als een katalysator werken voor de ontwikkeling van de directe omgeving. Ook stimuleren we de omschakeling naar duurzame logistiek. Duurzame mobiliteit heeft hier een gemiddelde prioriteit.

We faciliteren huisvesting voor arbeidsmigranten in de glastuinbouwsector dicht bij hun werk. We zorgen dat deze huisvesting goed is ontsloten op regionale voorzieningen en mobiliteitsknooppunten. Huisvesting heeft in deze gebieden een gemiddelde prioriteit.

4.4.3. Deelgebieden

Horti Science Park

Horti Science Park

Het Horti Science Park vormt het fundament van het Horti Science cluster en speelt een leidende rol in de innovatie van de glastuinbouwsector. Vanuit dit ankerpunt verspreiden innovaties en ideeën zich. Om het kennisecosysteem in Lansingerland te bevorderen is het doorontwikkelen van het Horti Science Park noodzakelijk. Het Horti Science Innovation Center onderscheidt zich door een unieke combinatie van plantkennis, technische expertise en ondernemerschap. Het Horti Science Park vormt het fundament van het Horti Science cluster en speelt een leidende rol in de innovatie van de glastuinbouwsector. Vanuit dit ankerpunt verspreiden innovaties en ideeën zich. Om het kennisecosysteem in Lansingerland te bevorderen is het doorontwikkelen van het Horti Science Park noodzakelijk. Het Horti Science Innovation Center onderscheidt zich door een unieke combinatie van plantkennis, technische expertise en ondernemerschap.

Noordpolder

Noordpolder

De Noordpolder ligt ten oosten van de Noordeindseweg, ten noorden van de kern Berkel en Rodenrijs. Het is de diepst gelegen polder in het Hoogheemraadschap van Delfland. De Noordpolder is toekomstbestendig door ontwikkeling van een polderbreed warmtenet.

We faciliteren opschaling van de bestaande kassen om de verkaveling te optimaliseren. Bij toekomstige ontwikkelingen in de Noordpolder houden we rekening met de potentie en kansen die de ZoRo-corridor biedt en zijn we ons bewust van de cultuurhistorische sloot- en verkavelingsstructuren.

Overbuurtse polder

Overbuurtse polder

De Overbuurtse polder ligt tussen de Noordpolder en de Klappolder ten noorden van Bergschenhoek. De hogesnelheidslijn-zuid doorkruist het gebied. Ten noorden van het gebied ligt het Horti Science Park. Het opwaarderen van de B3hoek-leiding tot een duurzaam warmtenet geeft de Overbuurtse polder Zuid een sterkere uitgangspositie richting de toekomst. Samen met het verbeteren van de kavelstructuur en het robuuster inrichten van het (gezamenlijke) wateropslagsysteem maakt dit de Overbuurtse polder Zuid een toekomstbestendig kassengebied. Bovendien zetten we in dit gebied in op het creëren van hoogwaardige recreatieve fietsroutes in groenblauwe ribben die de woonkernen verbinden met de groengebieden

en de ZoRo-corridor. Het versterken van de beleving van het glastuinbouwgebied is hierbij een belangrijke waarde.

Warmoeziersweg

Warmoeziersweg Transformatie naar bedrijventerrein

De Warmoeziersweg loopt ten noorden van Bergschenhoek parallel aan de kern. Langs de Warmoeziersweg liggen kansen voor het versterken van de groenblauwe verbinding tussen de Landscheiding en het Landschapspark De Rotte, als ecologische schakel en als recreatieve fietsroute.

We faciliteren de transformatie naar bedrijvigheid met ruimte voor bedrijven met hogere milieubelasting in het oostelijke deel van de Warmoeziersweg om hiermee de rest van de polder toekomstbestendig te maken. Dit mag echter niet ten koste gaan van de gezonde leefomgeving in Lansingerland. We wegen dan ook altijd het effect van deze activiteiten op aangrenzende (woon)gebieden af en beschermen de kwaliteit van de leefomgeving, de bereikbaarheid en de (verkeers)veiligheid van deze aangrenzende gebieden. Zware industrie (vergelijkbaar met milieucategorie 5 en 6) is uitgesloten. Bij het inpassen van nieuwe bedrijvigheid is de handreiking van de VNG rondom milieuzoneringen leidend in het uitwerken van onderliggende beleidsstukken (omgevingsprogramma, omgevingsplan). De gemeente heeft een faciliterende rol en gaat niet over tot onteigening van woningen of bedrijven. Het opwaarderen van het warmtenet en het robuuster inrichten van het gezamenlijke wateropslagsysteem speelt hier een belangrijke rol. Tussen de bedrijven in het transformatiegebied en de woningen langs de Jacob Marislaan en Oosteindseweg willen we de groenstructuur versterken met een groene buffer.

Leeuwenhoekweg/Oosteindsepolder

Leeuwenhoekweg-Oosteindsepolder

Ten oosten van de kern Bergschenhoek ligt het glastuinbouwgebied Oosteindsepolder/Leeuwenhoekweg. Het gebied ligt tussen Bergschenhoek en de groene flanken van de Rottemeren.

We faciliteren de revitalisatie van de Oosteindsepolder door de verduurzaming van het warmtenet. Waar mogelijk bieden we ruimte aan (gezamenlijke) wateropslag.

Chrysantenweg

Chrysantenweg Transformatie naar bedrijventerrein

Ten zuiden van het bedrijventerrein Klappolder aan de A12 ligt de Chrysantenweg, een kleiner kassengebied met relatief verouderde glastuinbouwbedrijven.

De kleine omvang van de glastuinbouw polder maakt revitaliseren onmogelijk. Daarom transformeren we het gebied naar circulaire Horti Science gerelateerde bedrijvigheid met mogelijkheden voor een hoger milieubelasting. Zo versterken we de rest van het Horti Science Cluster. Dit mag echter niet ten koste gaan van de gezonde leefomgeving in Lansingerland. We wegen dan ook altijd het effect van deze activiteiten op aangrenzende gebieden af en beschermen de kwaliteit van de leefomgeving, de bereikbaarheid en de (verkeers-)veiligheid van deze aangrenzende gebieden. Zware industrie (vergelijkbaar met milieucategorie 5 en 6) is uitgesloten. De gemeente heeft een faciliterende rol en gaat niet over tot onteigening van woningen of bedrijven. Bij het inpassen van nieuwe bedrijvigheid is de handreiking van de VNG rondom milieuzoneringen leidend in het uitwerken van onderliggende beleidsstukken (omgevingsprogramma, omgevingsplan). Zo versterken we de rest van het Horti Science Cluster. Voor de transformatie van het gebied is een betere verbinding naar de A12 nodig. We kijken daarbij ook of we bij kunnen dragen aan de groenblauwe ribben.

FES-gebied/Kleihoogt

FES-gebied-Kleihoogt Herstructurering glastuinbouwgebied

Het FES-gebied is een glastuinbouwgebied tussen Berkel en Rodenrijs en Pijnacker. Het gebied ligt midden in de Groenzoom en omvat vooral verouderde glastuinbouwbedrijven.

De ontoereikende verkaveling is een knelpunt voor de glastuinbouw polder FES-Gebied. We faciliteren de herstructurering van het gebied, met aandacht voor een duurzaam warmtenet. Waar mogelijk bieden we ruimte aan (gezamenlijke) wateropslag. Hierbij ontstaat ruimte voor o.a. opschaling van de glastuinbouwgebieden en Horti Science gerelateerde bedrijven. Daarbij respecteren we de cultuurhistorische

waarden die de Kleihoogt met steilrand bevat. Bij ruimtelijke ontwikkelingen houden we ook rekening met de ligging midden in de Groenzoom.

Molenweg

Molenweg Transformatie naar bedrijventerrein

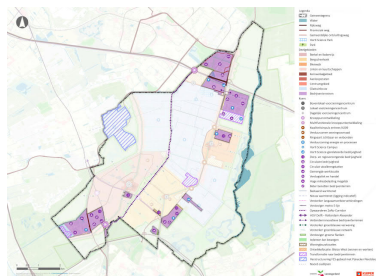
Molenweg is een klein kassengebied in het meest zuidoostelijke puntje van de gemeente, grenzend aan bedrijvenpark Oudeland. We verkennen in het omgevingsprogramma Economie de mogelijkheden van transformatie naar Horti Science gerelateerde bedrijvigheid. Dit mag echter niet ten koste gaan van de gezonde leefomgeving in Lansingerland. We wegen dan ook altijd het effect van deze activiteiten op aangrenzende gebieden af en beschermen de kwaliteit van de leefomgeving, de bereikbaarheid en de (verkeers-)veiligheid van deze aangrenzende gebieden. Zware industrie (vergelijkbaar met milieucategorie 5 en 6) is uitgesloten. Bij het inpassen van nieuwe bedrijvigheid is de handreiking van de VNG rondom milieuzonerings leidend in het uitwerken van onderliggende beleidsstukken (omgevingsprogramma, omgevingsplan). De gemeente heeft een faciliterende rol en gaat niet over tot onteigening van woningen of bedrijven. Transformatie naar een andere vorm van bedrijvigheid is niet mogelijk totdat het omgevingsprogramma Economie is vastgesteld waarin de verkenning is uitgewerkt.

4.5. Bedrijventerreinen

4.5.1. Introductie

Lansingerland heeft een krachtig bedrijfsleven dankzij onder andere de aanwezigheid van verschillende regionale bedrijventerreinen, een logistiek cluster en meerdere kleine en grote terreinen met een lokale en regionale functie zoals Leeuwenhoekweg, Hoefslag en Klappolder. Lokale ondernemers zijn hier uitgegroeid tot innovatieve wereldspelers.

De bedrijventerreinen zijn de plekken in de gemeente waar we milieubelastende activiteiten proberen te centreren. Dit kan een hogere milieubelasting dan in de rest van de gemeente tot gevolg hebben. Dit mag echter niet ten koste gaan van de gezonde leefomgeving in Lansingerland. We wegen altijd het effect van deze activiteiten op aangrenzende gebieden af en beschermen de kwaliteit van de leefomgeving van deze aangrenzende gebieden.

Figuur 4.11: Koers bedrijventerreinen.

4.5.2. Algemene koers

Bedrijventerreinen

Op bedrijventerreinen vestigen zich primair bedrijven met hoge milieubelastende activiteiten. Indien een woonwijk grenst aan bedrijventerrein kunnen op de grens meer mengbare activiteiten plaatsvinden.

We revitaliseren en herstructureren verouderde bedrijventerreinen en zetten in op beter benutten., zoals Warmoeziersweg, Klappolder en Spoorhaven. We bouwen voort op bestaande structuren en sturen op het realiseren van een geschikte kavelstructuur voor nieuwe bedrijven.

Wij ondersteunen gebiedsorganisaties van bedrijventerreinen die aan de slag willen met verduurzamen, het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving en de verblijfskwaliteit, het versterken van ecologische verbindingen, en het klimaatadaptief en natuurinclusief maken van de gebouwen en de omgeving om de effecten van wateroverlast, hittestress en droogte te beperken. Ruimtelijke kwaliteit heeft hier een gemiddelde prioriteit.

We verdichten rondom HOV, ook wanneer het gaat om bedrijvigheid. We zetten in op een verhoging van de arbeidsintensiteit rond HOV-lijnen en -knooppunten. Bovendien versterken we de HOV-verbindingen in de gemeente, waardoor de bereikbaarheid verbetert. Duurzame mobiliteit heeft hier een gemiddelde prioriteit.

Om de mobiliteitstransitie op gang te krijgen, houden we ook voor de bedrijventerreinen STOMP als leidend principe op aan. Op lokale bedrijventerreinen versterken we het fietsnetwerk en stimuleren we het aanbod van deelfietsen. Hiermee dragen we ook bij aan de gezondheid van onze inwoners en aan de leefbaarheid van de wijken. We koppelen dit aanbod expliciet aan de knooppunten langs HOV-lijnen in de gemeente. Op regionale bedrijventerreinen faciliteert de weginrichting in de eerste plaats de logistieke bedrijvigheid. We werken samen met grote bedrijven bij het aanbod van mobiliteitsoplossingen om het woon/werkvervoer te verduurzamen, zoals het faciliteren van gedeeld vervoer vanaf mobiliteitshubs.

Slim omgaan met het elektriciteitsnetwerk en het energieverbruik zal in de toekomst meer ruimte vragen en is een randvoorwaarde voor het goed functioneren van bedrijventerreinen. We stimuleren ondernemers om slim ruimte te combineren voor energieopwekking op bedrijfsgebouwen, zoals zonnepanelen op daken. We stimuleren ondernemers bovendien om samen te werken op het gebied van energie en mobiliteit, bijvoorbeeld voor de aanleg van smart energy hubs en logistieke laadstations.

We stimuleren en handhaven het verbeteren van de luchtkwaliteit en de vermindering van lichtvervuiling. De energietransitie krijgt op bedrijventerreinen een hoge prioriteit.

We besteden extra aandacht aan bedrijventerreinen die nabij woongebieden zijn gelegen of zijn komen te liggen door de ontwikkeling van de dorpskernen. Op de grens tussen bedrijventerrein en woonwijk kunnen meer mengbare activiteiten plaatsvinden. Deze plekken zijn ook geschikt voor activiteiten die de kracht en de leefbaarheid van de woonwijken versterken. Waar nodig sturen we op het gewenste type bedrijvigheid in deze gebieden.

4.5.3. Deelgebieden

Prisma

Prisma

Bedrijventerrein Prisma ligt ten noorden van de A12, aan de oostgrens van Zoetermeer. Op dit terrein zijn vooral bedrijven in de logistiek, transport en distributie gevestigd.

Het bedrijventerrein Prisma kenmerkt zich door grootschalige bedrijvigheid. Door de ligging aan in de A12-corridor is het bedrijventerrein een gunstige locatie voor zowel lokale als regionale bedrijven.

Prisma huisvest enkele grote namen in de logistiek en distributie. Naast grote retailers zijn er tal van middelgrote logistieke bedrijven en groothandels actief op dit terrein, waardoor het zowel regionaal als nationaal een belangrijk knooppunt is voor de distributie van goederen. In het oosten van Prisma ligt een fastfood cluster dat zowel lokale consumenten als reizigers van de A12 aantrekt.

Hoewel het terrein grotendeels ontwikkeld is, zijn er nog open ruimtes aanwezig. Deze open ruimtes bieden mogelijkheden voor beter benutten, om te schuiven en het huidige profiel van Prisma te versterken. Met name grootschalige (vers)logistiek, groothandel en (boven) lokale logistiek kunnen hier uitbreiden.

We onderzoeken of er specifieke voorzieningen kunnen uitbreiden die ondersteunend zijn aan de gevestigde bedrijven. Ook onderzoeken we de toekomstige ruimtevraag voor het parkeren van, en het elektrisch laden voor vrachtwagens. Over het bedrijventerrein zijn twee fietsroutes gepland die de woongebieden Lansingerland en Zoetermeer met elkaar verbinden. Ook voor de bereikbaarheid van de bedrijven en sportvoorzieningen op het bedrijventerrein zijn deze van belang.

Klappolder

Klappolder

Bedrijventerrein Klappolder ligt ten noorden van Bleiswijk, tussen de N209, de A12 en de Rotte. Voorheen waren hier de groente- en bloemenveiling gesitueerd. Deze gronden zijn opnieuw in de markt gebracht.

Klappolder bestaat uit drie gebieden: Greenparc, ULCA12 en de Chrysantenweg^[1]. Op Greenparc en ULCA12 staan grootschalige panden met een hoogwaardige uitstraling en een goede landschappelijke inpassing. Het gebied heeft geen ondernemersvereniging noch een BIZ. Het is een VVE met eigen beheer van de

gehele buitenruimte. Het ontwikkelperspectief voor dit gebied is: verslogistiek, circulaire maakindustrie en Horti Science-gerelateerde bedrijvigheid. Het bedrijventerrein is geschikt voor bedrijven met een hogere milieubelasting.

We onderzoeken of er specifieke voorzieningen kunnen uitbreiden die ondersteunend zijn aan de gevestigde bedrijven. Ook stimuleren we de aanleg van een laadstation voor elektrische vrachtwagens en een smart energy hub. De gebieden in Klappolder werken in synergie met bedrijventerreinen Prisma, Hoefweg-Zuid, Bleizo-Oost en het Horti Science Park. Het beter verbinden van deze gebieden vergroot de kennisuitwisseling en het innovatievermogen van de bedrijvenclusters. We onderzoeken hoe we deze gebieden fysiek beter met elkaar kunnen verbinden, waarbij we ook de mogelijkheden voor beter ov meenemen.

[1] *Ontwikkelperspectief Chrysantenweg is ook opgenomen onder 4.4.3, deelgebied glastuinbouw*

Hoefweg-Zuid/Bleizo-Oost

Hoefweg Zuid-BleiZo Oost

Dit bedrijventerrein is strategisch gelegen ten zuiden van de A12 en staat bekend om zijn grootschalige panden en focus op geautomatiseerde logistiek. Dit gebied is het zoekgebied voor de realisatie van een converterstation om op zee opgewekte windenergie aan te laten landen (Programma VAWOZ)^[1]. Het is ook geschikt voor de vestiging van een smart energy hub en een laadstation voor elektrische vrachtwagens. Op dit bedrijventerrein is ook ruimte voor Horti Science gerelateerde bedrijvigheid.

[1] *Programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee 2031-2040: Ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG)-2024*

Bleizo-West

BleiZo-West

Zie hiervoor het perspectief beschreven onder de paragraaf 4.7. Multifunctionele knooppunten.

Hoefslag

Hoefslag

In het noorden van de kern Bleiswijk, omringd door woonwijken, ligt bedrijventerrein De Hoefslag. Het is een bedrijventerrein waar primair lokale MKB'ers zijn gevestigd. Als dorp- en regio verzorgend bedrijventerrein speelt De Hoefslag een belangrijke rol in het voorzien van lokale behoeften en het ondersteunen van de lokale economie. Bedrijven op dit terrein zijn gericht op het leveren van goederen en diensten die essentieel zijn voor de lokale gemeenschap, zoals perifere detailhandel, bouw, ambachtelijke productie en zakelijke dienstverlening.

Het bedrijventerrein is aan alle zijden omringd door woningen. Er zijn mogelijkheden om de bestaande ruimte binnen het bedrijventerrein beter te benutten. Het verouderde vrachtautoparkeerterrein biedt mogelijkheden. Daarvoor onderzoeken we of het vrachtautoparkeerterrein uit de kern Bleiswijk naar bedrijventerreinen rondom de A16/A12 uitgeplaatst kan worden en of deze voor alle bedrijventerreinen met (vers)logistieke functie rondom het hoofdwegennet uitgebreid kan worden.

Leeuwenakker/Bosland

Leeuwenakker-Bosland

Bedrijventerrein Bosland ligt midden in het glastuinbouwgebied Leeuwenakker in de Oosteindsepolder. Voor het gebied Bosland en omgeving zetten we in op glastuinbouw en glastuinbouw gerelateerde bedrijvigheid. De zware milieucategorie bedrijvigheid is uit het gebied verdwenen en maakt plaats voor de verdere ontwikkeling van glastuinbouw gerelateerde bedrijvigheid in de entreezone en glastuinbouw op de achterliggende percelen.

Het gebied tussen de Leeuwenhoekweg, het fietspad tussen de Hoekendseweg en Anthony Lionweg, de Limiettocht tot de laatste niet-woonperceel aan de Hoeksekade/Hoeksehof is bestemd als glastuinbouw. In de praktijk zijn veel glastuinbouwbedrijven doorontwikkeld tot reguliere bedrijven. We zien hier kansen om dit gebied te transformeren naar een bedrijventerrein ten behoeve van glastuinbouw gerelateerde bedrijvigheid. Mogelijk is dit terrein ook geschikt voor een zonnepark.

Weg en Land/Leeuwenhoekweg

Weg en Land-Leeuwenhoekweg

Dit gemengde bedrijventerrein ligt ten oosten van Bergschenhoek. Op dit bedrijventerrein zal het nieuwe Grondstoffen Inzamelstation (GIS) worden gevestigd. Het is een bedrijventerrein waar primair lokale dorp- en regioverzorgende MKB (zakelijke dienstverlening, perifere detailhandel en bouw) is gevestigd. Als dorp- en regioverzorgende bedrijventerreinen spelen Weg en Land en Leeuwenhoekweg een belangrijke rol in het voorzien van lokale behoeften en het ondersteunen van de lokale economie. Bedrijven op deze terreinen zijn gericht op het leveren van goederen en diensten die essentieel zijn voor de lokale gemeenschap, zoals perifere detailhandel, ambachtelijke productie en zakelijke dienstverlening. We onderzoeken welke beter benutten-potentie hier aanwezig is.

Berkelsepoort

Berkelsepoort

Midden in de kern Berkel en Rodenrijs, niet ver van het centrum, ligt bedrijventerrein Berkelsepoort. Dit terrein biedt een mix van kleine en middelgrote dorp- en regioverzorgende bedrijven samen met perifere detailhandelszaken. Ook de brandweerkazerne is op dit bedrijventerrein gevestigd. De bereikbaarheid van dit bedrijventerrein behoeft verbetering, met name voor de fiets.

Boterdorpseweg

Boterdorpseweg

Het bedrijventerrein Boterdorpseweg ligt aan de gelijknamige weg, omringd door de woonwijken van Bergschenhoek. Met de ontwikkeling van Wilderszijde ligt dit bedrijventerrein steeds meer midden in de woonkern. Dit bedrijventerrein is geschikt voor de vestiging van dorp- en regioverzorgende bedrijven.

Bergweg-Zuid

Bedrijfslocatie Bergweg Zuid

Bedrijfslocatie Bergweg-Zuid is deel van het lint Bergschenhoek aan de grens met Rotterdam, en biedt plek aan gemengde bedrijvigheid.

De locatie ligt in een gebied dat getransformeerd wordt naar natuur- en recreatiegebied, het Triangelpark. Daarin kan de bedrijvenlocatie, zoals het nu is, blijven. De contour van de bedrijvenlocatie wordt niet uitgebreid.

Rodenrijs

Bedrijventerrein Rodenrijs

Bedrijvenpark Rodenrijs ligt aan de gelijknamige kern, tussen de E-lijn van de Rotterdamse metro en de N471. De ondernemers op dit bedrijvenpark zijn verenigd in een BIZ. Vanwege de nabije ligging van metrostation Rodenrijs is dit bedrijventerrein geschikt voor bedrijven met een hoog aantal arbeidsplaatsen. Dit is een locatie waar we als eerste inzetten op beter benutten. Het noordelijke deel is geschikt voor perifere detailhandel en dorp- en regio verzorgende bedrijven.

Oudeland

Oudeland

Bedrijventerrein Oudeland ligt in het zuidwesten van de gemeente, aan de N471. Dit terrein ligt centraal tussen de gemeenten Delft en Rotterdam in. Het bedrijvenpark Oudeland is gebouwd rond de historische boerderij Koot en kenmerkt zich door grootschalige bedrijvigheid. Door de ligging aan de N471 naar de A16 is het bedrijvenpark een gunstige locatie voor zowel lokale als regionale bedrijven. Oudeland huisvest grote bedrijven in de logistiek en distributie. Om te voorzien in de groeiende behoefte en de gunstige ligging met betrekking tot geluids- en bereikbaarheidsnormen, zien we hier kansen voor de vestiging van een padelcentrum met een regionaal verzorgings-gebied. Ook onderzoeken we de toekomstige ruimtevraag voor elektrisch laden voor vrachtwagens en stimuleren we de oprichting van een smart energy hub.

Spoorhaven

Spoorhaven

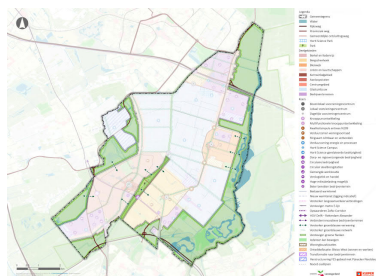
Zie hiervoor het perspectief beschreven onder de paragraaf 4.7. Multifunctionele knooppunten.

4.6. Groene flanken

4.6.1. Introductie

Aan de randen van de gemeente zijn omvangrijke open en groene gebieden aaneengeschaald. Deze groenstructuren worden gekoesterd en mogen dan ook niet aangetast worden door nieuwe ontwikkelingen. De openheid van deze gebieden wordt zoveel mogelijk in stand gehouden. De Rotte in het Rottemeren-gebied loopt van noord naar zuid en vormt de oostelijke gemeentegrens. Het Rottemerengebied maakt deel uit van Landschapspark De Rotte, hier hebben zich veel ecologische kwaliteiten kunnen ontwikkelen. Hierdoor is het hele gebied in potentie één grote ecologische verbinding is geworden. Tegelijkertijd staan de natuurwaarden in het gebied onder druk door de toegenomen recreatiebehoefte. De balans tussen natuur en recreatie behoeft hier daarom continue aandacht. De Groenzoom met de Bergboezem zijn ontstaan als onderdeel van de Groenblauwe Slinger, het groene natuur- en recreatiegebied dat nu onderdeel is van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland, en vormen de westelijke flank van de gemeente. In de Groenzoom heeft de ontwikkeling van natuur, naast de waterbergende functie van het gebied, de hoogste prioriteit. Zowel de oostelijke als westelijke flank zorgen voor een verbinding tussen het Groene Hart en Midden-Delfland. De Landscheiding met het Annie M.G. Schmidtpark ligt aan de Landscheiding en is de centrale groene as van onze gemeente. Aan de zuidzijde van de gemeente maken de Vlinderstrik, Park de Polder en het Triangelpark deel uit van respectievelijk de Schiebroekse en Boterdorpse polder. De polders liggen deels in Rotterdam en vormen de zuidelijke flank. Dit gebied staat ook wel bekend als de Noordrand Rotterdam, maar voor Lansingerland is het de Zuidrand. De Zuidrand Lansingerland verbindt de oostelijke en westelijke flank en de centrale as. De verbinding tussen deze flanken in het noorden van de gemeente wordt gerealiseerd door oostwestverbindingen, de ribben.

In de groene flanken verwachten we een zo rustig mogelijke omgeving met schone lucht, waar onze inwoners kunnen ontspannen in de natuur. In de gebieden gericht op intensieve recreatie is er meer ruimte voor geluid van recreatieve activiteiten. De invloed van milieubelastende activiteiten op de groene flanken willen we zo veel mogelijk beperken.

Figuur 4.12: Koers groene flanken.

4.6.2. Algemene koers

Groene Flanken

Het onderscheidende karakter van de vier gebieden Rottemeren, Groenzoom, Zuidrand Lansingerland en het Annie M.G. Schmidtpark moet behouden en versterkt worden. Tegelijkertijd worden de gebieden met elkaar, de woonkernen en de omliggende regio verbonden door een fijnmazig netwerk van wandel-, fiets-, water- en ecologische verbindingen, waaronder de metropolitane fietsroutes. De Rottemeren is een centrale schakel in de groenblauwe structuur van de stedelijke regio.

We versterken ons groenblauwe netwerk. Waar mogelijk zoeken we kleinschalige verbindingen door het glastuinbouwgebied. We combineren zo een betere klimaatadaptiviteit met een gezonde, groene omgeving die goed verbonden is met de kernen. We behouden de rust en de ruimte, en versterken de ervaring van de diversiteit van het landschap. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar het beschermen, versterken en ontwikkelen van boomstructuren. In de aanleg, het beheer en onderhoud van het groenblauwe netwerk zetten we in op een hoge biodiversiteit. Ook zetten we in op zogenaamde stepping stones: grotere verblijfsplekken in een verbinding die als tijdelijke verblijfplaats dienen voor soorten die aan het migreren

zijn van het ene naar het andere kerngebied. Tot slot biedt het groen in en rond de dorpskernen veel ecologische potentie. Er is de afgelopen jaren een transitie ingezet richting natuurvriendelijk beheer en vergroening van de directe leefomgeving. Veel plant- en diersoorten vinden hier hun plek. Deze transitie zetten we de komende jaren door.

We houden STOMP aan als leidend principe in de mobiliteit, ook op in het buitengebied. We stimuleren het aanbod van deelfietsen en deelvervoer op recreatieve hotspots. Bovendien stimuleren we recreanten in het gebruik van het ov of de fiets bij het bezoeken van de groene flanken van de gemeente. Hiertoe richten we ontvangstplekken en mobiliteitshubs in. We zetten daarbij in op groene, goed toegankelijke haltes. Duurzame mobiliteit heeft in deze gebieden een gemiddelde prioriteit.

We stimuleren waar mogelijk de ontwikkeling van openbaar toegankelijke groene recreatieve locaties in het buitengebied en combineren deze met een versterking van de natuurlijke waarde van de omgeving. We koppelen water expliciet aan recreatief gebruik. We voegen alleen toe wat past binnen het karakter van het gebied. Dit heeft te maken met de ruimtelijke kenmerken, maar ook met de beoogde sfeer.

Horeca en Leisure in de buitengebieden versterkt dag- en verblijfsrecreatie. Het toevoegen, versterken of uitbreiden van horeca in de buitengebieden vergroot de aantrekkelijkheid van dat gebied en kan een impuls geven aan de levensvatbaarheid van de gebieden. In de recreatiegebieden is er een passend aanbod in horeca. Horeca in buitengebieden dient in verschijningsvorm en concept extra kwaliteit toe te voegen aan het landschap of de plek. Het kan zich onderscheiden in identiteit, beleving, menu, prijs of op het gebied van duurzaamheid. Het moet bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving. We zetten ons in om de groene flanken te behouden en te beschermen tegen niet gebied gerelateerde verdere bebouwing.

4.6.3. Deelgebieden

Rottemeren

Landschapspark De Rotte

Landschapspark De Rotte

De Rotte is vanuit historisch perspectief een belangrijke ontginningsas. Het gebied rond de rivier ligt hoger dan zijn omgeving. Dit landschap, midden tussen de gemeenten Lansingerland, Zuidplas en Rotterdam, is voor inwoners uit de omgeving en de regio van belang als recreatieplek om te sporten, te fietsen, te wandelen, te ontspannen en te genieten van water, bijzondere natuur, erfgoed en het polderlandschap. Er wordt ook gewoond en gewerkt. Uitbreiding van het recreatieareaal is hier welkom. Daarbij moet echter zorggedragen worden dat de recreatieve druk het woon- en leefklimaat in en de ecologische functies van het gebied niet aantasten. Bij nieuwe initiatieven dient te worden afgewogen of deze past binnen de sfeer van de genoemde deelgebieden zoals beschreven in het ambitiedocument 'Ontwikkelplan Landschapspark de Rotte'.

De Rottemeren is een centrale schakel in de groenblauwe structuur van de stedelijke regio. Op basis van het plan voor het Landschapspark de Rotte wordt een stevig landschappelijk raamwerk ontwikkeld met de Rotte als blauwe ruggengraat, en groene ribben van lanen, dijken, sloten en tochten haaks daarop. Het recreatief programma wordt versterkt vanuit de invalshoek van bewegen, buiten zijn en sport, passend in het karakter van het gebied. Het gebied bestaat uit 4 zones met verschillende deelgebieden en is hoofdzakelijk toegankelijk voor langzaam verkeer, de auto is te gast. Belangrijke entrees tot het gebied worden herkenbaar gemaakt als groene 'toegangspoorten' met parkeerplaatsen en overstappunten vanuit het openbaar vervoer of maatwerkvervoer naar het langzaamverkeersnetwerk binnen het gebied. We verweven het landschapspark met de groenstructuren van de omliggende kernen. Meer spreiding vanuit het Landschapspark De Rotte met het Lage Bergse Bos en het Hoge Bergse Bos is wenselijk.

Lage en Hoge Bergse Bos/Hoeksepark

Lage en Hoge Bergse Bos-Hoeksepark

Het Lage en Hoge Bergse Bos en het Hoekse Park zijn deelgebieden in zone de Bossen. Het Hoge Bergse Bos is aangelegd op sloop- en bouwpuin uit het naoorlogse Rotterdam langs de oevers van de Rotte. Hierdoor is er een interessant hoogteverschil in het landschap ontstaan. In dit gebied is plek voor verschillende sportactiviteiten, zoals mountainbiken, klimmen en skiën. Het naastgelegen Lage Bergse Bos bestaat vooral uit bos en water en biedt mogelijkheden voor de wandelaar. De verschillende deelgebieden worden beter op elkaar aangesloten door bosontwikkeling en slim bosbeheer.

Het Rottemereengebied ontvangt veel bezoekers van buiten Lansingerland. Voor alles in het recreatiegebied Rottemeren geldt dat hier het recreatieschap Rottemeren het bevoegde gezag is. In dit gebied kan de gemeente Lansingerland geen eigenstandig beleid voeren. Alle initiatieven worden voorgelegd aan het recreatieschap Rottemeren, waarin de gemeente Lansingerland vertegenwoordigd is.

Buurtschap Rotte

Buurtschap Rotte

Rotte is een buurtschap aan de rand van het Lage en Hoge Bergse Bos in de oostelijke groene flank, gelegen aan de gelijknamige rivier. Het buurtschap kent een gemengd milieu bestaande uit overwegend wonen en bedrijvigheid. Om het rustige, cultuurhistorische, natuurrijke karakter van het lintdorp te beschermen, gelden in dit gebied, in overleg met het buurtschap, de milieuwaarden die in de gebiedsindeling passen bij de Groene Flanken. We zetten in op het behouden van het karakter van het buurtschap. We gaan terughoudend om met het toestaan van nieuwe milieubelastende functies.

Rottezoom

Rottezoom

De Rottezoom, het gebied met de open polders ten noorden van de A12, tussen N209 en de Rotte, ligt in de zone Polders. Het gebruik van de polders is overwegend agrarisch (akkerbouw). In het deelgebied Rottezoom werkt de gemeente als deelnemer in de gemeenschappelijke regeling samen met het recreatieschap aan de uitwerking van haar ambities voor een duurzame toekomst voor dit gebied. Net als voor het Hoekse park is hier vanuit de gemeente inzet nodig (mensen en middelen) om samen met provincie, agrariërs en andere stakeholders een verkenning op te stellen die stuurt op een robuuste, ecologische en recreatieve verbinding met het Bentwoud.

Groenblauwe Slinger

Groenzoom

Groenblauwe Slinger

De Groenzoom is een recreatiegebied van 450 hectare dat ligt tussen de gemeenten Lansingerland en Pijnacker-Nootdorp, en dat grenst aan Zoetermeer-Rokkeveen. Het gebied vormt een groene buffer tussen deze kernen en verbindt Midden-Delfland met het Groene Hart. Als onderdeel van de Groenblauwe Slinger heeft het gebied een belangrijke functie in het regionale ecologische netwerk. De ontwikkeling van natuur heeft hier, samen met de waterbergende functie van het gebied, prioriteit. Met wandelpaden, fiets-, kano- en ruiterroutes is het gebied toegankelijk gemaakt voor extensieve recreatie. Ook organiseert Beheercombinatie De Groenzoom regelmatig activiteiten in De Groenzoom. Ontwikkelingen worden alleen toegestaan als het bijdraagt aan het verhogen van de natuurkwaliteit of extensieve recreatie.

Kleihoogt

FES-gebied-Kleihoogt

De Kleihoogt is een gebied in de Groenzoom, onderdeel van BPL Midden-Delfland, met cultuurhistorische waarde. Zichtbaar is hoe de vervening is gestopt bij de aanwezige kleiplateaus en hoe de Kleihoogt als schiereiland omgeven door plassen in stand is gebleven. De Kleihoogt ligt in het gebied dat is aangewezen als FES-gebied. Bij herstructurering van de verouderde kassen is hier ruimte voor het versterken van cultuurhistorische, natuur- en recreatiewaarden (groen en water).

Landscheiding

Landscheiding Noord

Landscheiding Noord

De Landscheiding, of de Lansing, vormt sinds eeuwen de grens tussen waterpeilgebieden. Nu is het de scheiding tussen de Hoogheemraadschappen Delfland en Schieland en Krimpenerwaard en is daarmee, samen met de Rotte, een van de oudste landschappelijke structuren van de gemeente. Op lokaal niveau doet de Landscheiding dienst als buffer tussen de verschillende kernen in de gemeente. Het is een kade waarbij het hoogteverschil nog goed te ervaren is. Op regionaal niveau vormt de lijn een groene, landschappelijke verbindingzone van Rotterdam in het zuiden tot Zoetermeer in het noorden. De Landscheiding

heeft daarmee een belangrijke landschappelijke en cultuurhistorische waarde. We hogen daarom zo weinig mogelijk op en graven zo weinig mogelijk af zodat het profiel herkenbaar blijft. We zetten in op het versterken van de cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten van de Landscheiding binnen en buiten de kernen.

Annie M.G. Schmidtpark

Annie M.G. Schmidtpark

Het deel van de Landscheiding tussen de kernen Berkel en Rodenrijs en Bergschenhoek vormt het Annie M.G. Schmidtpark. Dit park scheidt de twee kernen van elkaar, maar vormt daar tegelijkertijd de groene ruggengraat. Het Annie M.G. Schmidtpark is met name gericht op inwoners van Lansingerland, maar ontvangt ook veel bezoekers van buiten de gemeente. We zetten in op het versterken van de herkenbaarheid van het gebied als gemeentelijk park waar men kan genieten van rust, ruimte, groen, elkaar kan ontmoeten, spelen en bewegen. Dit heeft dan ook prioriteit. We versterken de lineaire structuur van het park, en koesteren de breedte. Daarnaast verbeteren we de verbinding met de woonkernen door het versterken van de groene inprickers in de wijken en het verbeteren van de langzaamverkeersverbindingen naar de wijken.

Ook loopt er een metropolitane fietsroute langs het park, waardoor het park vanaf de fiets goed beleefd kan worden. Bij de ontwikkeling van de ZoRo-corridor geldt dat de HOV-haltes langs het park ontwikkeld worden tot groene entrees tot de kernen. Speciale aandacht gaat hierbij uit naar de verbinding met Berkel centrum en Bergschenhoek.

We zijn zeer terughoudend met toevoegen van functies aan het Annie M.G. Schmidtpark, om verrommeling van het gebied te voorkomen. Nieuwe voorzieningen om te bewegen of te ontmoeten zijn welkom, zolang deze ingepast kunnen worden in het groene, recreatieve karakter van het park. Er is geen ruimte voor uitbreiding voor horeca. Bij nieuwe initiatieven dient afgewogen te worden of deze passen in deze sfeer van het park. Extra bebouwing is ongewenst, recreatie en natuur gaan hier hand in hand. Waar mogelijk zetten we in op het vergroten van de diversiteit van het groen. Ook zorgen we ervoor dat diersoorten zich eenvoudig en veilig van noord naar zuid kunnen verplaatsen.

Zuidrand Lansingerland

Triangelpark

Triangelpark

Het Triangelpark is een essentiële schakel in de groene, ecologische en recreatieve verbinding tussen Midden-Delfland en de Rottemeren met daarin een regionale fietsverbinding via het Polderpad. Met de aanleg van de A16 wordt het gebied doorsneden door de tunnelmond A16 en wordt de recreatieve verbinding met het Hoekse park gerealiseerd. Voor het Triangelpark is een gebiedsverkenning uitgevoerd met als doel het gebied te transformeren naar natuur- en recreatiegebied. Een deel van het Triangelpark is aangewezen als een Ecologische Verbindingszone binnen Natuurnetwerk Nederland. Het Polderpad, aan de noordzijde van de A16 tunnel, is een doorgaande fietsverbinding met een herkenbare uitstraling in profiel en materialen. Deze draagt bij aan de beleving van onze grotere groenstructuren. We houden deze herkenbaar ter oriëntatie van de recreant. Ook aan de zuidzijde van de A16 ligt een regionale fietsverbinding.

Vlinderstrik

Vlinderstrik

Natuurgebied de Vlinderstrik ligt tussen Rodenrijs en de A16 en is onderdeel van de Zuidrand Lansingerland, de groene buffer tussen Lansingerland en Rotterdam. Het gebied wordt doorkruist door de Randstad Rail, de hogesnelheidslijn en de N471 en grenst aan de nieuwbouwwijk Wilderszijde. De Vlinderstrik heeft een belangrijke verbindende functie in het groen-blauwe netwerk. Op lokaal niveau verbindt het gebied Rodenrijs via de Landscheiding met Zoetermeer. Op regionaal niveau is dit gebied een de schakel tussen de polders van Midden-Delfland en het Groene Hart. We versterken deze groenstructuren door de openheid van het landschap en het karakteristieke slotenpatronen te behouden, door de polders onderling beter met elkaar te verbinden en door deze toegankelijk te maken voor recreatie. We zetten daarbij in op het vergroten van de biodiversiteit. Natuurgebied de Vlinderstrik ligt tussen Rodenrijs en de A16 en is onderdeel van de Zuidrand Lansingerland zuidflank, de groene buffer tussen Lansingerland en Rotterdam. Het gebied wordt doorkruist door de Randstad Rail, de hogesnelheidslijn en de N471 en grenst aan de nieuwbouwwijk Wilderszijde. De Vlinderstrik heeft een belangrijke verbindende functie in het groen-blauwe netwerk. Op

lokaal niveau verbindt het gebied Rodenrijs via de Landscheiding met Zoetermeer. Op regionaal niveau is dit gebied een de schakel tussen de polders van Midden-Delfland en het Groene Hart. We versterken deze groenstructuren door de openheid van het landschap en het karakteristieke slotenpatronen te behouden, door de polders onderling beter met elkaar te verbinden en door deze toegankelijk te maken voor recreatie. We zetten daarbij in op het vergroten van de biodiversiteit.

4.7. Multifunctionele knooppunten

Algemeen

Dit zijn kansrijke gebieden, maar daarom ook gebieden waar de belangenafweging tussen landschapswaarde, verstedelijking en werklocaties zorgvuldig gemaakt moet worden. Daar waar nodig vragen deze gebieden nog om een nadere gebiedsuitwerking.

Bleizo-West

BleiZo-West

We ontwikkelen Bleizo-West tot een hoogwaardig en hoogstedelijk woon-werkgebied op basis van het vastgestelde ontwikkelperspectief. Hierbij zullen meerdere elementen samenkomen: (betaalbaar) stedelijk wonen met goede verbindingen naar de metropole kernen, voorzieningen van regionaal belang en innovatieve bedrijvigheid in het kader van Home of Horti Science. We zetten in op een mix van functies om maximaal gebruik te maken van de ov-hub Lansingerland-Zoetermeer als onderdeel van de ZoRo-corridor. We zetten bovendien in op gemengde, overlappende gebruikspatronen voor lokale én regionale doelgroepen om te zorgen voor een gebied dat leeft. We verbinden het Horti Science Park en bedrijventerrein Klappolder ruimtelijk en functioneel met het mobiliteitsknooppunt bij Bleizo-West. Dit versterkt de kennisuitwisseling en innovatiekracht van het Horti Science cluster. Ook willen we het gebied via het ov-knooppunt op groenblauwe wijze verbinden met langzaam-verkeersverbindingen met het recreatiegebied Rottemeren.

Stationsgebied Rodenrijs/Spoorhaven

Spoorhaven

Bedrijventerrein Spoorhaven is gelegen in een smalle strook langs de E-lijn van de Rotterdamse metro in het zuiden van de gemeente. Door de ligging naast metrostation Rodenrijs en de te ontwikkelen ZoRo-corridor is dit een zeer goed bereikbare locatie waar op termijn kansen zijn om op stedelijke wijze te verdichten, en wonen en werken met elkaar te mengen. Het gebied is geschikt voor een invulling passend bij hoogwaardig openbaar vervoer met een goede ontsluiting naar de regio. Daarnaast liggen hier kansen voor kantoorlocaties met baliefunctie en een hoge arbeidsconcentratie. Ook onderwijsinstellingen zouden hier goed passen. Een goede aansluiting van de ZoRo-corridor op de bestaande metrolijn in een hoogwaardige ruimtelijke omgeving is daarvoor essentieel. Het nabijgelegen park is een van de weinige grotere parken van Berkel en Rodenrijs. Beweeggroen en ontmoetingsgroen is essentieel in verdichtte gebieden. Daarom is het belangrijk dat we ons inzetten om de groene bestaande kwaliteiten zo veel mogelijk te behouden. We gaan hier weloverwogen mee om.

De ligging van station Rodenrijs aan de Vlinderstrik maakt van het station een groene halte. De Vlinderstrik, een van de gebieden in de Schiebroekse Polder, maakt deel uit van de groene flank ten zuiden van Rodenrijs, bekend als de Noordrand Rotterdam. Het station ontsluit dit gebied, dat onderdeel is van een regionaal natuur- en recreatiegebied, voor meer dan alleen de inwoners van Lansingerland. De ligging aan dit groengebied is een belangrijke en kwaliteit voor het stationsgebied en kan van meerwaarde zijn bij de verdere ontwikkeling. Dat vraagt om een doordachte visie op het vervlechten van de verschillende structuren in het gebied.

5. Afwegingskader

5.1. Doelstellingen

In deze omgevingsvisie is de strategische koers voor Lansingerland tot 2050 met betrekking tot de fysieke leefomgeving beschreven. Daarmee dient de Omgevingsvisie 2.0 een aantal functies:

- Als afwegingskader: De eerste functie is de beoordeling van initiatieven. Het gemeentebestuur oordeelt of initiatieven, die niet toelaatbaar zijn op grond van het omgevingsplan, passen in de omgevingsvisie. Dit gebeurt aan de zogeheten intaketafel (toets wenselijkheid). Als dat zo is, wordt in beginsel medewerking verleend. Is hiervan sprake, dan vindt daarna aan de omgevingstafel onderzoek naar de haalbaarheid plaats (denk aan nader onderzoek naar omgevingsaspecten, overleg

- met ketenpartners en kostenverhaal etc.). Aan initiatieven die niet passen in de omgevingsvisie, wordt in beginsel geen medewerking verleend.
- Als aanjager voor initiatieven: De tweede functie van de omgevingsvisie is die van stimuleringskader voor wenselijke ontwikkelingen (uitnodigingsplanologie). De omgevingsvisie kan een aanzet zijn voor partijen en burgers om bepaalde initiatieven te ontwikkelen die aansluiten bij de wensen, doelen en ambities van de omgevingsvisie.
- Als basis voor de omgevingsprogramma's waarin de doelen en ambities concreet worden uitgewerkt naar acties en maatregelen die hieraan uitvoering geven (van het 'wat' naar het 'hoe').

5.2. Afwegingskader

Kern van het afwegingskader is om te beoordelen of initiatieven passen in de omgevingsvisie. Vanuit de Omgevingswet bezien is het afwegingskader gericht op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

In hoofdstuk 3. De koers van Lansingerland en 4. Gebiedsgerichte uitwerking zijn respectievelijk de algemene en gebiedsgerichte doelen en ambities beschreven waarmee de beleidskoers voor de fysieke leefomgeving uiteen is gezet. In een aantal gevallen zijn hierbij randvoorwaarden gesteld. Het afwegingskader wordt hiermee gevoed c.q. geladen.

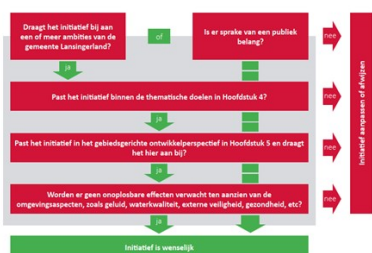
Beoordeling aan de hand van het afwegingskader kan leiden tot:

Ja, (direct) passend: het initiatief wordt positief beoordeeld (op wenselijkheid);

Nee, niet passend: het initiatief wordt negatief beoordeeld c.q. afgewezen (niet wenselijk);

Ja, mits...: het initiatief wordt positief beoordeeld als wordt voldaan aan nadere randvoorwaarden dan wel eisen die in de omgevingsvisie worden gesteld (haalbaarheidstoets nog nodig)

Nee, tenzij: er is sprake van een publiek belang, waarmee gemotiveerd kan worden afgeweken van de omgevingsvisie (zie ook * in het afwegingsschema). Ook hier zal nog een haalbaarheidstoets nodig zijn.

Afbeelding 5.1: Afwegingskader.

De te doorlopen stappen bij de beoordeling van een initiatief zijn in het volgende schema gevisualiseerd.

6. Van visie naar uitvoering

6.1. Beleidscyclus en beleidshuis

Wat is het?

Met de omgevingsvisie 2.0 wordt het werken met de zogenaamde beleidscyclus van de Omgevingswet in gang gezet. Deze cyclus is een continu proces dat uit de volgende fases bestaat:

- beleidsontwikkeling;
- beleidsdoorwerking;
- uitvoering;
- en terugkoppeling.

Ad 1. De omgevingsvisie en omgevingsprogramma's zijn kerninstrumenten voor beleidsontwikkeling. De omgevingsvisie richt zich op de lange termijn en is strategisch en integraal van aard. Hierbij gaat het om de 'wat'-vraag. De omgevingsprogramma's zijn meer op de korte/middellange termijn gericht en betreffen enerzijds uitwerking van het (strategische) beleid en anderzijds maatregelen om doelstellingen voor de fysieke leefomgeving te bereiken. Hierbij gaat het om de 'hoe'-vraag.

Ad 2. Het omgevingsprogramma en het omgevingsplan zijn kerninstrumenten voor beleidsdoorwerking.

Het omgevingsplan bevat regels over activiteiten in de fysieke leefomgeving. Het is de juridische vertaling van beleid.

Ad 3. Het omgevingsplan en de omgevingsvergunning zijn kerninstrumenten voor de uitvoering. Uiteraard zijn er meer instrumenten om beleid uit te voeren, zoals grondbeleids-instrumenten, voorlichting en subsidieregelingen.

Ad 4. De terugkoppeling vindt plaats door middel van evaluatie en monitoring. De te beantwoorden vraag is of de beleidsdoelen in de praktijk zijn behaald.

De kerninstrumenten beïnvloeden elkaar ook. De opbouw van het omgevingsplan bijvoorbeeld roept beleidsvragen op. Er is dus een kleinere beleidscyclus tussen omgevingsvisie en omgevingsplan. Het omgevingsprogramma kan hierin door zijn uitvoeringsgerichte en flexibele aard een rol vervullen.

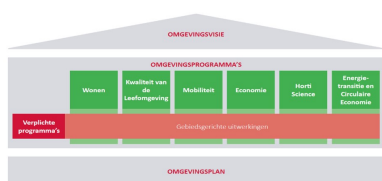

Hoe werken wij?

We werken in Lansingerland met ons zogenaamde beleidshuis: een stelsel bestaande uit de omgevingsvisie als overkoepelend instrument (het dak) met daaronder omgevingsprogramma's (verdieping) en het omgevingsplan als juridisch sluitstuk (begane grond). Doel van dit beleidshuis is een samenhangende inzet van het instrumentarium van de Omgevingswet.

De gemeenteraad heeft gekozen voor de volgende opgabegerichte omgevingsprogramma's:

- Kwaliteit van de Leefomgeving
- Wonen
- Economie
- Horti Science
- Energietransitie en Circulaire Economie
- Mobiliteit

Afbeelding 6.1: Schematische weergave van het beleidshuis.

6.2. Sturingsfilosofie

Wat is het?

Sturingsfilosofie gaat over de manier waarop de gemeente haar eigen rol en de samenwerking met andere partijen waaronder burgers en bedrijven ziet. Hieruit volgt welke instrumenten een bestuursorgaan inzet om zijn doelen te bereiken.

In de basis onderscheiden wij drie overheidsrollen:

- De regulerende, instruerende, kaders stellende overheid
- De samenwerkende, regisserende, stimulerende overheid
- De ondersteunende, faciliterende overheid

Daarnaast kunnen als tegenpolen en uitersten nog de realiserende, zelf prestaties leverende overheid en de terugtrekkende, loslatende overheid worden genoemd. De drie hierboven beschreven rollen bevinden zich hiertussen.

Hoe werken wij?

Al deze rollen moet de gemeente weleens vervullen. De sturingsfilosofie kan per opgave en per onderdeel van een proces verschillen, afhankelijk van nut, noodzaak en urgentie. Echter, onze primaire houding is een samenwerkende en ondersteunende rol voor de overheid. Deze rolopvatting sluit aan op het coalitieakkoord 2022-2026 'Samen verantwoord verder' en de Visie Burgerparticipatie Lansingerland 'Samen Besturen'. En waar dit dringend gewenst of noodzakelijk is, wordt gekozen voor een regulerende overheidsrol.

Afbeelding 6.2: Sturingsfilosofie.

6.3. Grondbeleid

6.3.1. De gereedschapskist

Om de in deze visie beschreven doelen te realiseren beschikt de gemeente over verschillende middelen. Een van die middelen is ons grondbeleid. Grondbeleid is daarmee geen doel op zich, maar het helpt de gemeente om haar maatschappelijk doelen zoals beschreven in deze omgevingsvisie te realiseren. Het grondbeleid voorziet voor een deel in de 'gereedschapskist' waarmee invulling wordt gegeven aan ruimtelijke ambities. Deze gereedschapskist biedt verschillende grondbeleidsinstrumenten die passen bij een meer actief of een meer faciliterend grondbeleid.

Bij een actief grondbeleid passen voornamelijk de instrumenten die passen bij het verkrijgen en verkopen van gronden. Te denken valt aan onteigening, voorkeursrecht en grondvererving en –uitgifte. Instrumenten bij faciliterend grondbeleid zijn onder andere kostenverhaal en de financiële bijdrage.

6.3.2. Hoe werken wij?

Iedere ruimtelijke ontwikkeling vraagt om een aanpak op maat. Ook is gebiedsontwikkeling steeds complexer geworden, waardoor de vraag voor sturing vanuit de gemeente toeneemt. Onderwerpen waardoor de complexiteit toeneemt zijn onder andere recente bewegingen op het gebied van duurzaamheid, betaalbaarheid van woningen en (nationale) wet- en regelgeving. Al met al is er bij ruimtelijke ontwikkelingen behoefte aan een flexibele aanpak en waar nodig meer sturing. We kiezen dan ook voor situationeel grondbeleid, daarbij kijken we per situatie welke instrumenten het best passen bij de doelen die we voor ogen hebben. Waar nodig maken we gebruik van publiekrechtelijke instrumenten zoals kostenverhaal en de (afdwingbare) financiële bijdragen. In de omgevingsprogramma's wordt de afweging voor het type grondbeleid gemaakt en de inzet van de instrumenten beschreven.

6.3.3. Toelichting op de grondbeleidsinstrumenten

Kostenverhaal en financiële bijdragen

Kostenverhaal

Het kostenverhaal is opgenomen in de Omgevingswet. Hierin staat dat gemeenten bij gebiedsontwikkeling verplicht haar kosten moeten verhalen op grondeigenaren. In de praktijk zijn dit vaak ontwikkelende partijen. Bij het mogelijk maken van ruimtelijke ontwikkelingen van initiatiefnemers maakt de gemeente kosten. Deze kosten worden verhaald op de initiatiefnemer. Dit is wettelijk verplicht voor aangewezen activiteiten (artikel 13.11 lid 1 Omgevingswet en artikel 8.13 Omgevingsbesluit).

De afspraken omtrent het kostenverhaal leggen we in principe vast in een (anterieure)^[1] overeenkomst met de initiatiefnemer. Dit is een privaatrechtelijke overeenkomst. Lukt dit niet, dan nemen we in het

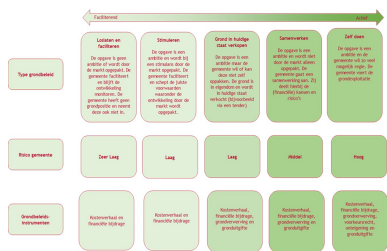
omgevingsplan zogenaamde kostenverhaalregels op of verbinden we kostenverhaalsvoorschriften aan een buitenplanse omgevingsvergunning. Met kostenverhaalsregels of kostenverhaalsvoorschriften is het kostenverhaal publiekrechtelijk verzekerd. In de kostensoortenlijst is aangegeven welke kosten verhaald mogen worden en wanneer.

Financiële bijdragen

Bijdragen aan ruimtelijke ontwikkelingen hebben betrekking op maatschappelijk belangrijke functies, zoals natuur, recreatie, landschap, een evenwichtige woningvoorraad en infrastructuur. De Omgevingswet biedt met artikel 13.22 de mogelijkheid om daarvoor anterieur een financiële bijdrage te vragen van initiatiefnemers als deze ontwikkelingen in een omgevingsvisie of omgevingsprogramma zijn opgenomen. De aangewezen ontwikkelingen waarover een overeenkomst kan worden gesloten staan in artikel 8.20 van het Omgevingsbesluit.

Naast deze privaatrechtelijke variant hebben de financiële bijdragen in de Omgevingswet ook een publiekrechtelijk afdwingbare variant (artikelen 13.23 en 13.24 Omgevingswet).

In deze omgevingsvisie is aan de hand van drie pijlers voor zes centrale (maatschappelijke) opgaven de koers gedefinieerd die we als gemeente willen varen. Hierbij geven wij aan 'wat' we willen. In de omgevingsprogramma's wordt beschreven 'hoe' we dit willen bereiken. In termen van financiële bijdragen: aan welke bestedingsdoelen moeten de betalende ontwikkelingen bijdragen? De gevraagde financiële bijdrage kan worden ingezet voor de realisatie van maatschappelijke functies. De gemeente kan dit dus opnemen in een overeenkomst met de betreffende initiatiefnemer. Er dient wel sprake te zijn van een ruimtelijke en functionele samenhang tussen de betalende ontwikkeling en de ontvangende ontwikkeling. Bij de totstandkoming van de omgevingsprogramma's wordt hier in een bijlagenotitie nadere uitwerking aan gegeven.

Afbeelding 6.3: Instrumenten grondbeleid.

Gronduitgifte

Gronduitgifte betekent dat de gemeente grond verkoopt, verhuurt, verpacht of ruilt. Het uitgangspunt is dat bij voorkeur uitgifte middels verkoop plaatsvindt. In de regel werkt de gemeente voor een gronduitgifte altijd met een openbare procedure. Daarnaast dient elke vorm van gronduitgifte marktconform te zijn.

Grondvererving

Grondvererving betekent dat de gemeente gronden probeert te verkrijgen, in principe door deze aan te kopen. Dat kan planmatig of strategisch. Bij planmatige vererving is sprake van een concrete gebiedsontwikkeling. Bij strategische vererving wordt een positie ingenomen die mogelijk in de toekomst van belang kan zijn. Uitgangspunt bij vererving is dat de gronden voor een marktconforme prijs worden aangekocht, het liefst via de minnelijke route. De gemeente kan ook gebruik maken van voorkeursrecht of onteigening.

Voorkeursrecht

De Omgevingswet geeft overheden de mogelijkheid om een voorkeursrecht te vestigen. Dit kan op gronden die een niet-agrarische bestemming krijgen en waarvan het huidige gebruik niet in overeenstemming is met de toekomstige bestemming. Door vestiging van voorkeursrecht kunnen grondeigenaren alleen grond verkopen als zij deze eerst aanbieden aan de overheid die het voorkeursrecht heeft gevestigd. Dit instrument gaat grondspeculatie (oververhitting van de markt) tegen en is functioneel in het bereiken van de gemeentelijke ruimtelijke ambities.

Onteigening

Met onteigening kunnen we als overheid dwingend een grondpositie innemen. Onteigening is een zwaar juridisch instrument dat alleen ingezet wordt als het echt niet anders kan. De onteigende ontvangt hiervoor een vergoeding op basis van volledige schadeloosstelling. We kunnen alleen onteigenen als dit echt noodzakelijk is. Onteigenen is alleen toegestaan als het algemeen belang daarmee aantoonbaar is gediend en vooraf de schadeloosstelling is verzekerd. Onder de hiervoor vermelde voorwaarden kunnen we ook gronden onteigenen ten behoeve van projecten waar we zelf niet actief deelnemen aan de exploitatie. Onteigening is alleen mogelijk als er een wijziging van het omgevingsplan voor het beoogde gebied is vastgesteld of er een concreet bouwplan ligt. Onteigening is niet mogelijk als de eigenaar zich succesvol kan beroepen op zelfrealisatie. Met de Aanvullingswet Grondeigendom is het onteigeningsinstrument ondergebracht in de Omgevingswet.

Herverkaveling

Bij herverkaveling landelijk gebied is sprake van een herindeling van het grondgebruik (landinrichting). Dit gebeurt onder meer door het inbrengen en opnieuw toedelen van gronden aan eigenaren en gebruikers. Dit is geregeld in de Aanvullingswet Grondeigendom onder de Omgevingswet. Stedelijke kavelruil is een vrijwillige herverkaveling in het stedelijk gebied. Stedelijke kavelruil is een nieuw instrument in de Omgevingswet. De achtergrond is dat er in stedelijke gebieden vaak sprake is van complexe grondeigendomsituaties, die het voor gemeenten moeilijk maken om gebieden te (her)ontwikkelen. Het herverkavelingsinstrument biedt de mogelijkheid om grond (al dan niet met compensatie) te ruilen tussen partijen en de ruil notarieel vast te leggen. In tegenstelling tot het herverkavelingsinstrument voor het landelijk gebied beschikt de regeling voor stedelijke kavelruil niet over afdwingbare instrumenten.

[1] Anterieure overeenkomst: dit is een overeenkomst die tussen de initiatiefnemer en de gemeente wordt gesloten waarin de voorwaarden en verplichtingen van beide partijen worden vastgelegd (waaronder het kostenverhaal), voordat een ruimtelijk plan of een ruimtelijk besluit (bijv. een omgevingsvergunning) wordt vastgesteld of verleend.

6.3.4. Beleidsuitgangspunten grondbeleid

Op basis van de hiervoor beschreven werkwijze en mogelijke grondbeleidsinstrumenten hanteren we de volgende uitgangspunten bij de toepassing van ons grondbeleid.

Algemeen

- We sturen in ruimtelijke ontwikkelingen op maatschappelijk rendement- realisatie van beleidsambities.
- We kiezen voor situationeel grondbeleid: We kiezen per project het grondbeleid dat we als gemeente voeren, passend bij urgentie en belang.
- Per project bepalen we de gemeentelijke rol en strategie om tot ons doel te komen. Per project bepalen we welke grondbeleids-instrumenten nodig zijn om tot een tijdige en succesvolle uitvoering te komen.

Actief grondbeleid

- We streven naar minnelijke verwerving van grond, maar maken indien nodig ook gebruik van de wettelijke mogelijkheden voor vestiging van voorkeursrecht en onteigening.
- We hanteren marktconforme prijzen en voorwaarden bij de verwerving van grond.
- Het college stelt ten behoeve van gronduitgifte jaarlijks een kaderbrief grondprijzen vast.
- We hanteren marktconforme prijzen en voorwaarden bij de uitgifte van grond.

Faciliterend grondbeleid

- We streven in eerste instantie naar kostenverhaal (inclusief eventuele financiële bijdragen) op vrijwillige basis via een privaatrechtelijke overeenkomst, maar maken indien nodig ook gebruik van de publiekrechtelijke mogelijkheden voor kostenverhaal.

6.4. Actueel houden van de omgevingsvisie

De omgevingsvisie is het strategische document waarmee de gemeente(raad) stuurt op de lange termijn ontwikkeling van de fysieke leefomgeving. Het is belangrijk dat we de hoofdlijnen van de omgevingsvisie vasthouden en samen aan de slag gaan met het realiseren van de doelstellingen en ambities. Hiervoor zetten we het instrument omgevingsprogramma in. Inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) partners rekenen erop dat we hiervoor staan, aan werken en meewerken. Daar staat tegenover dat de wereld snel verandert. Mede daarom biedt de omgevingsvisie 2.0 ruimte flexibel om te gaan met nieuwe ontwikke-

lingen en deze steeds te bezien vanuit het afwegingskader in hoofdstuk 5.2. Afwegingskader. Desondanks kunnen er ook redenen zijn de omgevingsvisie aan te passen dan wel te herijken.

In de volgende gevallen kan herijking aan de orde zijn:

- Indien (nieuw) beleid of regelgeving van andere overheden (Rijk-provincie-regio-waterschap) hiertoe aanleiding geven;
- Trends en ontwikkelingen die effect c.q. impact hebben op de beleidskoers voor de fysieke leefomgeving;
- Een keer per raadsperiode (cyclus van 4 jaar) wordt nagegaan of de visie nog actueel is of bijstelling behoeft.

Bijlage 1: Kwaliteit van de fysieke leefomgeving

1.1 Beschrijving van de fysieke leefomgeving

Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft hoe onze fysieke leefomgeving er op dit moment voor staat. We koesteren de kwaliteiten van onze leefomgeving, omdat ze Lansingerland maken tot wat het is en zo de identiteit van de gemeente vormen. Maar identiteit is ook heel dynamisch. Ook kunnen nieuwe kwaliteiten zich aandienen en kunnen bestaande kwaliteiten zich ontwikkelen. Trends en ontwikkelingen zijn hierop eveneens van invloed. We beschrijven de fysieke leefomgeving aan de hand van de zes thema's.

1.1.1 Kwaliteit van de leefomgeving

Inleiding

De kwaliteit van de leefomgeving is een breed begrip. Hieronder verstaan we de verschillende milieuaspecten, maar ook ecologie en biodiversiteit, groenstructuren, water- en bodemsystemen, erfgoed en ruimtelijke kwaliteit. Dit zijn onderwerpen die in de Leefomgevingsfoto (toegevoegd als separate bijlage) uitgebreider zijn beschouwd. Onderstaand overzicht bevat daarom per aspect een beknopte samenvatting van de bestaande situatie. Kwaliteit van de leefomgeving betekent ook aandacht voor de toekomstbestendigheid en het beheer en onderhoud.

Geluid

Huidige situatie

In de gemeente Lansingerland is de geluidsoverlast door wegverkeer een belangrijk probleem, vooral langs de rijks- en provinciale wegen. Dit geldt eveneens voor luchtvaartlawaai van Rotterdam-The Hague Airport. In de kernen is de geluidsbelasting vaak hoger dan de aanbevolen WHO-waarden, wat de gezondheid van de bewoners beïnvloedt.

Spoorweglawaai veroorzaakt enige hinder, maar dit is deels beperkt door geluidsabsorberende maatregelen van ProRail.

Trends en ontwikkelingen

De geluidsbelasting als gevolg van gemotoriseerd verkeer zou kunnen afnemen door stillere motoren en stiller asfalt, maar de verwachte toename in verkeer door groei van de bevolking en het aantal voertuigen zou de totale geluidsbelasting weer kunnen verhogen. Ook zal het aantal trein- en metroritten toenemen, wat leidt tot meer geluidsimpact in de gemeente. Voor luchtvaartlawaai is de situatie afhankelijk van de ontwikkelingen rondom Rotterdam-The Hague Airport.

Omgevingsveiligheid

Huidige situatie

De A12 is een belangrijke transportroute voor gevaarlijke stoffen, waarbij met name de nabijgelegen aandachtsgebieden voor brand, explosie en gifwolken van invloed zijn. Risicovolle inrichtingen bevinden zich voornamelijk langs de A12 en buiten de bebouwde kom, wat de impact op bewoonde gebieden beperkt. Echter, binnen de risicocontouren van bijvoorbeeld het distributiecentrum Hoogvliet en de buisleidingen langs de zuidkant van Lansingerland, kunnen zich veiligheidsrisico's voordoen. De buisleidingen die door Berkel en Rodenrijs lopen, vormen een potentieel risico voor omwonenden, aangezien de veiligheidsafstanden groot zijn.

Trends en ontwikkelingen

De referentiesituatie in Lansingerland is dynamisch en zal mogelijk veranderen door nieuwe ontwikkelingen, zoals de woningbouw. De uitbreiding van woonwijken en de bijbehorende infrastructuur kan leiden tot een toename van risico's, vooral in gebieden die zich binnen de bestaande aandachts- en risicovolle zones bevinden.

De vraag naar elektriciteit in verband met de energietransitie en woningbouw zal toenemen, wat kan resulteren in de aanleg van meer hoogspanningsleidingen en transformatorhuisjes in woonwijken. Dit kan leiden tot een toename van risico's in de woonwijken.

Luchtkwaliteit

Huidige situatie

De luchtkwaliteit in Lansingerland is over het algemeen redelijk, met waarden voor stikstofdioxide (NO₂), fijnstof (PM₁₀) en PM_{2,5} die voldoen aan de wettelijke grenswaarden. Echter, de concentraties liggen vaak boven de WHO-advieswaarden, wat wijst op een gezondheidsrisico voor de bewoners, vooral in de nabijheid van drukke verkeerswegen zoals de A12 en N209. Roetconcentraties liggen binnen acceptabele grenzen, hoewel de nabijheid van (snel)wegen, waaronder de A12 tot verhoogde concentraties leiden. Geurhinder komt zeer beperkt voor.

Trends en ontwikkelingen

In de referentiesituatie wordt er een afname van de concentraties luchtverontreinigende stoffen verwacht, door de verschuiving naar elektrische voertuigen en een duurzamere industrie. Voor geurhinder worden geen significante ontwikkelingen verwacht. Het effect van de opening van de A16 kan in de beginperiode leiden tot een verhoogde concentratie van stikstofdioxide en fijnstof in het zuiden van de gemeente, wat een negatieve invloed kan hebben, maar ook daar zal verduurzaming uiteindelijk voor minder negatieve effecten zorgen.

Lichthinder

Huidige situatie

Lansingerland bevindt zich in een regio met aanzienlijke lichthinder, voornamelijk veroorzaakt door de nabijheid van glastuinbouw, de haven van Rotterdam, en de stedelijke gebieden in de regio. De lichthinder concentreert zich vooral in de kernen van Bleiswijk, Bergschenhoek, en de omliggende glastuinbouwgebieden.

Trends en ontwikkelingen

De nabijheid van de glastuinbouw, de haven van Rotterdam en de dichtbevolkte metropoolregio Rotterdam-Den Haag blijven belangrijke bronnen van lichtvervuiling. Bovendien zal er naar verwachting woningbouw in de gemeente plaatsvinden, wat de situatie verder zou kunnen verergeren, door meer stedelijke verlichting.

Bodem, water en ondergrond

Huidige situatie

In de huidige situatie bevindt de gemeente Lansingerland zich in een licht negatieve toestand op het gebied van bodem, water en ondergrond. De bodemsamenstelling is over het algemeen geschikt voor landbouw, maar kleigronden vertonen een zekere gevoeligheid voor zetting en inklinking, vooral door menselijke invloeden zoals grondwateronttrekking. De waterkwaliteit is redelijk, maar kampt met problemen door vervuiling uit de tuinbouw, zoals het gebruik van meststoffen en bestrijdingsmiddelen. Het watersysteem functioneert redelijk goed, hoewel er uitdagingen zijn door bodemdaling en verhoogde mate van regenval. De regionale watersystemen zijn in staat om water efficiënt af te voeren, maar de verhoogde druk door klimaatverandering kan de capaciteit op termijn verminderen. Er moet onder de grond ook ruimte zijn voor funderingen, boomwortels, kabels, leidingen, rioleringen en warmtewinning en -opslag. De drukte en daarmee het belang van de ondergrond nemen toe.

Trends en ontwikkelingen

Bodemdaling, voornamelijk door klei- en veengronden, zal verder toenemen naar verwachting, vooral in combinatie met grondwateronttrekking en de verstedelijking in de gemeente en de regio. De waterkwaliteit zal, indien er geen mitigerende maatregelen worden genomen, verder verslechteren door de aanhoudende belasting van meststoffen, bestrijdingsmiddelen en verontreiniging uit de tuinbouw. Bovendien zullen de waterpeilen en de capaciteit van het watersysteem verder onder druk komen te staan door klimaatverandering, wat het risico op wateroverlast en overstromingen vergroot. De vraag naar drinkwater zal de komende jaren blijven groeien. Het aanbod staat onder druk. Nu al komen regionaal tekorten voor, onder andere in het westelijk deel van Zuid-Holland.

Klimaatadaptatie

Huidige situatie

In de huidige situatie ondervindt Lansingerland verschillende klimaatgerelateerde uitdagingen, zoals het hitte-eiland effect, wateroverlast en droogte. Het hitte-eiland effect is aanwezig door de concentratie van glastuinbouw en verharde oppervlakken. Door intensievere regenbuien is er een toenemend risico op wateroverlast, vooral in bebouwde gebieden met veel verharding. In piekbui-scenario's kunnen straten en kelders onder water komen te staan.

Trends en ontwikkelingen

Het hitte-eiland effect zal toenemen door de groei van de verstedelijking en glastuinbouw. Ook verdubbelt het aantal tropische dagen richting 2050. De zeespiegelstijging, bodemdaling en intensievere neerslag zullen het risico op overstromingen verder vergroten. Droogte zal intensiever en frequenter optreden. De kans op infectieziekten neemt toe; het pollenseizoen wordt langer.

Ecologie

Huidige situatie

Onze belangrijke groenstructuren (de Groenzoom, het Rottemereengebied en het tussenliggende groen en water) functioneren niet optimaal omdat ze niet goed verbonden zijn met elkaar en met het andere groen in de omgeving en de kernen. Er is sprake van een beperkte biodiversiteit, maar het zuidwesten van de gemeente, waar het Natuurnetwerk Nederland (NNN) ligt, herbergt de gemeente relatief veel biodiversiteit. De biodiversiteit in Lansingerland lijkt gemiddeld, met relatief soortenrijke gebieden in het zuidwesten. Er liggen geen Natura 2000-gebieden binnen de gemeente.

Trends en ontwikkelingen

De verwachting is dat de natuurwaarden in de omgeving, mede door natuurherstelmaatregelen en schonere verkeer, zullen verbeteren. Daarentegen kan verstedelijking juist ruimte voor natuur wegnemen. De ecologische verbindingszone in het Triangelpark zal bijdragen aan een verbetering van het natuurnetwerk.

Cultuurhistorie en archeologie

Huidige situatie

De cultuurhistorische waarde van Lansingerland ligt in de samenhang tussen de historische linten, droogmakerijen, waterstructuren en bebouwde kernen. Dit betreft onder andere de historische linten zoals de Rodenrijseweg, ringvaarten en cultuurhistorisch waardevolle objecten en structuren, monumentale bebouwing, waaronder boerderijen, molens en vroeg-industriële bouwwerken. In de Lansingerlandse bodem ligt ook een rijke archeologische geschiedenis, die teruggaat tot de prehistorie. De bodem bevat waardevolle archeologische resten die inzicht bieden in de bewoningsgeschiedenis en landschapsontwikkeling.

Trends en ontwikkelingen

De kans op verlies van cultuurhistorische waarde is aanwezig bij stedelijke uitbreidingen of infrastructuurprojecten die geen expliciete aandacht hebben voor het behoud van deze kenmerken. Bij stedelijke ontwikkelingen of andere ingrepen kunnen archeologische waarden in waardevolle gebieden, zoals oude dorpskernen of bewoningslinten mogelijk worden aangetast.

Landschap en ruimtelijke structuren onder druk

De kwaliteit van onze kenmerkende ruimtelijke en historische structuren en elementen staat onder druk door verschillende ontwikkelingen en transitie. De energietransitie, klimaatverandering, mobiliteitstransitie, verstedelijking, verkassing en verdozing hebben invloed op de uitstraling en toekomstbestendigheid van onze buitenruimte. Oude linten, vaarten, dijken en gebouwen die bepalend zijn voor onze uitstraling en identiteit, komen hierdoor onder druk te staan. Ook de openheid van de laatste landbouwgebieden zoals in de Rottezoom en nabij de Lange Vaart kan in het gedrang komen. Historische structuren dragen bij aan het verhaal van onze geschiedenis en onze identiteit. Ze bepalen in grote mate wie we zijn en hoe we ons bewegen door de ruimte.

1.1.2 Samenvatting kwaliteiten fysieke leefomgeving

Aspect	Huidige staat ^[1]	Referentiesituatie ^[2]	Aandachtspunten	Sturing en beïnvloeding mogelijk op lokaal niveau?
Geluid	Negatief tot neutraal	Zeer negatief tot neutraal	Wegverkeerslawaaï Vliegverkeer RTHA	Beperkt, geen invloed op de grootste geluidsbronnen (spoor, vliegverkeer, rijks en provinciale wegen).
Luchtkwaliteit	Neutraal tot positief	Negatief tot neutraal	Verwachting strenge eisen EU 2050 Advieswaarden WHO worden niet gehaald Grote impact op gezondheid inwoners	Deels, beperkte invloed op wegverkeer.
Geur	Goed	Goed	Geen	Grotendeels
Omgevingsveiligheid	Negatief tot positief	Negatief tot neutraal	Waterveiligheid(ondergrondse) transportleidingen Transport van gevaarlijke stoffen over weg, spoor en water Windturbines Aanvliegroute RTHA Mogelijke uitbreiding elektriciteitsnetwerk Geplande woningbouw	Deels, wel invloed op lokale projecten zoals woningbouw, beperkte invloed op gemeente overstijgende ontwikkelingen.
Lichthinder	Licht negatief	Negatief	Glastuinbouw Straatverlichting	Deels, geen invloed op de stedelijke gebieden in de regio.
Bodem en ondergrond	Negatief tot licht positief	Zeer negatief tot neutraal	Bodemverontreiniging Bodemdaling Druk op bodemsysteem neemt toe	Deels, beperkte invloed op bodemdaling wel invloed op de manier waarop met het bodemsysteem wordt omgegaan.
Water en klimaatadaptatie	Negatief tot licht positief	Zeer negatief licht negatief	Waterafvoer Waterkwaliteit Verstening Het risico op infectieziekten	Deels, wel invloed op de manier waarop we klimaat adaptieve maatregelen nemen. Beperkte invloed op glastuinbouw.

Hittestress	Zeer negatief	Zeer negatief	Glastuinbouw Hoge mate van verstening in gemeente	Deels, beperkte invloed op glastuinbouw.
Ecologie	Neutraal tot positief	Neutraal tot positief	Ecologische verbindingzone N209 en Triangelpark Ecologisch netwerk Biodiversiteitsverlies	Grotendeels, afhankelijk van samenwerking met diverse organisaties en medeoverheden.
Cultuurhistorie en archeologie	Positief	Licht positief	Historische linten en dorpskernen Rijks- gemeentemonumenten Cultuurhistorisch waardevolle objecten en structuren.	Ja
Landschappelijke kwaliteit	Goed tot voldoende	Goed tot voldoende	Westflank: Groenzoom Oostflank: Landschapspark de Rotte Zichtbaarheid en beleefbaarheid Landscheiding Landschappelijke netwerk en herkenbaarheid/leesbaarheid	Ja, deels

[1] Beoordeeld aan de hand van de meest up-to-date openbare data op het moment van schrijven, de beoordelingsschaal loopt van zeer negatief tot zeer positief.

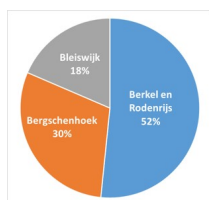
[2] De situatie in 2050 als de gemeente geen maatregelen neemt, de beoordelingsschaal loopt van zeer negatief tot zeer positief

[3] Niet beoordeeld in de Leefomgevingsfoto

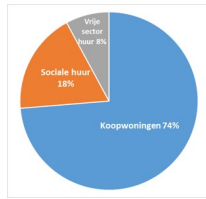
1.1.3 Wonen

Huidige situatie

Met een woningvoorraad van circa 25.500 woningen huisvesten we op dit moment ruim 65.000 inwoners. In figuur 1 staat de verdeling over de drie kernen. De huidige woningvoorraad bestaat vooral uit eengezinswoningen (circa 80%). Dit is historisch gegroeid en versterkt door de nieuwbouw tussen 1990 en 2010 op basis van de VINEX-opgave, die zich focuste op de regionale vraag naar eengezinswoningen. Voor VINEX-locaties moest 20% sociale huurwoningen geprogrammeerd worden. Dit in tegenstelling tot de niet-VINEX woningbouwlocaties, waar een programmering van 30% sociale huur gold. Ook vóór de VINEX-opgave was de mogelijkheid om sociale huurwoningen te realiseren vooral voorbehouden aan de steden, zoals Rotterdam. Daardoor bestaat de woningvoorraad in Lansingerland met name uit vrijesector koopwoningen geschikt voor gezinnen. Dit vertaalt zich in het grote aandeel huishoudens met kinderen en de relatief jonge bevolking ten opzichte van de rest van Nederland. Ook een aanzienlijk deel van de huishoudens zonder kinderen, zoals alleenstaanden, 'emptynesters' en senioren, heeft een eengezinswoning. In figuur 2 staat de verdeling tussen koop- en huurwoningen.

Figuur 1: Verdeling inwoners over de drie kernen

Figuur 2: Verdeling koop- en huurwoningen

Lansingerland biedt over het algemeen een aantrekkelijk, rustig en veilig woonmilieu, met overwegend moderne, groene en ruim opgezette woonwijken. De drie kernen en verschillende linten en buurtschappen hebben elk hun eigen karakter en woonmilieu. Bergschenhoek en Berkel en Rodenrijs zijn los van elkaar beiden uitgegroeid tot woonkernen zonder hun kwaliteiten te verliezen. Beiden woonkernen zijn flink gegroeid door de nieuwbouw tussen 1990 en 2010 op basis van de VINEX-opgave. De nieuwe wijken hier danken hun aantrekkingskracht aan de kwaliteit van woningen en openbare ruimte, het voorzieningen-aanbod en nabijheid van groen. Bleiswijk is de dorpse kern van de gemeente met een authentiek centrum. De linten en buurtschappen hebben elk een andere verschijningsvorm en zijn beeldbepalend in de ruimtelijke structuur van de gemeente. Een specifiekere omschrijving van het karakter van de verschillende kernen en woongebieden staat in hoofdstuk 4.

Alle drie de kernen hebben een goed voorzieningenaanbod, passend bij hun eigen schaal en karakter. De centra vullen elkaar goed aan. Er is een sterk sportaanbod in Lansingerland en met cultuurhuizen in elke kern. Door de centrale ligging in de Randstad zijn ook de stedelijke voorzieningen in de buurt.

Rondom de kernen biedt de groene omgeving mogelijkheden voor ontspanning en beweging dichtbij de woonomgeving. In het bijzonder de Groenzoom en het Rottmerengebied, maar ook het Annie M.G. Schmidtpark, de Vlinderstrik en ander (buurt)groen. Er zijn uitgebreide padennetwerken voor wandelaars en fietsers.

Trends en ontwikkelingen

Demografische ontwikkelingen

De komende jaren zal Lansingerland nog blijven groeien: tot circa 87.000 in 2035^[1]. Net als heel Nederland, krijgt Lansingerland te maken met een aantal belangrijke demografische ontwikkelingen. Verhoudingsgewijs neemt het aantal senioren toe en het aantal jongeren af. De gemiddelde leeftijd neemt daardoor toe. Het aantal huishoudens neemt toe terwijl gelijktijdig het gemiddelde aantal mensen in een huishouden afneemt.

Kwantitatieve woningbouwopgave

Lokaal en regionaal is de vraag naar woningen groot. Om die reden werken we in Lansingerland, sinds de voorgaande woonvisie, aan een woningbouwopgave van in totaal ca. 11.000 nieuwe woningen. Dit woningbouwprogramma is ook regionaal afgestemd middels het Regioakkoord 2022 en de Realisatie-agenda wonen regio Rotterdam (Woondeal). De uitvoering van deze opgaven is dus al een aantal jaar onderweg en begint op stoom te raken. Belangrijke woningbouwprojecten zijn:

Wilderszijde, 2.700 - 3.000 woningen;

Bleiswijk (Merenweg, Lange Vaart), circa 900 woningen;

Driehoek Noordpolder, 150-175 woningen;

Wolfend, circa 600 woningen;

Bleizo-West, 4.000-6.000 woningen.

De locaties waar de 11.000 woningen moeten komen tot 2040 zijn dus al bekend. We zijn om die reden niet op zoek naar nieuwe woningbouwlocaties tot 2040.

Meer betaalbare en gelijkvloerse woningen om aan te sluiten bij de veranderende behoefte

De demografische veranderingen zoals hierboven beschreven, hebben een invloed op de toekomstige woningvraag. De huidige woningvoorraad van Lansingerland bestaat op dit moment voor ongeveer 80% uit eengezinswoningen, terwijl de behoefte gaat veranderen. Daarnaast ligt de gemiddelde verkoopprijs ver boven het landelijk gemiddelde. Het aanbod is daarmee prima voor gezinnen met een hoog inkomen,

maar de slaagkans voor de lage en middeninkomens en jongvolwassenen is gering op de woningmarkt. Er is een druk op het betaalbare deel van onze woningvoorraad door de sterk gestegen prijzen van koopwoningen en huurwoningen in de vrije sector. Daardoor kunnen veel mensen moeilijk een eerste stap zetten op de woningmarkt. De druk op het betaalbare deel van de woningvoorraad zien we ook terug in de toegenomen wachttijd voor een sociale huurwoning.

Daarnaast staat Lansingerland aan de vooravond van een demografische transitie, namelijk een toenemende vergrijzing. Op dit moment zijn we nog een 'gezinnengemeente', maar de bevolking verschuift langzaam richting een samenstelling waarbinnen de 65-plussers een groot aandeel innemen. Kinderen gaan uit huis (worden starters), ouders vergrijzen en worden 'emptynesters'. Veel 'emptynesters' blijven wonen in hun eengezinswoning, wat de doorstroming belemmert.

Er is dus behoefte aan een ander woningtype dan het type waar Lansingerland er op dit moment veel van heeft. Daarbij is er lokaal vooral vraag naar betaalbare, levensloopbestendige en gelijkvloerse woningen. Regionaal is er juist behoefte aan grondgebonden eengezinswoningen. De opgave is om te zorgen voor een woningvoorraad die aansluit bij de behoefte van de verschillende doelgroepen in de samenleving.

Wonen en zorg

Door de toenemende vergrijzing zijn er over vijftien jaar 40% meer 65-plussers dan nu^[2]. In 2045 is het aantal 75-plussers naar verwachting zelfs verdubbeld^[3]. Bovendien blijven ouderen mede als gevolg van landelijk beleid langer zelfstandig wonen. Een belangrijk aandachtspunt is daarom het bouwen van een gelijkvloers en gevarieerd woningaanbod voor deze doelgroep, en te zorgen voor voldoende en toegankelijke zorgvoorzieningen in de buurt.

Bijzondere doelgroepen

Daarnaast is het huisvesten van verschillende (bijzondere) doelgroepen de laatste jaren voor gemeenten een steeds specifiekere opgave geworden. Er is aandacht nodig voor het gebrek aan beschikbaarheid aan passende woningen voor woonwagenbewoners, arbeidsmigranten, statushouders, mensen met woon-zorgvraag, vluchtelingen/asielzoekers en spoedzoekers. De huisvesting van arbeidsmigranten (werknemers) is mede een opgave voor de betreffende bedrijven. Er kunnen kansen liggen in het koppelen van huisvesting aan (nieuwe) bedrijfslocaties.

Toekomstbestendige woongebieden en voorzieningen

Voor huidige en nieuwe inwoners is het onze opgave om te zorgen voor toekomstbestendige, gevarieerde en kwalitatieve woonwijken met voldoende voorzieningen.

Daarom sturen wij bij nieuwbouwwoningen er op dat er voldoende voorzieningen zijn voor sport, cultuur en ontspanning, passend bij de groeiende bevolking. Ook specifiek voor jongeren is een passend beleevingsaanbod met sport en cultuur nodig. Om aantrekkelijk te blijven voor jonge gezinnen zijn een goede samenwerking met scholen, een schone, hele en veilige buitenruimte en voorzieningen voor kinderen en jongeren van belang onder andere voor ontmoeten en bewegen. De openbare ruimte groeit mee met het groeiend aantal inwoners.

Sociale veiligheid en leefbaarheid

Het aantal inwoners zal de komende jaren sterk groeien. Dat betekent dat meer mensen gebruik maken van dezelfde ruimte. Daarbij is het bewaken van de sociale veiligheid ook belangrijk. Betrokkenheid bij de buurt draagt hieraan bij, maar ook fysieke veiligheid zoals veilige fiets- en wandelroutes naar voorzieningen (dorp, sport et cetera), veilige speelplekken en andere openbare ruimten. Ook is de toegankelijkheid van de openbare ruimte voor ouderen en mensen met een beperking een belangrijk aandachtspunt.

[1] Bron: CBS (2024) en Bevolkingsprognose Lansingerland 2023-2035 (T23.05132).

[2] Bron: Bevolkingsprognose Lansingerland 2023-2035 (T23.05132).

[3] Bron: PBL/CBS: Regionale bevolkings- en huishoudensprognose 2022.

1.1.4 Economie

Huidige situatie

Lansingerland is een ondernemende gemeente. Volgens de Kamer van Koophandel zijn in Lansingerland bovengemiddeld meer bedrijven gevestigd. Impactvolle, lokaal gewortelde familiebedrijven, Horti Science, logistieke dienstverleners, handel en zakelijke dienstverleners kenmerken de economie van Lansingerland.

In Lansingerland is er ruimte voor bedrijvigheid op verschillende werklocaties met een lokale en regionale functie. We onderscheiden verschillende type werklocaties: centrumgebieden, werklocaties in woonwijken, werklocaties op linten, werklocaties in recreatiegebieden en veertien bedrijventerreinen.

In totaal omvatten deze bedrijventerreinen 331 hectare netto uitgegeven areaal. De huidige staat van de bedrijventerreinen is redelijk tot uitstekend^[1]. Er zijn geen slecht functionerende of sterk verouderde bedrijventerreinen, leegstand is er nauwelijks. Er is een grote vraag naar bedrijfsruimte en bedrijven hebben moeite om ruimte te vinden om te groeien. In 2022 was het leegstandpercentage lager dan 1%, voor een goede doorstroming is een percentage van 5% gewenst. De bedrijventerreinen zijn een belangrijke motor van de lokale economie, ze hebben een grote rol in de werkgelegenheid en een belangrijke functie voor het Horti Science cluster, het lokale dorp en regioverzorgende midden- en kleinbedrijf (mkb) en grote bedrijven (onder meer logistiek en distributie tot op internationaal niveau). Met ruim 12.000 arbeidsplaatsen verzorgen de bedrijventerreinen circa 42% van de totale werkgelegenheid in de gemeente en bieden ze ook werk voor de regio. Die werkgelegenheid is de afgelopen jaren sterk gegroeid door het aantrekken van nieuwe bedrijven, maar ook doordat bestaande ondernemingen groeien.

Daarnaast heeft Lansingerland een sterke en betrokken middenstand. Iedere kern heeft een eigen kenmerkende mix aan winkels en voorzieningen en betrokken ondernemersverenigingen. De centrumgebieden van Berkel en Rodenrijs, Bergschenhoek en Bleiswijk en buurtwinkelcentrum Gouden Hart functioneren momenteel goed. Er komt genoeg winkelpubliek, er is relatief weinig winkelleegstand en de centra zijn over het algemeen schoon, heel en veilig^[2]. Het Gouden Hart is relatief nieuw (2015), het centrum van Bergschenhoek is recent opgeknapt (2022) en de uitbreiding van het centrum van Berkel west is zo goed als afgerond.

[1] Bron: Nulmeting bedrijventerreinen Lansingerland, Stec Groep (2023).

[2] Bron: Uitgangspunten Vitale kernen Lansingerland 2024-2030 (T23.02022).

Trends en ontwikkelingen

Meer aandacht voor brede welvaart

In korte tijd heeft het begrip brede welvaart veel aandacht gekregen van diverse overheden en maatschappelijke instituties. Het begrip is een aanvulling op (of soms zelfs ter vervanging) van economische groei uitgedrukt in het bruto binnenlands product (BBP). Brede welvaart is op verschillende manieren te definiëren, maar in de kern gaat het erom dat we niet alleen oog hebben voor materiële welvaart, maar ook voor sociaal welzijn, natuur, klimaat en gezondheid. En niet alleen bij onszelf in het hier en nu, maar ook voor later en elders.

Bij overheden wordt brede welvaart steeds meer omarmd, omdat in Nederland de grenzen aan de groei steeds duidelijker zichtbaar worden en er daardoor behoefte ontstaat aan een breder afwegingskader voor het maken van politieke keuzes. Sinds 2023 publiceert het CBS op Prinsjesdag aanvullende factsheets brede welvaart bij alle begrotingen van alle ministeries.

Behouden ruimte voor werken

In Zuid-Holland blijft de vraag naar ruimte voor bedrijven onverminderd groot. Tot nu toe is de vraag naar ruimte voor economische activiteiten vaak beantwoord met het bieden van extra ruimte, bijvoorbeeld door landbouwgrond te transformeren. De provincie constateert dat deze aanpak niet oneindig mogelijk is en heeft daarom in de "Ruimtelijke Koers voor Zuid-Holland" vastgelegd dat ruimte voor werken zich moet ontwikkelen binnen de ruimte die daarvoor al (tot 2030) is gereserveerd. De groei van de bevolking, het beschikbare arbeidspotentieel in en nabij grote steden en de transitie naar een circulaire en duurzame economie zorgen ervoor dat ook in Lansingerland de vraag naar werklocaties aanhoudt.

Een belangrijke opgave is om voldoende ruimte voor werken te behouden. De vraag naar werklocaties blijft groot en de bevolking groeit. Tegelijkertijd staat de ruimte voor werken onder druk door onder meer transformaties van werk- naar woonfuncties, waardoor het areaal aan beschikbare werklocaties afneemt. Om te bepalen hoeveel ruimte er voor – huidige en toekomstige – bedrijvigheid op welke locaties nodig is, zijn het beoogde werkmilieu (Horti Science, logistiek, kantoren, gemengd woon-werk) en de bereikbaarheid van locaties belangrijke factoren. Om te zorgen dat de juiste bedrijven op de juiste plek zitten

kan het nodig zijn om bedrijventerreinen en andere werklocaties beter te organiseren en benutten. Zo kunnen er kansen liggen in het mengen van functies, door bijvoorbeeld de woningopgave en ruimte voor lichte bedrijvigheid te combineren. Daarbij is de (sociale) veiligheid een aandachtspunt.

Duurzaamheid en groene transitie

Nederland streeft naar een duurzame economie, gedreven door Europese regelgeving en het Klimaatakkoord. Bedrijven en de overheid investeren zwaar in groene technologieën, energietransitie en circulariteit. Er is een groeiende focus op hernieuwbare energiebronnen zoals wind- en zonne-energie, de elektrificatie van transport, en innovaties in energiebesparing en CO₂-reductie. Ook veranderende consumentenverwachtingen zijn een belangrijke drijfveer voor bedrijven om te verduurzamen. Bedrijven krijgen te maken met strengere CO₂-heffingen en emissieregels, wat directe financiële gevolgen heeft. Waterstof wordt gezien als een veelbelovende technologie om CO₂-uitstoot te verminderen, vooral in sectoren zoals de industrie en zwaar transport, waar elektrificatie moeilijker is. Nederland is actief bezig met het ontwikkelen van een waterstofeconomie.

De circulaire economie richt zich op het maximaliseren van het hergebruik van producten en grondstoffen, hernieuwbare grondstoffen en het minimaliseren van afval. Voor bedrijven betekent dit dat zij hun productiemodellen moeten herzien en overstappen op circulaire productieprocessen. Materialen en producten moeten worden ontworpen met hergebruik en recycling in gedachten. Bedrijven in sectoren zoals bouw, mode en elektronica worden hier sterk door beïnvloed.

Een ander aandachtspunt is dat bedrijventerreinen vaak hitte-eilanden en kwetsbaar voor wateroverlast zijn. Een kentering is nodig om hier toekomstbestendig te kunnen ondernemen. De verduurzaming van bedrijventerreinen kan een bijdrage leveren aan het behalen van de klimaatdoelen van de gebouwde omgeving.

Circulaire economie

Op het gebied van een circulaire economie staat Lansingerland –net als de rest van Nederland– in de beginfase van de transitie. We zien een toenemend aantal bedrijven dat hier actief mee bezig is om een toekomstbestendig en circulair bedrijfsmodel te ontwikkelen.

Ook als gemeentelijke organisatie zijn we begonnen aan de transitie naar duurzamer materiaalgebruik. Met de invoering van een gedifferentieerd tarief voor huishoudelijk afval (DIFTAR) per 2023 stimuleert de gemeente scheiding van afvalstromen. Met succes, de hoeveelheid restafval per inwoner per jaar is in een jaar tijd met ruim een derde afgenomen. Ook bij wijkrenovaties en nieuwe gebiedsontwikkelingen is er in toenemende mate oog voor circulair materiaalgebruik.

Digitalisering en automatisering

In de digitalisering van de economie volgen de nieuwe technologieën zich in hoog tempo elkaar op. Hierdoor is het in de tuinbouw al mogelijk om op afstand gewassen te telen.

De coronapandemie heeft de digitalisering van verkoopkanalen versneld, en steeds meer MKB-bedrijven richten zich op online verkoop via e-commerceplatforms, sociale media of eigen websites. Dit geldt niet alleen voor detailhandelaren, maar ook voor dienstverleners. Online winkelen blijft toenemen, wat impact heeft op de winkelgebieden en de vraag naar distributiecentra vergroot. Het lijkt erop dat de winkelgebieden in Lansingerland weinig geraakt worden door de onlineverkoop. De leegstand is te laag waardoor nieuwe ondernemers met moeite een geschikt winkelpand kunnen vinden.

Langs de A12 en dus ook in Lansingerland zijn veel distributiecentra verrezen en de vraag naar dit type vastgoed is nog steeds groot.

Digitalisering zorgt ervoor dat meer werkzaamheden door minder mensen gedaan kunnen worden. Automatisering en robotisering kan ervoor zorgen dat de afhankelijkheid van personeel vermindert en de efficiency van de uitvoering vergroot. Digitalisering zorgt ervoor dat mensen meer tijd- en plaatsafhankelijk kunnen werken.

De opkomst van thuiswerken tijdens de pandemie heeft geleid tot een blijvende verschuiving naar hybride manieren van werken. Meer hybride werken draagt bij aan het verspreiden van de verkeersstromen en kan wegen ontlasten.

De keerzijde van vergaande digitalisering is dat de dreiging van digitale aanvallen ook toeneemt. Vanuit de landelijke overheid zien we een steeds sterkere oproep om oog te hebben voor cybersecurity.

Krapte op de arbeidsmarkt

Een groeiende economie vraagt om meer arbeidskrachten. We hebben echter te maken met vergrijzing en een krapte aan personeel in verschillende sectoren, zoals de zorg, techniek, ICT, onderwijs en de bouw. Het MKB heeft vaak niet dezelfde middelen als grote bedrijven om concurrerende salarissen of uitgebreide secundaire arbeidsvoorwaarden aan te bieden waardoor het voor het MKB moeilijker is om geschikt personeel te vinden.

Inclusiviteit

Duurzaamheid en inclusiviteit worden steeds belangrijkere thema's op de arbeidsmarkt. Dit betekent dat bedrijven worden aangemoedigd om duurzaamheidsdoelen te integreren in hun bedrijfsvoering en om diversiteit en inclusiviteit te bevorderen binnen hun personeelsbestand. Bedrijven die zich richten op duurzame bedrijfsvoering en inclusieve arbeidsomstandigheden kunnen aantrekkelijker worden voor jong talent, dat steeds meer waarde hecht aan ethische en duurzame werkgevers. Ook kunnen bedrijven door inclusiever te zijn, zoals door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan te nemen, een groter deel van de arbeidsmarkt aanspreken.

Internationale arbeidsmobiliteit

Door globalisering en het tekort aan gekwalificeerd personeel wordt de arbeidsmarkt steeds internationaler. Nederlandse bedrijven werven vaker werknemers uit andere EU-landen of zelfs daarbuiten om tekorten op te vangen, vooral in sectoren zoals techniek, zorg en IT. De tuinbouw en logistiek zijn sectoren waar veel arbeidsmigranten werken. Vanuit maatschappelijk oogpunt is het gewenst dat overheden de huisvesting daarvan meer reguleren om misstanden te voorkomen.

Centrumgebieden: Van winkelen naar verblijven

Het koopgedrag van consumenten is de afgelopen jaren dusdanig veranderd, waardoor een centrum verandert van 'place to buy' naar 'place to be'. Het hebben van een mix aan functies en voorzieningen in de kernen zorgt voor een aantrekkelijk verblijfsklimaat. Bewoners en bezoekers komen naar de kernen om te verblijven, wonen, werken, ontmoeten, recreëren, gebruik te maken van diensten en inkopen te doen.

In levendige centra staan winkels zij aan zij met ontmoetingsplekken, kunst en cultuur, gezondheid en welzijn, dienstenbedrijven, maakbedrijven, flex-kantoren, zorgcentra, en scholen. In centra groeit het belang van horeca, terrassen en andere consumentenvoorzieningen bijvoorbeeld voor cultuur en ontspanning. De mix aan functies zorgt voor een langere verblijfsduur van bezoekers. Winkeliers maken hun onderneming toekomstbestendiger door beleving naast producten aan te bieden (bijvoorbeeld personal shopping), te 'blurren' (mengconcepten toepassen, bijvoorbeeld horeca in **een winkel**). En ook door te digitaliseren (bijvoorbeeld mengen van on- en offline winkelen).

1.1.5 Horti Science

Huidige situatie

In Lansingerland is een unieke Horti Science sector met internationale betekenis ontstaan, gericht op de ontwikkeling van gezonde voeding en sierteelt. De clustering van innovatieve bedrijven en instellingen zorgt voor een sterk kennisnetwerk. Wageningen University & Research (WUR), wereldwijd een toonaangevend tuinbouwinstituut, heeft een locatie in de gemeente. Horti Science bedrijven uit Lansingerland vervullen een belangrijke rol in de veredeling van en wereldhandel in groenten, fruit, planten en bloemen. Het Horti Science Park met de WUR en Delphy, meerdere wereldmarktleiders (Anthura, Bayer Crop Science en Koppert Biological Systems) en diverse andere toonaangevende bedrijven, bekend vanwege hun innovatieve producten en diensten, zijn in Lansingerland gevestigd.

De Horti Science sector draagt in grote mate bij aan de lokale economie en is een belangrijke werkgever. De totale exportwaarde van de glastuinbouw in Lansingerland is 1,1 miljard en met 8.500 arbeidsplaatsen is deze sector de grootste werkgever van Lansingerland (één op drie banen). De sector is ook actief op het gebied van duurzaam ondernemen. Zo is de eerste geothermiebron van Nederland ontwikkeld in het Lansingerlandse glasgebied, zijn er meerdere geothermiebronnen ontwikkeld en is er een beperkt aantal biomassacentrales. We hebben het grootste warmtenet in een Nederlands glasgebied, waarop een groot deel van de kassen is aangesloten.

Trends en ontwikkelingen

Verduurzaming van de sector

Ondanks het hoge innovatiegehalte, staat de traditionele bedrijvigheid onder druk. De primaire productiebedrijven (voedsel en sierteelt) zijn deels kostprijs gedreven, waardoor de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen en schoon (grond)water een uitdaging is. In aanvulling op de al aanwezige biomassa-centrales en geothermiebronnen moet daarom nog een flinke slag worden geslagen met het (door)ontwikkelen van warmtenetten, het energie- en (drink)water zuiniger telen en het behalen van de verschillende nationale duurzaamheidsdoelen. Daarbij biedt de sector met flexibel in- en afschakelbare warmtekrachtcentrales/koppelingen ook kansen om het stroomnet in balans te houden. Dit vergt wel een grotere capaciteit op het energienet. Bij de verduurzaming zoeken we naar meekoppelkansen om de fysieke leefomgeving te verbeteren op het gebied van ruimtelijke kwaliteit.

Economisch vitale sector

Om economisch vitaal te blijven moet er ingespeeld worden op de grote ontwikkelingen die op ons afkomen. Grote opgaven zijn onder meer de digitalisering (en robotisering), klimaatverandering, energietransitie en de overgang naar een circulaire economie. De druk op de ruimte en de leefomgeving neemt toe, waarin ook de glastuinbouwsector een aandeel heeft. Lansingerlandse bedrijven moeten continu kunnen innoveren om mee te blijven doen als wereldspelers. Om onze unieke uitgangssituatie en kernkwaliteit (beschreven in hoofdstuk 2) te behouden ligt er een belangrijke opgave in het toekomstbestendig houden van het innovatieve glastuinbouwcluster. Doorontwikkeling van het Horti Science Park speelt daarin een belangrijke rol. De sector zorgt ook voor economische koppelkansen, bijvoorbeeld in de kennis van en omgang met reststromen en inhoudsstoffen, en fungeert mede daardoor als 'magneet' voor kennisintensieve bedrijven.

Aan de andere kant speelt ook de vraag hoe we om moeten gaan met minder toekomstbestendige glastuinbouwgebieden en leegstand. Daar ligt dan ook een transformatieopgave, waarbij de beste invulling sterk afhangt van de locatie. Combinaties van glastuinbouw met andere opgaven kunnen ook kansen bieden, evenals meervoudig ruimtegebruik zoals kas op dak en meerlaags telen.

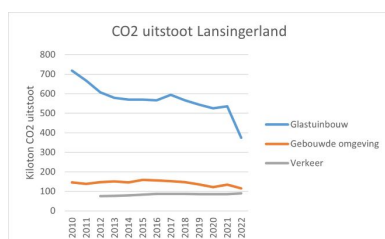
1.1.6 Energietransitie en Circulaire Economie

Huidige situatie

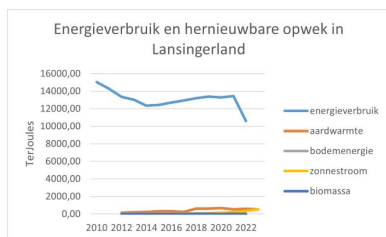
Circa 65% van het energieverbruik en de CO₂-uitstoot binnen Lansingerland is toe te schrijven aan de glastuinbouw. Er zijn de afgelopen jaren reeds stappen gezet om het energieverbruik te verduurzamen, bijvoorbeeld door het gebruik van geothermie en de opwek van zonne-energie. In combinatie met energiebesparing neemt de uitstoot van deze sector af.

Als we kijken naar de CO₂-uitstoot dan is de ontwikkeling in de afgelopen jaren als volgt:

- In de glastuinbouw: 750 kton in 2010 naar 450 in 2022. Een reductie van 40%;
- In de gebouwde omgeving: van 146 kton in 2010 naar 122 kton in 2022. Een reductie van 16%; verkeer en vervoer: van 75 kton in 2012 naar 89 kton in 2022. Een toename van ruim 18%.

Conform het Klimaatakkoord is het van belang dat we zoveel mogelijk energie besparen en zoveel mogelijk duurzame energie opwekken. De afgelopen jaren zijn hiertoe al flinke stappen gezet (grofweg van 200 naar 1.000 TJ opwek, en energieverbruik van 15.000 naar 10.000 TJ).

De woningvoorraad in Lansingerland is relatief energiezuinig, te zien aan de energielabels. Van de woningen heeft 55,7% een label A of hoger (32,7% landelijk en 85,7% label C of hoger (73,7% landelijk). Lansingerland scoort daarmee in de top 5 van gemeenten met de beste energielabels. Het aandeel kantoren met energielabel label C of beter bedraagt 46%, wat wel achterloopt op het landelijk gemiddelde (55%)^[1].

Op dit moment staan er in Lansingerland geen windmolens en zijn er geen grootschalige zonnenvelden. Wel is met name zon op grote daken en geothermie gerealiseerd. Het aandeel (bekende) hernieuwbare energie is de afgelopen jaren toegenomen, van 0,9% in 2011 tot 12,0% in 2022. Dit blijft nog wel achter bij het landelijk gemiddelde (14 (14,6%)). Voor hernieuwbare elektriciteit is het aandeel 24,1%, voor hernieuwbare warmte is dat 10,7%^[2]. De groei komt, zoals gezegd, onder meer door de realisatie van grootschalige duurzame warmtebronnen en toename van zonnepanelen op woningen en bedrijfsdaken^[3]. Van de woningen in Lansingerland heeft 38% geregistreerde zonnepanelen (landelijk 25%). Zonne-installaties bij woningen en bedrijven in Lansingerland leveren daarbij relatief veel energie (kW per 1.000 inwoners/bedrijven^[4]).

[1] Bron: Waarstaatjegemeente.nl / RVO (2023).

[2] Bron: Klimaatmonitor, 2022

[3] Bron: Lansingerland duurzaam – Uitvoeringsagenda (Actualisatie 2021).

[4] Bron: CBS (2022).

Trends en ontwikkelingen

Het klimaat verandert sterk. Om dit tegen te gaan moeten we energie besparen, overstappen op hernieuwbare energie (energietransitie) en gesloten materialenkringlopen (circulaire economie).

Energietransitie

In het kader van de energietransitie hebben we te maken met veel nationale, provinciale en regionale ontwikkelingen. Zowel fysieke ontwikkelingen als beleid dat zich ontwikkelt. We hebben hier als gemeenten vaak beperkte invloed op. Soms is er sprake van een nationaal belang, maar vertaalt zich dit in een ruimtevraag in Lansingerland. Hierbij gaat het bijvoorbeeld over de verkenning van aanlanding wind op zee. Dit vraagt ons om goed op te hoogte te blijven en flexibel te kunnen inspelen op ontwikkelingen.

We zien dat er veel ontwikkelingen zijn op het gebied van de energietransitie. Deze opgave bevindt zich deels in de planfase en deels in de uitvoeringsfase en brengt ook ruimtebeslag met zich mee. Dit betekent dat de energietransitie direct raakt aan de diverse andere opgaven, zoals wonen, bedrijfslocaties, de kwaliteit van de fysieke leefomgeving en mobiliteit. Op grond van het Klimaatakkoord dienen de gemeenten uiterlijk 1 januari 2025 de benodigde vergunningen voor de nog te realiseren projecten verleend te hebben. Voor een goede balans op het elektriciteitsnetwerk stuurt het Rijk op een goede verhouding tussen de te realiseren hoeveel hernieuwbare elektriciteit van zonne- en windenergie. Nu er in veel RES-regio's voor gekozen wordt om vooral in te zetten op projecten voor zonne-energie zien we dat in onze regio de provincie Zuid-Holland zich actiever opstelt ten aanzien van de bestuurlijke keuzes ten aanzien van zonne- en/of windenergie.

Klimaatakkoord

Nederland heeft als doel om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Dat wil zeggen dat de uitstoot van broeikasgassen in 2050 niet hoger is dan wat er vastgelegd wordt, netto is de uitstoot dus nul. In 2030 moet Nederland 55% minder CO₂ uitstoten vergeleken met 1990. Deze doelen zijn vastgelegd in de Klimaatwet. Om het doel in 2030 te behalen, streven we naar 60% CO₂-reductie. Het Klimaatakkoord is tot stand gekomen via vijf sectortafels: Elektriciteit, Industrie, Gebouwde Omgeving, Landbouw en Landgebruik en Mobiliteit. Per sector is een CO₂-emissiereductiedoelstelling vastgesteld en zijn afspraken gemaakt om

deze doelstelling te bereiken. De sectortafel Elektriciteit heeft onder meer de ambitie om in 2030 35 Terawattuur (TWh) grootschalige hernieuwbare elektriciteit op land gerealiseerd te hebben.

In het Klimaatakkoord is voor de gebouwde omgeving de doelstelling opgenomen dat de gebouwde omgeving in 2050 aardgasvrij is. Voor de glastuinbouw is de ambitie opgenomen om in 2040 klimaatneutraal te zijn. Deze doelstelling is overgenomen in het EnergieAkkoord Greenport West-Holland.

Regionale Energiestrategie Rotterdam Den Haag

Nederland is opgedeeld in dertig energieregio's. Lansingerland is onderdeel van de energieregio Rotterdam Den Haag. In 2021 heeft de gemeenteraad van Lansingerland de Regionale Energiestrategie (RES) Rotterdam Den Haag 1.0 vastgesteld. In de RES 1.0 is de ambitie vastgelegd om in te zetten op de realisatie van 2,8 TWh tot 3,2 TWh duurzame opwek van elektriciteit in de regio Rotterdam Den Haag in 2030. Dit is zo'n 9% van de nationale ambitie van 35 TWh uit het Klimaatakkoord. We streven regionaal naar een energiebesparing van 20% of meer in de gebouwde omgeving en 30% of meer in de glastuinbouw. Verder zet de energieregio Rotterdam Den Haag zeer stevig in op zonne-energie op daken en parkeerplaatsen in stedelijk gebied. Doelstelling is om 40% van het geschikte dakoppervlak te benutten voor zonne-energie. Ook benutten we waterbassins in de glastuinbouw voor zonnepanelen en wordt er ruimte gezocht voor windmolens.

De Regionale Energiestrategie (RES) is een instrument om te komen tot een regionaal afgestemde bijdrage aan de nationale klimaatdoelen. Het gaat om de duurzame opwekking van elektriciteit, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslagcapaciteit en infrastructuur. De RES heeft een horizon van 2030 met een doorkijk naar 2050. De focus van de RES ligt op de sectortafels Elektriciteit en Gebouwde Omgeving.

Elektriciteitsnet en netcongestie

Een belangrijke randvoorwaarde voor het realiseren van de energietransitie is een robuust energiesysteem. Dit vraagt om een goede en slimme boven- en ondergrondse inpassing. De vraag naar elektriciteit neemt toe als gevolg van economische groei en de energietransitie. Zo zijn er steeds meer elektrische auto's en woningen met een warmtepomp. Ook is het aanbod van duurzaam opgewekte elektriciteit de afgelopen jaren toegenomen, onder meer door het plaatsen van zonnepanelen op daken. Hierdoor raakt het elektriciteitsnet vol. Dit noemen we netcongestie.

Ook in grote delen van Lansingerland hebben we helaas met netcongestie te maken. Een toekomstbestendig elektriciteitsnet is echter een randvoorwaarde voor groei en verduurzaming. Om congestie tegen te gaan verzwakt en breidt netbeheerders Stedin en TenneT het netwerk uit. Enkele grote knelpunten bij middenspanningsstations in Lansingerland worden naar verwachting in 2028-2030 opgelost.

Woningisolatie

Sinds het verschijnen van het Nationaal Isolatieprogramma van het Rijk in 2022 hebben gemeenten een belangrijke rol om bij te dragen aan energiezuinigheid van de bestaande woningbouw.

Ten aanzien van de aanpak voor koopwoningen hebben we met name te maken met de individuele aanpak van woningen, waarbij er uiteraard een overlap is met het toekomstige pad om over te gaan naar aardgasvrij. De focus van het programma ligt op woningen met energielabels D, E, F of G. In onze gemeente is er reeds sprake van een relatief energiezuinige bestaande woningvoorraad. 74% van de woningen heeft label A of B. Slechts 10% van de woningen heeft een energielabel van D of lager.^[1]

Verduurzaming mobiliteit

Het Klimaatakkoord bepaalt de route voor verduurzaming van de mobiliteitssector. In 2050 dient alle vervoer emissieloos te zijn. Dit betekent dat wij ons bevinden in een fase van een mobiliteitstransitie, waarin emissieloos vervoer steeds meer de boventoon zal voeren. In 2030 worden bijna 2 miljoen elektrische auto's op de Nederlandse wegen verwacht. Maar ook elektrische scooters, bestelbusjes, vrachtwagens en mobiele machines gaan steeds meer voorkomen. Al deze voertuigen moeten geladen worden. Hiervoor is een goed functionerend en dekkend laadnetwerk noodzakelijk. Het uitgangspunt van de Nationale Agenda Laadinfrastructuur is dat alle elektrische rijders altijd, overal, veilig en slim hun voertuig kunnen laden. Hierbij gaat het niet alleen om het laden op de eigen parkeergelegenheid of oprit, maar ook om de openbare ruimte, op bedrijventerreinen en bij tankstations. Hierbij is netcapaciteit een hele belangrijke randvoorwaarde.

De regionale doelstelling van de MRDH is dat er in onze regio tijdig, voldoende en passende laadinfrastructuur voor logistieke voertuigen beschikbaar is. Tijdig in de zin dat laadinfrastructuur beschikbaar is in lijn met voertuigontwikkelingen. Voldoende betekent dat de overstap naar elektrische voertuigen niet wordt belemmerd. Passend houdt in dat het juiste type laadinfrastructuur met de juiste vermogens wordt geplaatst. Dit alles gebeurt in samenspraak met andere betrokken partijen zoals netbeheerders, ondernemers en inwoners. Opladen nabij de woning is voor personenauto's en bestelauto's het uitgangspunt. Als dat niet op eigen terrein (oprit/garage) kan, dan in het openbaar gebied.

Circulaire economie

Nederland heeft het doel om in 2050 een circulaire economie te hebben. Het huidige patroon van nieuwe materialen gebruiken en na gebruik afdanken als afval is geen houdbaar model. Daarom verandert de economie naar een circulaire economie. Hierin worden materialen en producten zo ontworpen en gebruikt dat we deze zo lang mogelijk kunnen hergebruiken. Zo gebruiken we zo min mogelijk grondstoffen en produceren we minimaal afval.

Sustainable development goals

Gemeente Lansingerland is een zogenaamde SDG-gemeente. Wij dragen bij aan de Sustainable Development goals, die in 2015 zijn vastgesteld door de Verenigde Naties. Deze doelen dragen bij aan het uitbannen van extreme armoede en honger, goede gezondheid en goed onderwijs voor iedereen en o.a. het tegengaan van klimaatverandering, biodiversiteitsverlies en milieuvervuiling in 2030.

[1] Bron: klimaatmonitor.nl (augustus 2024)

1.1.7 Mobiliteit

Huidige situatie

Lansingerland is goed aangesloten op allerlei (boven)regionale knooppunten en vervoerlijnen. In en rondom de gemeente lopen onder meer de A12, A13, A16 en A20. De A12 loopt door het noorden van de gemeente heen, en kent één op- en afrit binnen het grondgebied. Deze weg vormt de voornaamste verbinding tussen Den Haag en Utrecht. Daarnaast lopen er verschillende provinciale wegen door de gemeente die zorgen voor verbinding met Rotterdam en andere omliggende kernen zoals Zoetermeer en Pijnacker. Een belangrijke verkeersas is de N209, die langs Bergschenhoek en Bleiswijk loopt en een verbinding vormt tussen de A12 in het noorden en de N471 richting Rotterdam in het zuiden. De N209 is de verbinding tussen de A12 en de A16. Voor Lansingerland is de N209 de belangrijkste weg om de dorpen Bergschenhoek en Bleiswijk en de daarin gelegen bedrijventerreinen te ontsluiten op het bovenliggend wegennet. Ook vervult de N209 een doorgaande functie tussen de A16 en de A12, maar deze is ondergeschikt aan de ontsluitende functie. De Boterdorpseweg en Klapwijkseweg vormen de belangrijkste verbinding tussen Bergschenhoek en Berkel en Rodenrijs.

We zien dat deze wegen nu al zwaar belast zijn, zeker tijdens de spits. Dit zal naar de toekomst toe steeds verder toenemen.

Het openbaar vervoersnetwerk van Lansingerland bestaat uit trein-, metro- en busverbindingen. Aan de noordkant van de gemeente ligt het treinstation Lansingerland-Zoetermeer. Daarnaast zijn we aangesloten op de RandstadRail (metrolijn E tussen Rotterdam en Den Haag) met de haltes Rodenrijs en Berkel Westpolder. Een nachtmetro ontbreekt evenwel. Tussen station Rodenrijs en Zoetermeer rijdt de ZoRobuslijn. Dit zorgt voor een goede ov-verbondenheid met onze omgeving. De stations Lansingerland-Zoetermeer, Westpolder en Rodenrijs liggen decentraal aan de randen van Lansingerland. De fiets is dan ook een belangrijk vervoermiddel als voortransport richting deze stations, en is essentieel voor de mobiliteitstransitie binnen de gemeente. Ook voor de fiets zijn er goede verbindingen richting Zoetermeer, Rotterdam, Delft en Den Haag. Aan de oostkant van de gemeente loopt een landelijke fiets- en wandelroute, verder lopen er door de gemeente verschillende regionale fietsroutes.

Het merendeel van de verkeersongevallen vindt plaats op de provinciale wegen of op de drukke gebiedsontsluitingswegen binnen de bebouwde kom. Met name de verkeersveiligheid op de N209 is hierbij een belangrijk aandachtspunt. De N209 is één van de wegen met de grootste maatschappelijke kosten op het gebied van verkeersveiligheid in vergelijking met alle provinciale wegen in Nederland. Binnen de kernen gaat het veelal om ongevallen tussen gemotoriseerd verkeer en fietsers. Buiten de kernen gaat het vooral om blikshade aan auto's.

Trends en ontwikkelingen

Thema in beweging

De manier waarop we ons voortbewegen is aan het veranderen. De afstand in woon-werkverkeer neemt al jaren toe, het aantal en de variatie in voertuigen groeit. Er komen nieuwe brandstoffen bij zoals waterstof en we gaan op den duur nagenoeg volledig over op elektrisch rijden.

Een toenemende mobiliteit

Het aantal verplaatsingen neemt toe, zowel vrijetijd- als werkgerelateerd. De wegen in en rond Lansingerland lopen regelmatig vol en het verkeer loopt vast. Dat is slecht voor het milieu. Een minder goed bereikbare regio heeft bovendien economische gevolgen. Het groeiende aantal inwoners in de gemeente en de regio zorgt voor nog meer druk op het volledige mobiliteitssysteem. Woningbouwplannen kunnen op gespannen voet staan met de capaciteit van onze infrastructuur. Zeker op doorgaande wegen leiden meer auto's tot meer hinder en onveilige situaties. Ook in woonwijken zal een toenemend aantal auto's leiden tot een openbaar gebied vol 'blik' op straat. Meer ruimte voor infrastructuur en parkeren gaat ten koste van ruimte voor bijvoorbeeld groen en water. De bereikbaarheid en leefbaarheid staan onder druk. Ook het openbaar vervoer kan tijdens de piekuren de toestroom aan reizigers nauwelijks aan. En dat terwijl er een fikse groei verwacht wordt richting 2030 op de metro E-lijn en op de Zoetermeer-Rotterdam buslijn. Kortom, de woningbouwopgave betekent zonder maatregelen en alternatieven een toename van knelpunten en groot extra ruimtebeslag voor infrastructuur en parkeren. Tegelijk bieden nieuwe ontwikkelingen ook koppelkansen, voor het inzetten van bijvoorbeeld mobiliteitshubs, dubbelgebruik van parkeerplaatsen of deelmobiliteit.

Duurzamer en gezonder onderweg

Mensen maken steeds meer gebruik van elektrische fietsen of racemodellen. Als ontspanning maar ook als goed alternatief voor de auto of het openbaar vervoer. Daarnaast stijgt het aandeel emissieloze voertuigen. De markt toont veel initiatief, maar een stevige verdere groei van deze schone vervoermiddelen gaat niet vanzelf. Dat vraagt ook om een verandering in verplaatsingsgedrag. Zonder voldoende goede alternatieven voor autogebruik komt de transitie naar actieve, schone en duurzame mobiliteit minder goed op gang. Autobezit en autogebruik nemen landelijk gezien nog niet af en zetten druk op gezonde mobiliteit en de duurzaamheidsopgave.

De belangrijke openbaar vervoerverbindingen met de grote steden om ons heen moeten een impuls krijgen om de transitie te versnellen. Hetzelfde geldt voor fietsverbindingen naar de regio en ook tussen onze kernen. Veilige en comfortabele verbindingen kunnen inwoners verleiden tot gezond en duurzaam fietsgebruik. De bereikbaarheid per ov en fiets van bedrijven (met veel personeel) is een aandachtspunt.

Met de realisatie van de Metropolitane Fietsroutes Zoetermeer – Rotterdam en Delft – Rotterdam Alexander worden de woongebieden verbonden met locaties in de regio waar veel mensen werken en veel bedrijven gevestigd zijn. Door deze uitnodigende fietsroutes krijgt de fiets een meer vanzelfsprekende plek als vervoermiddel voor woon-werkverkeer.

De mobiliteitstransitie kan leiden tot een vergroting van het woongenot en de ruimtelijke kwaliteit door de vrijkomende ruimte toe te kennen aan een versterking van de kwaliteit van de leefomgeving.

Verkeersveiligheid

In de afgelopen decennia was een duidelijk dalende trend zichtbaar in het aantal verkeersslachtoffers met letsel en in het aantal verkeersdoden. Deze dalende trend is echter gestopt, en het aantal ernstige verkeersslachtoffers en verkeersdoden neemt weer toe. De verwachting is dat zonder maatregelen deze negatieve trend door zal zetten. Met de toename van ernstige verkeersongevallen neemt ook de negatieve maatschappelijke impact toe.

Mobiliteit verandert sneller dan ooit

Ontwikkelingen in informatietechnologieën zorgen voor allerlei nieuwe mogelijkheden waarop we ons kunnen verplaatsen. Om deze optimaal te kunnen benutten, is het zaak om er nu op voor te sorteren. We zien de bus naderen in onze app, we bestellen vervoer op afroep of reserveren een deelscooter. Hoe we aankijken tegen mobiliteit verandert ook. Van bezit naar bewust gebruik. Ook werkgevers denken na over slimme mobiliteitsoplossingen voor hun werknemers. Daarnaast is onze innovatieve glastuinbouw- en logistieke sector continu op zoek naar nog slimmere en efficiëntere oplossingen. Daarbij gaat duurzaam en emissieloos transport een steeds grotere rol spelen in het koopgedrag van de consument.

Jongeren hebben behoefte aan de toegang tot nieuwe vervoersconcepten die beter aansluiten bij hun wensen dan traditioneel openbaar vervoer of de auto. Als we die behoefte niet goed beantwoorden dan bieden we niet de juiste voorzieningen om hen te behouden of te verleiden in Lansingerland te wonen. Zonder maatwerkvoorzieningen of fijnmazig vervoer op afroep hebben ouderen niet de bewegingsvrijheid die zij tot op steeds hogere leeftijd wensen. Bereikbaarheid komt in woononderzoeken naar voren als één van de belangrijkste aspecten als het gaat om een fijn woonklimaat. Ons vestigingsklimaat en onze concurrentiepositie verslechteren als we hier niet voldoende op inspelen en onze (relatieve) bereikbaarheid daardoor afneemt.

Bijlage 2: Verantwoording participatieproces

Inleiding

Bij burgerparticipatie is in Lansingerland de centrale toets-vraag: kan iedereen die dat wil en die er belang bij heeft, meedoen met het besturen van de gemeente en wel op zo'n manier dat

- het proces vanaf het begin te volgen en te beïnvloeden is
- er onderling contact is en wederzijds respect, ook voor elkaars grenzen en rollen
- er ruimte is voor een eigen inbreng op allerlei vlak
- de verschillende belangen en perspectieven naar voren kunnen komen en kunnen worden uitgewisseld.

In deze verantwoording van het participatieproces ten behoeve van het ontwerp van de omgevingsvisie 2.0 wordt ingegaan op genoemde punten.

Onderdeel van punt 4 zijn twee deelvragen:

- is het duidelijk welke plaats ieder perspectief kreeg in het ambtelijk advies aan het college en vervolgens in het raadsvoorstel?
- wat weegt het zwaarst en wat minder zwaar, gegeven bestaand beleid en/of het bestuursakkoord?

Deze verantwoording laat zien hoe de inbreng vanuit de samenleving is verwerkt in het ontwerp van de omgevingsvisie 2.0. Wanneer de omgevingsvisie 2.0 is vastgesteld door de gemeenteraad, volgt nog een evaluatie van het participatieproces (zie het participatieplan (T24.03062).

Volgen en beïnvloeden

Vanaf mei 2024 is een oproep gedaan om mee te doen. Hiervoor is een mix van communicatiemiddelen ingezet, zoals staat beschreven in het participatieplan ten behoeve van de omgevingsvisie 2.0 (T24.03062). Aanvullend aan het participatieplan zijn wethouder Cnossen en de ambtelijke strateeg Ruimtelijke Ordening op 5 juni geïnterviewd op RTV Lansingerland over de omgevingsvisie 2.0 en de mogelijkheden om mee te doen: een dialoogbijeenkomst en een online enquête.

Sinds mei 2024 kan op www.Lansingerland.nl/omgevingsvisie het participatieproces worden gevolgd ten behoeve van de omgevingsvisie 2.0. Op deze website stond ook de uitnodiging voor de dialoogbijeenkomst op 10 juni en de online enquête die tussen 22 augustus en 3 september kon worden ingevuld. Ten behoeve van de voorbereiding op de dialoogbijeenkomst werd op de website over elk van de zes onderwerpen informatie gedeeld. Deze informatie kregen mensen die zich hadden aangemeld ook per mail toegestuurd. De informatie bestond uit relevante kennis en de open vragen die centraal zouden staan tijdens de dialoog over het desbetreffende onderwerp. Na afloop van de dialoogbijeenkomst zijn de verslagen van de gesprekken op de website geplaatst. Dit gebeurde nadat concepten waren gedeeld met de deelnemers en zij de gelegenheid hadden gehad om hun aanvullingen en correcties door te geven. Sinds half oktober staan de resultaten van de enquête op de website.

De resultaten van de dialoogbijeenkomst en de online enquête zijn ook gedeeld in De Heraut, in de online gemeentenieuwsbrief en op sociale media.

Genodigden en deelnemers

Iedereen in Lansingerland was uitgenodigd om mee te doen. Op de dialoogbijeenkomst waren de volgende 34 mensen vanuit de samenleving aanwezig: 2 studenten, 2 docenten en de directeur van MBO Oostland, de manager vastgoed van 3B Wonen en een lid van de huurdersvereniging, 4 ondernemers, 2 leden van de adviesraad Sociaal Domein, 5 leden van Rotta en 16 individuele inwoners. Ook waren raadsleden uitgenodigd. Van hen waren er 3 aanwezig. Hun rol was die van toehoorder.

Voor de dialoogbijeenkomst is in het bijzonder contact gezocht met MBO Oostland. De omgevingsvisie gaat over de toekomst en is dus met name voor deze jonge mensen relevant. Bovendien komen verschillende studierichtingen van MBO Oostland overeen met de onderwerpen van de omgevingsvisie 2.0.

Natuur- en vogelwacht Rotta had in een vroeg stadium aangegeven mee te willen doen met de voorbereiding van de dialoogbijeenkomst. Daarom is vooraf met enkele bestuursleden hierover gesproken. Het resultaat was dat leden van Rotta zich tijdens de dialoogbijeenkomst verspreidden over de verschillende tafels waardoor het perspectief van de natuur werd ingebracht bij vijf van de zes onderwerpen die centraal stonden.

In reactie op de uitnodigingsmail voor de dialoogbijeenkomst gaf de GGD aan dit keer niet aanwezig te kunnen zijn, maar voortaan graag eerder en meer te willen worden betrokken bij de organisatie van een bijeenkomst als deze dialoog. Dit staat genoteerd.

De online enquête is met opzet na afloop van de dialoogbijeenkomst opgesteld. Op deze manier konden resultaten van de dialoogbijeenkomst breed worden getoetst. De enquête is door 753 leden van het panel Lansingerland Peilt ingevuld. Anderen konden ook meedoen door middel van een open link die breed was gecommuniceerd. Hier gaven 469 mensen gehoor aan. Het totaal aantal deelnemers is groot genoeg om betrouwbare uitspraken te kunnen doen. De resultaten zijn dus representatief voor de gemeente Lansingerland.

Dialoog: uitwisseling van ervaringen en kennis

Tijdens de dialoog op 10 juni werd met elkaar nagedacht over de toekomst en wat daarvoor belangrijk werd gevonden. Tijdens de bijeenkomst was er sprake van co-creatie. Hier deden ambtenaren net zo goed aan mee als de genodigden. Er is samen gezocht en onderzocht, want ook de wethouder en de ambtenaren waren er niet uit. Met opzet deden daarom 13 beleidsmedewerkers van team Ruimtelijke Economische Strategie mee en nog eens 4 collega's in totaal van de teams Gebiedsopgaven, Beheer en Omgevingsrecht.

Ten behoeve van de kwaliteit van de dialoog had iedere tafel, waar over een van de zes onderwerpen werd gesproken, een gespreksleider. Deze zette zich in om een stemming te creëren waarin er ruimte was om ervaringen en kennis te delen en om elkaar te bevragen, zodat gedachten zich konden ontwikkelen. Bovendien nodigden de vragen, die centraal stonden, uit om met elkaar te verkennen vanuit oprechte interesse. Ieder gespreksonderwerp heeft een opgave. Dit is wat moet. De visie-vraag luidde: wat willen wij met wat moet? Om het gesprek op de visie te houden, werden ook vragen aan de orde gesteld als: hoe stel jij je dit voor over 10 jaar, 20 of zelfs 30 jaar? Welk beeld komt bij je op als je aan de toekomst denkt? Wat doen wij anders over 10 tot 30 jaar?

Een goede dialoog kent richting en ruimte. De wethouder gaf de dialoog richting door aan te geven waar in het proces we stonden, in termen van besluitvormingsproces en inhoud. En hoewel er voor de omgevingsvisie 2.0 al zes onderwerpen waren bepaald waarop opgaven liggen waar de gemeente iets mee moet, bleef er veel ruimte voor een eigen inbreng van deelnemers. De omgevingsvisie gaat over heel veel en dus is er ook veel ruimte om zelf zaken in te brengen. Vragen, kwesties, zorgen, kansen, ervaringen, kennis, gevoelens: het mocht er allemaal zijn. Dit is ook omdat er samen werd gezocht en onderzocht. Bovendien stond een deel van de dialoog in het teken van de samenhang tussen de zes onderwerpen. Hierdoor werd bij het onderwerp mobiliteit bijvoorbeeld ook gesproken over economie en de fysieke leefomgeving.

Logboek experiment

Het openbare logboek, bijvoorbeeld bijgehouden bij woningbouwlocaties Merenweg en Lange Vaart, staat ter discussie. Teneinde deze discussie verder te brengen, wordt bij drie participatieprocessen geëxperimenteerd met het logboek. Het participatieproces ten behoeve van de omgevingsvisie 2.0 is hier één van. Het logboek maakt voor iedereen zichtbaar wat er gebeurt in een participatieproces: van één-op-één contacten tot bijeenkomsten en van onderzoeken tot adviezen. Het meeste hiervan is terug te vinden op de projectwebsite. Wat daar ontbreekt, zijn inkomende berichten (via e-mail, telefoon of anderszins) en de reacties daarop. Drie berichten in het bijzonder gingen dieper in op de inhoud en/of het proces en worden daarom hier vermeld.

Een inwoner had zich aangemeld voor de dialoogbijeenkomst op 10 juni. Na het bestuderen en becomingentariëren van de teksten die waren gemaakt ter voorbereiding op de bijeenkomst, besloot hij toch niet te komen. Alleen de tekst over economie vond hij precies genoeg geformuleerd, mede dankzij de extra informatie (cijfers, tabellen en voorbeelden). In zijn e-mail stelt hij goede vragen aan de orde, met name over de kwaliteit van de leefomgeving, en geeft hij zijn visie op andere onderwerpen. Dit uitgebreide e-mailbericht is (anoniem) gedeeld met de aanvoerders van team Ruimtelijke Economische Strategie. Met meneer is later contact opgenomen.

Na afloop van de dialoogbijeenkomst stuurde een inwoner spontaan feedback op het verloop van de avond. Er waren complimenten: "Ik heb genoten en was onder de indruk hoe jullie het hadden georganiseerd". En er was spijt: bij haar onderwerp werd het gesprek gedomineerd door enkele andere deelnemers uit de samenleving. Met name hun negatieve kijk op Lansingerland stoorde haar. Daarom schreef zij in haar bericht dat zij en haar man "wel heel gelukkige en tevreden inwoners zijn". Voor de feedback is bedankt en is waardering uitgesproken voor het feit dat mevrouw een tegengeluid liet horen.

In de periode dat de online enquête kon worden ingevuld, zette een inwoner een bericht op X. Hij vond vragen simplistisch en antwoordmogelijkheden absurd. In een telefoongesprek werd duidelijk dat X voor meneer hét medium is om ongenueanceerde kritiek te geven. Hij heeft de enquête gewoon ingevuld.

In hoeverre zijn de perspectieven die naar voren kwamen tijdens de participatie, verwerkt in het ontwerp van de omgevingsvisie 2.0?

In de verslagen van de bijeenkomst en de enquête staan de verschillende perspectieven op de toekomst van Lansingerland uitgebreid beschreven. Wie deze verslagen legt naast het ontwerp van de omgevingsvisie 2.0, in het bijzonder hoofdstuk 3 – De koers van Lansingerland, ziet vooral overeenkomst.

Logischerwijs is tijdens de participatie ingegaan op diverse maatregelen, maar deze vinden in de omgevingsprogramma's hun plek. Om die reden worden deze niet expliciet benoemd in de omgevingsvisie.

Bijlage I Overzicht Informatieobjecten

<i>Omgevingsvisiekaart Lansingerland</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/pdf_a98ade57-6bfc-4faa-a0e9-540413597d0c/nld@2026-03-18;32
<i>aanloopstraten centrum bergschenhoek</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio20fcf8e5-eff1-4c58-933b-730695b9031e/nld@2026-03-18;60-1
<i>aanloopstraten centrum berkel en rodenrijs</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/giodc0e16ab-638b-4b48-9b62-0f4ca3a03de7/nld@2026-03-18;55-1
<i>aanloopstraten centrum bleiswijk</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gioe5831bb3-2b94-4e07-8d69-d2968248775d/nld@2026-03-18;62-1
<i>annie m.g. schmidtpark</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/giocf38aad-b-ed72-4d7c-bbba-6de89d9b2bc5/nld@2026-03-18;26-1
<i>bedrijfslocatie bergweg zuid</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio43e0e902-758f-4c2b-9c4d-32414ee3a487/nld@2026-03-18;43-1
<i>bedrijfventerrein rodenrijs</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio29f0cd38-7409-40ed-a9d7-ceae92c69508/nld@2026-03-18;46-1
<i>bedrijfventerreinen</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio43692a2b-569d-4987-841f-27cbbce04b66/nld@2026-03-18;16-1
<i>bergschenhoek</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio57b3ea50-3a4b-468a-9f0e-e0df5465cb07/nld@2026-03-18;19-1
<i>bergweg zuid</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio199f1f6c-e205-4b28-bb50-e02043886382/nld@2026-03-18;51-1
<i>berkel en rodenrijs</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/giofe2ce473-f350-49bd-8ab5-99b17795eed4/nld@2026-03-18;18-1
<i>berkelsepoort</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio3abf1ed2-634d-4c8c-b42b-eea736d8099e/nld@2026-03-18;41-1
<i>bleiswijk</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio30e5585d-b864-4ac2-95c9-ca92371c5d46/nld@2026-03-18;20-1
<i>bleizo-west</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio63216151-e72d-4a03-89dd-6f93145b3d6a/nld@2026-03-18;21-1
<i>boterdorpseweg</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/giofff75b58-bc73-4b30-ad3d-23ff9bcb3a38/nld@2026-03-18;42-1
<i>buurtschap kruisweg</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio03c5e8e0-09ec-420e-9408-34cb889ba284/nld@2026-03-18;49-1
<i>buurtschap rotte</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/giocff99673-ccc4-434e-9004-2da4c536c196/nld@2026-03-18;50-1
<i>centrumgebied bergschenhoek</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gioab62d60e-0b21-46a8-9255-7ad6c90665c5/nld@2026-03-18;58-1
<i>centrumgebied berkel en rodenrijs</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/giofdae653f-d166-4eda-a305-e3832fc8c31c/nld@2026-03-18;53-1
<i>centrumgebied bleiswijk</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio01bd50ea-268b-4d1c-a735-feb00405c508/nld@2026-03-18;63-1
<i>centrumgebied gouden hart</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio91dcd23c-60c4-4aa3-b2d3-55a804e12bd9/nld@2026-03-18;56-1
<i>chrysanthenweg</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio4af28cd1-7c23-4159-97e6-9fba6530be1d/nld@2026-03-18;68-1
<i>fes-gebied-kleihoogt</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/giofb2e0d49-d503-4118-b349-acc9405a0faf/nld@2026-03-18;69-1
<i>glastuinbouw</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio20188a68-45f8-42c8-965a-ecc4df340bf1/nld@2026-03-18;17-1

<i>groenblauwe slinger</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio20b9f96a-f159-40f2-af08-f1cdd8babe3d/nld@2026-03-18;29-1
<i>groene flanken</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio7e52c974-4fbf-40ee-8f53-ffbb500bd0bc/nld@2026-03-18;14-1
<i>herstructurering glastuinbouwgebied</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio7c988dc4-c393-40a2-9862-ceef6c2e8687/nld@2026-03-18;73-1
<i>hoefslag</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio4440fa87-3340-4829-8501-f2d7678eb4cc/nld@2026-03-18;38-1
<i>hoefweg zuid-bleizo oost</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/giocd92ac0d-5daa-495f-b891-9ddb4d766ee5/nld@2026-03-18;37-1
<i>horti science park</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio10411656-69c0-42ea-9832-d7dc986b314a/nld@2026-03-18;52-1
<i>kernwinkelgebied centrum bergschenhoek</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/giod1c40751-da91-4f6f-ab2b-85ec3268c418/nld@2026-03-18;59-1
<i>kernwinkelgebied centrum berkel en rodenrijs</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio4957acd9-c2a3-4525-8938-ad908341fa91/nld@2026-03-18;54-1
<i>kernwinkelgebied centrum bleiswijk</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio98dbe2c3-2b0f-470e-adce-68159c860faf/nld@2026-03-18;61-1
<i>kernwinkelgebied gouden hart</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gioe28333df-f99e-4d9d-89da-a6f9928ef48e/nld@2026-03-18;57-1
<i>klappolder</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio7eb2f4a3-a78b-44ec-bb0c-d9f2edee4dc2/nld@2026-03-18;36-1
<i>lage en hoge bergse bos-hoeksepark</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/giofb2647e6-cda0-4b24-b92f-51717e8559e9/nld@2026-03-18;33-1
<i>landschapspark de rotte</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gioae586b81-f806-44f7-8ebd-0b4254c215be/nld@2026-03-18;34-1
<i>landscheiding noord</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio9b1837ab-483d-4988-9738-0cc7c0defae7/nld@2026-03-18;30-1
<i>leeuwenakker-bosland</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio79211748-a500-49e4-a59a-8f7f442d01bf/nld@2026-03-18;39-1
<i>leeuwenhoekweg-oosteindsepolder</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio76339ea5-d382-4cdb-8641-67b338059be8/nld@2026-03-18;67-1
<i>lint bergschenhoek</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio8bca2009-6d6d-4bdf-a939-747856b796cf/nld@2026-03-18;23-1
<i>lint berkel en rodenrijs</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gioa960934d-c901-4db3-9f5b-6edd8c3e25f9/nld@2026-03-18;22-1
<i>linten</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio2bdb2370-3345-4605-a2f0-f59a2cc7d9ff/nld@2026-03-18;15-1
<i>molenweg</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio740adec6-f508-412a-93fc-97c687b9e6f6/nld@2026-03-18;70-1
<i>n209</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio9a1c7a10-aefe-4e93-8dda-28825e0d2a19/nld@2026-03-18;48-1
<i>noordeinde</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio9fb0644f-0ae7-4b49-bacd-f02ad984dff8/nld@2026-03-18;47-1
<i>noordpolder</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio65465757-9826-46fd-b1e8-b761ea952a18/nld@2026-03-18;64-1
<i>oudeland</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio8a167f2d-7522-45a6-b1af-e6809b06d5f8/nld@2026-03-18;45-1
<i>overbuurtse polder</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio9daf6e9c-1681-4559-9317-53160be4aeec/nld@2026-03-18;65-1

<i>prisma</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio0fcb1438-f1d7-488f-9ad3-6938b5ceaf9c/nld@2026-03-18;35-1
<i>rodenrijs</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio62947a7b-c990-4acb-90a5-c01d0179a4fd/nld@2026-03-18;44-1
<i>rottezoom</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio38aa685c-2b17-4a6d-ac21-0e4f72a35e39/nld@2026-03-18;71-1
<i>spoorhaven</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gioc8ea3a95-d8d4-401d-80ca-b04a70ae7bbb/nld@2026-03-18;25-1
<i>transformatie naar bedrijventerrein</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio0388139e-1270-4164-89aa-be291a2131d6/nld@2026-03-18;72-1
<i>triangelpark</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio6029e3e2-8b21-4056-b620-a567c8d79f6b/nld@2026-03-18;31-1
<i>vlinderstrik</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio9260c144-6612-4eb5-993c-66a58e43e3b6/nld@2026-03-18;32-1
<i>warmoeziersweg</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/gio56799743-7089-44e4-a681-3c726c3777b2/nld@2026-03-18;66-1
<i>weg en land-leeuwenhoekweg</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/giob6e5c984-10ee-449f-802d-3296efbe82ae/nld@2026-03-18;40-1
<i>woonkernen</i>	/join/id/regdata/gm1621/2026/giob8c53d0b-a557-4c70-94d0-1f7dce6e60c5/nld@2026-03-18;13-1

Bijlage II Omgevingsvisiekaart

Omgevingsvisiekaart

Omgevingsvisiekaart Lansingerland.pdf

Toelichting

Raadsvoorstellen en besluiten:

[/join/id/pubdata/gm1621/2026/15pdf2879dff7-1846-49c6-af0f-07e86d37d786/nld@2026-03-18;32](#)